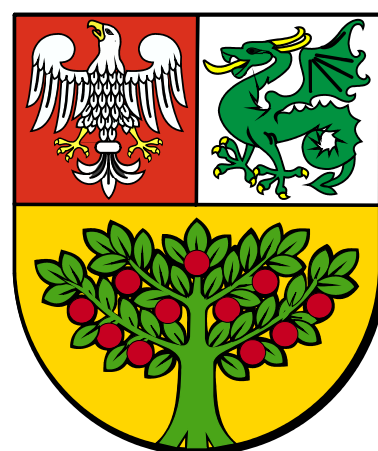

Fundacja Sportu Zdrowia i Turystyki EST w Warszawie
Starostwo Powiatowe w Grójcu
Powiatowe Centrum Pomocy Rodziny w Grójcu

POWIATOWA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH POWIATU GRÓJECKIEGO 2021-2027

Warszawa - Grójec styczeń 2021

SPIS TREŚCI

1. OBSZAR I CZAS REALIZACJI	3
2. DIAGNOZA AKTUALNEJ SYTUACJI SPOŁECZNEJ POWIATU GRÓJECKIEGO	4
2.1. Charakterystyka ogólna powiatu	4
2.2. Sytuacja demograficzna i społeczna Powiatu	12
2.3. Bezrobocie i rynek pracy	18
2.4. Obszary problemowe polityki społecznej Powiatu	30
2.5. Piecza zastępcza	48
2.6. Zidentyfikowane problemy społeczne	62
3. CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE	68
3.1. Hierarchia celów	68
4. ZADANIA SŁUŻĄCE ROZWIĄZYWANIU PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH POWIATU GRÓJECKIEGO	75
4.1. Lista zadań	75
4.2. Priorytety polityki społecznej	88
5. WDRAŻANIA STRATEGII	92
5.1. Dokumentacja procesu wdrażania	93
5.2. Podmioty zarządzające realizacją <i>Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych</i>	94
6. SPOSOBY MONITOROWANIA, AKTUALIZACJI, FINANSOWANIA I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ STRATEGII	98
6.1. System monitorowania	98
6.2. Sposoby ewaluacji i aktualizacji	98
6.3. Finansowanie realizacji <i>Strategii</i>	99
6.4. Sposoby inicjowania współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi	101
6.5. Program promocji i <i>Public Relations</i>	102

Rozdział 1. OBSZAR I CZAS REALIZACJI

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Grójeckiego 2021-2027 została opracowana dla obszaru Powiatu Grójeckiego, wchodzący w skład podregionu NUTS 3 - Podregion Żyrardowski, który stanowi część regionu NUTS 2 - Mazowieckiego Regionalnego, w jednym z siedmiu makroregionów NUTS 1 - Województwo Mazowieckie, w Rzeczypospolitej Polskiej.

Czas realizacji *Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Grójeckiego 2021-2027* obejmuje okres od 01 stycznia 2021 do 31 grudnia 2027.

Rozdział 2. DIAGNOZA AKTUALNEJ SYTUACJI SPOŁECZNEJ POWIATU GRÓJECKIEGO

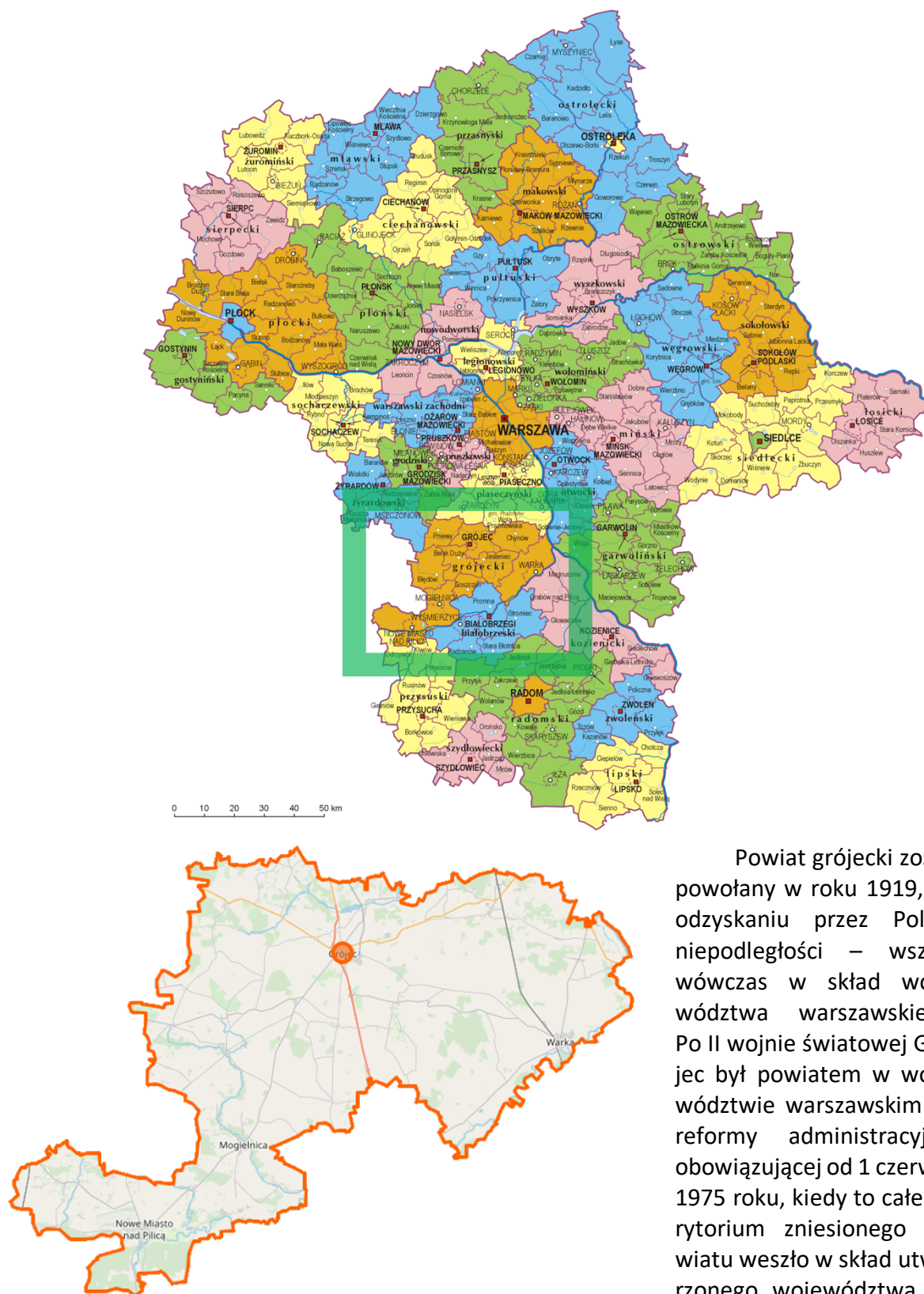
2.1 Charakterystyka ogólna powiatu

2.1.1 Położenie

Powiat Grójecki leży na południu centralnej części województwa mazowieckiego, graniczy z powiatami: białobrzeskim, kozienickim, piaseczyńskim, żyrardowskim, grodziskim, otwockim, przysuskim i garwolińskim. Powiat tworzy 10 jednostek administracyjnych: Grójec, Warka, Nowe Miasto nad Pilicą, Mogielnica (gminy miejsko - wiejskie), Chynów, Pniewy, Jasieniec, Błędów, Belsk Duży, Goszczyn (gminy wiejskie).

Powierzchnia powiatu obejmuje obszar 1268 km², co stanowi 3,57% powierzchni województwa mazowieckiego (co stanowi siódmą pozycję pod względem powierzchni w województwie na 42 powiaty). Siedzibą powiatu jest miasto Grójec, będące równocześnie największym miastem powiatu o liczbie mieszkańców 16 785 (stan na dzień 31.12.2020).

Powiat grójecki został powołany w roku 1919, po odzyskaniu przez Polskę niepodległości – wszedł wówczas w skład województwa warszawskiego. Po II wojnie światowej Grójec był powiatem w województwie warszawskim do reformy administracyjnej obowiązującej od 1 czerwca 1975 roku, kiedy to całe terytorium zniesionego powiatu weszło w skład utworzonego województwa radomskiego. Powiat w

Grójcu został ponownie utworzony w 1999 roku w ramach reformy administracyjnej.

W II Rzeczpospolitej oraz do wprowadzenia gromad w miejsce dotychczasowych gmin jako podstawowych jednostek administracyjnych PRL (29 września 1954). W skład

powiatu grójeckiego wchodziły następujące gminy Belsk Duży, Błędów, Borowe (do 1954), Chynów, Czersk (do powołania 1 lipca 1952 powiatu piaseczyńskiego), Drwalew (do 1954), Goszczyn, Grójec, Jasieniec, Jazgarzew i Kąty (do powołania 1 lipca 1952 powiatu piaseczyńskiego), Kobylin (do 1954), Komorniki (do 1954), Konary (do 1954), Konie (do 1954), Lechanice (do 1954), Lipie (do 1954), Mogielnica, Nowa Wieś (do 1954), Pniewy, Promna (do 1954), Rososz (1952-54), Rykały (do 1954), Tarczyn, Warka, Wągradno (do powołania 1 lipca 1952 powiatu piaseczyńskiego). Do powołania 1 lipca 1952 powiatu piaseczyńskiego w skład powiatu grójeckiego wchodziło również miasto Góra Kalwaria.

Wraz z reformą administracyjną z 1999 roku w nowym województwie mazowieckim przywrócono powiat grójecki. W porównaniu do obszaru z 1975 roku powiat powiększono o gminę miejsko-wiejską Nowe Miasto nad Pilicą. W skład powiatu grójeckiego weszło 11 gmin, w tym 5 miejsko-wiejskich: Grójec, Mogielnica, Nowe Miasto nad Pilicą, Tarczyn i Warka i 6 gmin wiejskich: Belsk Duży, Błędów, Chynów, Goszczyn, Jasieniec, Pniewy. Gmina Tarczyn należała do powiatu grójeckiego w latach 1999-2002 (wcześniej również w latach 1919-1975), zaś 1 stycznia 2003 została przyłączona do powiatu piaseczyńskiego. Obecnie powiat grójecki liczy 10 gmin (w tym 4 miejsko-wiejskie i 6 wiejskich).

Mapa 1

Położenie powiatu grójeckiego w regionach fizyczno-geograficznych wg Kondrackiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie
J. Kondracki, *Geografia regionalna Polski*, PWN, Warszawa 2002

Zgodnie z podziałem fizycznogeograficznym Polski wg Kondrackiego obszar Powiatu Grójeckiego należy do megaregionu Pozaalpejskiej Europy Środkowej, prowincji Nizy Środkowoeuropejskiej i Wyżyn Polskich, podprowincji Niziny Środkowopolskie, makroregionów Wzniesienia Południomazowieckie i Nizina Środkowomazowiecka oraz regionów Wysoczyzna Rawska, Dolina Białobrzaska, Równina Warszawska, Równina Kozienicka i Dolina Środkowej Wisły.

Wysoczyzna Rawska – kraina geograficzna w południowo-wschodniej części Niziny Mazowieckiej w obszarze Wzniesień Południomazowieckich. Wysoczyzna Rawska położona jest po wschodniej stronie doliny Rawki, na terenach województw mazowieckiego i łódzkiego. Typową formą rzeźby terenu na jej obszarze są równiny urozmaicone pagórkami morenowymi i dolinami rzecznyymi. Wysokość bezwzględna waha się tu od 150 do 210 m. n.p.m. Powstanie wysoczyzny związane jest z działalnością lądolodu z okresu zlodowacenia środkowopolskiego stadiu Warty.

Dolina Białobrzaska – mezoregion fizycznogeograficzny w centralnej Polsce, stanowiący środkową część Wzniesień Południomazowieckich. Region graniczy od zachodu ze Wzgórzami Radomszczańskimi, od północy z Równiną Piotrkowską i Wysoczyzną Rawską, od wschodu z Równiną Kozienicką a od południa z Równiną Radomską i Wzgórzami Opoczyńskimi. Na północnym wschodzie region styka się z Równiną Warszawską. Dolina Białobrzaska leży na pograniczu województw łódzkiego i mazowieckiego i bierze swą nazwę od miasta Białobrzegi. Region ciągnie się na 65-kilometrowym odcinku wzdłuż doliny Pilicy od Tomaszowa Mazowieckiego do Białobrzegów (szerokość 2-4 km). Na obszarze Doliny Białobrzaskiej znajdują się rezerваты leśne Tomczyce i Żądłowice oraz rezerwat przyrody Niebieskie Źródła (wywierzysko). W okresie zlodowacenia środkowopolskiego obszar ten pełnił funkcję doliny marginalnej. Głównymi ośrodkami miejskimi regionu są Tomaszów Mazowiecki, Białobrzegi, Nowe Miasto nad Pilicą i Wyśmierzyce, ponadto miejscowości Inowłódz i Rzeczyca. Dolina Białobrzaska rozpościera się na terenie gmin: Tomaszów Mazowiecki, Sławno, Opoczno, Inowłódz, Poświętne, Rzeczyca, Odrzywół, Nowe Miasto nad Pilicą, Mogielnica, Wyśmierzyce, Promna, Radzanów i Białobrzegi.

Równina Warszawska – mezoregion fizycznogeograficzny w środkowo-wschodniej Polsce, stanowiący centralną część Niziny Środkowomazowieckiej. Region graniczy od północy z Kotliną Warszawską, od zachodu z Równiną Łowicko-Błońską i Wysoczyzną Rawską, od południa z Równiną Kozienicką a od wschodu z Doliną Środkowej Wisły; na południowym zachodzie region styka się z Doliną Białobrzaską. Równina Warszawska leży w całości w obrębie woj. mazowieckiego. Mezoregion jest zdenudowanym płatem akumulacji lodowcowej położonym 20-30 m ponad lustrem wody Wisły z zaznaczonym stopniem erozyjnym ku wschodowi. Zachodnia krawędź regionu stanowiąca granicę z niższymi mezoregionami jest mało widoczna w terenie. Równina Warszawska jest regionem wybitnie rolniczym; dominują tu uprawa warzyw i sadownictwo. W 1993 roku na terenie Lasów Chojnowskich utworzono Chojnowski Park Krajobrazowy. Głównym ośrodkiem miejskim regionu jest Warszawa (na północnym krańcu) a także Piaseczno, Konstancin-Jeziorna, Warka i Tarczyn.

Równina Koziennicka o powierzchni ok. 950 km², jest równiną denudacyjną (peryglacjalną). Na powierzchni równiny zalegają zwydmione piaski, na których zachowały się pozostałości Puszczy Koziennickiej chronionej w formie Koziennickiego Parku Krajobrazowego (powstałego w 1983). Przez środek równiny płynie pradoliną rzeka Radomka (prawobrzeżny dopływ Wisły), mająca swe źródła na Garbie Gielniowskim. Największe miasta na terenie równiny to Pionki i Koziennice.

Dolina Środkowej Wisły – mezoregion fizycznogeograficzny w środkowo-wschodniej Polsce, stanowiący centralną i południową część Niziny Środkowomazowieckiej. Region graniczy od północy z Równiną Wołomińską i Kotliną Warszawską, od zachodu z Równiną Warszawską i Równiną Koziennicką od wschodu z Równiną Garwolińską i Wysoczyzną Żelechowską, a od południa z Pradolina Wieprza, Wysoczyzną Lubartowską i Małopolskim Przełomem Wisły, stanowiącym naturalne przedłużenie regionu ku południu. Dolina Środkowej Wisły leży na pograniczu województw mazowieckiego i lubelskiego. Mezoregion ma wydłużony południkowy kształt o szerokości ok. 10 km, obejmujący dolinę Wisły na odcinku Puławy-Warszawa. Na obszarze regionu wyróżnia się dwa tarasy geologiczne: łąkowy zalewowy (niższy) i wydmy piaszczyste (wyższy). Po prawej stronie Wisły rozpościerają się obszerne kompleksy leśne, m.in. objęte ochroną Lasy Garwolińskie, Lasy Osieckie, Lasy Celestynowskie i Lasy Otwockie, wchodzące w skład Mazowieckiego Parku Krajobrazowego. Główne ośrodki miejskie położone zupełnie lub częściowo na terenie regionu to Warszawa (południowo-zachodnie przedmieścia), Otwock, Puławy, Koziennice, Dęblin, Konstancin-Jeziorna Józefów, Karczew i Góra Kalwaria.

2.1.2 Powierzchnia

Ze względu na posiadane warunki naturalne i stan uprzemysłowienia regionu, Powiat Grójecki ma charakter rolniczy. Decydują o tym w głównej mierze stan uprzemysłowienia oraz posiadane warunki naturalne, zależne od poszczególnych części powiatu. Strukturę użytkowania gruntów w Powiecie Grójeckim prezentuje tablica 2.1 oraz wykres 2.1.

W strukturze użytkowania gruntów dominują użytki rolne, które zajmują łącznie 87 746 hektarów (69,2%). Około 1/8 powierzchni powiatu zajmują lasy – 16 403 ha oraz pozostałe grunty (głównie tereny zurbanizowane i zabudowane) – 16 850 ha. Pozostały obszar zajmują grunty pod wodami (5 801 ha).

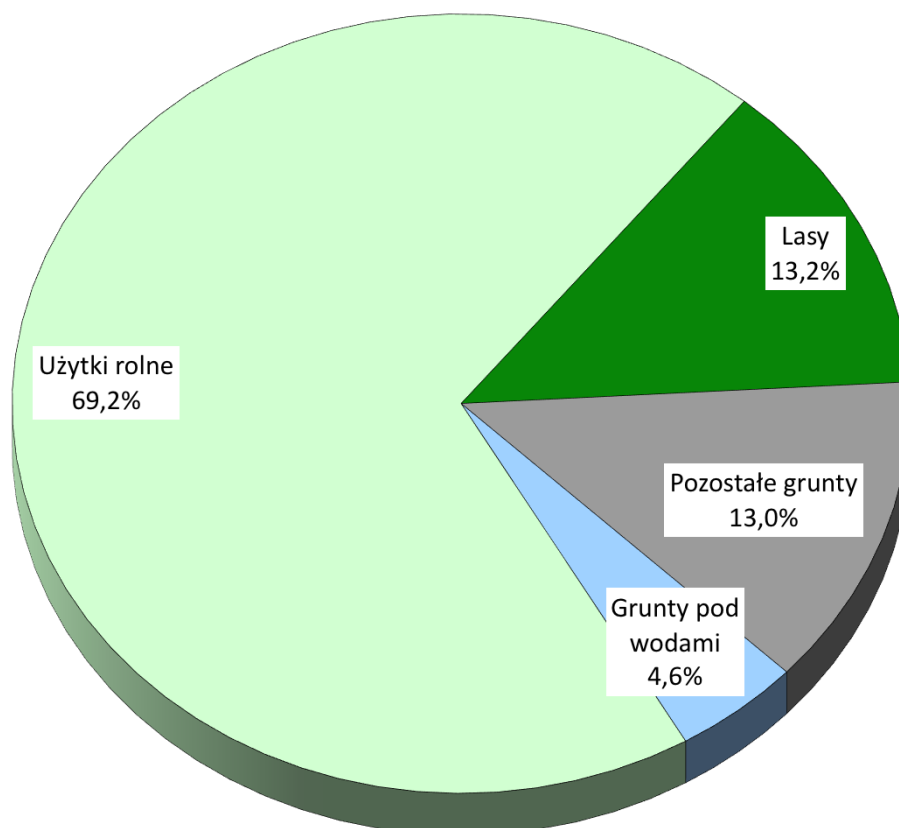
Tabela 2.1

Powierzchnia powiatu według kierunków wykorzystania

Rodzaje gruntów	Powierzchnia ewidencyjna [ha]	Udział w ogólnej powierzchni [%]
Powierzchnia ogólna	126 800	100,0
Użytki rolne	87 746	69,2
Lasy	16 800	13,2
Pozostałe grunty	16 453	13,0
Grunty pod wodami	5 801	4,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Województwo Mazowieckie - Podregiony, Powiaty, Gminy 2020*, Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2020

Wykres 2.1. Powierzchnia powiatu według kierunków wykorzystania

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Województwo Mazowieckie - Podregiony, Powiaty, Gminy 2020*, Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2020

Powierzchnia Powiatu Grójeckiego jest podzielona na 10 jednostek administracyjnych (cztery gminy miejsko-wiejskie i sześć gmin wiejskich), z których największą jest gmina Warka stanowiąca 16% obszaru powiatu. Drugą co do wielkości jest gmina Nowe Miasto nad Pilicą – 1/8 powierzchni powiatu zaś trzecią – stanowiącą 1/9 powiatu grójeckiego – gmina Mogielnica. Pozostałe gminy Grójec, Belsk Duży, Błędów, Chynów, Jasieniec i Pniewy zajmują zbliżoną powierzchnię, oscylującą w granicach 10% powierzchni Powiatu Grójeckiego (odpowiednio od 8,0 do 10,6%). Najmniejszą powierzchnię ma gmina Goszczyn której obszar to 57 km² to jest 4,5% powierzchni powiatu – mniej niż łączna powierzchnia czterech miast zlokalizowanych w powiecie grójeckim. Strukturę administracyjną powierzchni Powiatu Grójeckiego prezentuje tablica 2.2 oraz wykres 2.2.

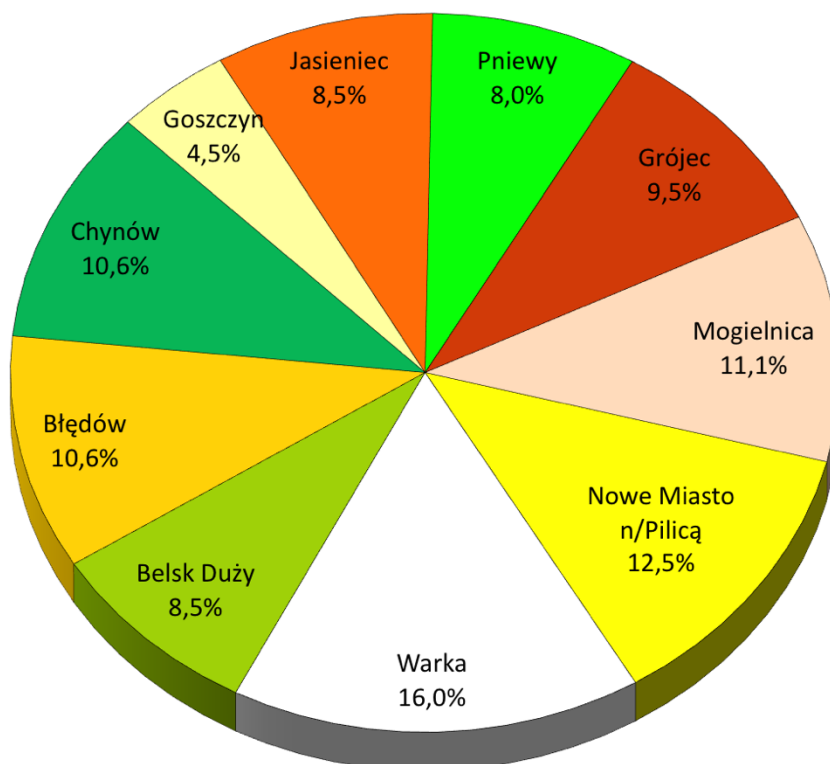
Tabela 2.2

Powierzchnia powiatu według gmin

Wyszczególnienie	Powierzchnia ewidencyjna [km ²]	Udział w ogólnej powierzchni [%]
Powierzchnia ogólna	1 268	100,0
Grójec	121	9,5
Mogielnica	141	11,1
Nowe Miasto n/Pilicą	159	12,5
Warka	203	16,0
Belsk Duży	108	8,5
Błędów	134	10,6
Chynów	135	10,6
Goszczyn	57	4,5
Jasieniec	108	8,5
Pniewy	102	8,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Województwo Mazowieckie - Podregiony, Powiaty, Gminy 2020*, Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2020

Wykres 2.2. Powierzchnia powiatu według gmin

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Województwo Mazowieckie - Podregiony, Powiaty, Gminy 2020*, Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2020

2.1.3 Ludność

Liczba ludności Powiatu Grójeckiego wynosiła w dniu 31 grudnia 2020 roku 97 979 osób. W tej liczbie było 49 878 kobiet i 48 101 mężczyzn (odpowiednio 50,9 i 49,1% populacji). Warto podkreślić, iż po raz pierwszy w historii powiatu – tj. od reformy administracyjnej w roku 1999 – liczba ludności spadła poniżej 98 tysięcy a liczba kobiet poniżej 50 tysięcy – co świadczy o potwierdzających się niekorzystnych trendach demograficznych.

Współczynnik feminizacji – tj. liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn – był poprawny i wyniósł 103,69 kobiet na 100 mężczyzn – co oznacza niekorzystny wzrost w porównaniu do poprzedniego okresu programowania (102,85 w roku 2013). Niestety we wszystkich gminach miejsko-wiejskich, a w szczególności w miastach powiatu grójeckiego wskaźnik ten bardzo niebezpiecznie przekraczał poziom wartości 105 wskaźnika, powyżej którego relacja liczby kobiet do liczby mężczyzn może niekorzystnie wpływać na biologiczną reprodukcję populacji. Najgorzej pod tym względem sytuacja wyglądała w Nowym Mieście nad Pilicą (114,2 kobiet na 100 mężczyzn), co jest pogłębiającym się

pogorszeniem sytuacji w porównaniu do poprzedniego okresu programowania. Podobna sytuacja miała miejsce w mieście Grójec oraz mieście Mogielnica i gminie miejsko-wiejskiej Grójec (odpowiednio 113,0 i 109,9 i 108,0 kobiet na 100 mężczyzn). Taki rozkład populacji wg płci wskazuje na postępujące poważne problemy demograficzne w Powiecie Grójeckim, gdzie sytuacja ulega znacznemu pogorszeniu w porównaniu do poprzedniego okresu programowania. Z kolei na terenach gmin wiejskich obserwuje się równowagę ilości mężczyzn i kobiet – za wyjątkiem gminy Goszczyn gdzie na 100 mężczyzn przypadają jedynie 90,4 kobiety.

Powiat Grójecki pod względem liczby mieszkańców zajmował czternaste miejsce w województwie mazowieckim, na 42 powiaty w regionie i należał do dziesiątki najbardziej licznych powiatów ziemskich. Gęstość zaludnienia Powiatu Grójeckiego wynosiła 78 osób/1km² i była o blisko 1/3 niższa od średniej gęstości zaludnienia w podregionie żyrardowskim oraz połowę niższa od średniej w województwie mazowieckim (51,3%). Pod względem gęstości zaludnienia Powiat Grójecki zajmował 24 pozycję w województwie mazowieckim. Gęstości zaludnienia w powiecie grójeckim pozostała bez zmian w porównaniu do poprzedniego okresu programowania.

Wśród mieszkańców powiatu 35,3% stanowiła ludność miejska, co stanowiło wzrost o 0,4% w porównaniu do poprzedniego okresu programowania. To oznacza, iż w liczbach bezwzględnych mimo spadku liczebności populacji powiatu grójeckiego na przestrzeni ostatnich 7 lat, na terenach miejskich przybyło 150 mieszkańców miast, podczas gdy na terenach wiejskich ubyło aż 814 mieszkańców.

2.2 Sytuacja demograficzna i społeczna Powiatu

Według stanu na dzień 31 grudnia 2020 roku na obszarze Powiatu Grójeckiego zamieszkiwało łącznie 97 979 osób, sytuację demograficzną przedstawia tabela 2.3.

W ostatnich latach liczba mieszkańców Powiatu Grójeckiego spadła o 0,7%, głównie za sprawą spadku populacji w gminach wiejskich. W badanym okresie pogorszył się również współczynnik feminizacji. Warto podkreślić, iż to tendencja obserwowana w większości powiatów polskich, jednak jej skala jest mniej intensywna. Liczba ludności kraju również obniżyła się zdecydowanie bardziej – mimo wprowadzeniu w trakcie poprzedniego okresu programowania programów socjalnych mających stymulować dzietność, a w Województwie Mazowieckim wystąpił nieznaczny przyrost populacji – głównie w efekcie migracji. Wykres 2.3 prezentuje strukturę ludności Powiatu Grójeckiego według grup wiekowych – produkcyjnych i nieprodukcyjnych w 2020 roku.

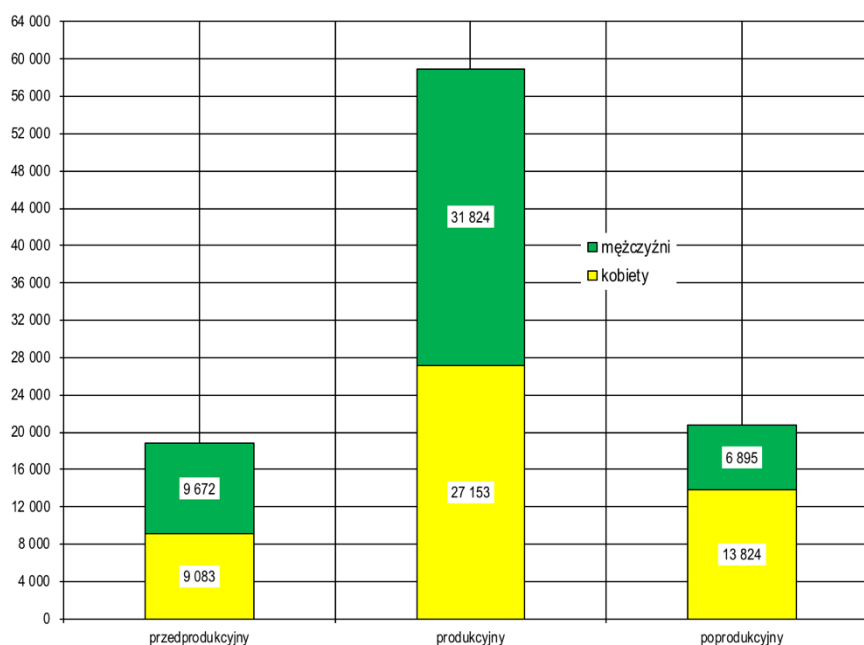
Tabela 2.3

Liczba ludności gmin Powiatu Grójeckiego według płci

Wyszczególnienie	Ogółem	Zmiana 2013/2020	Mężczyźni	Kobiety	Kobiet na 100 mężczyzn
Powiat Grójecki	97 979	-0,67%	48 101	49 878	103,7
Grójec	25 582	1,82%	12 285	13 297	108,2
Nowe Miasto/Pilicą	7 729	-5,61%	3 750	3 979	106,1
Warka	19 167	0,18%	9 333	9 834	105,4
Belsk Duży	6 484	-2,36%	3 181	3 303	103,8
Mogielnica	8 702	-3,40%	4 331	4 371	100,9
Błędów	7 425	-3,85%	3 654	3 771	103,2
Jasieniec	5 343	-1,33%	2 675	2 668	99,7
Chynów	9 810	1,03%	4 937	4 873	98,7
Pniewy	4 782	1,72%	2 405	2 377	98,8
Goszczyn	2 955	-1,50%	1 550	1 405	90,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Województwo Mazowieckie - Podregiony, Powiaty, Gminy 2019*, Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2019

Wykres 2.3 Struktura ludności Powiatu wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w 2020 roku

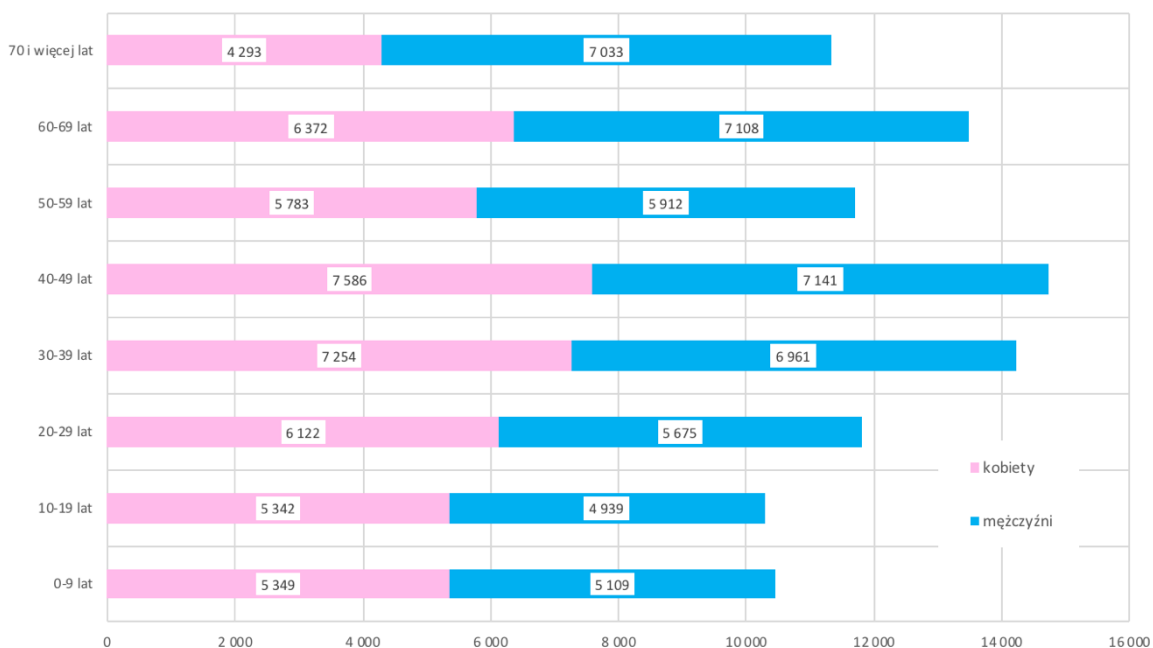

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Województwo Mazowieckie - Podregiony, Powiaty, Gminy 2020*, Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2020

Liczba ludności w wieku produkcyjnym w Powiecie Grójeckim spadła w porównaniu do poprzedniego okresu programowania, stan na dzień 31 grudnia 2020 to 58 977 osób – co oznacza spadek o 5,26%. Ponadto relacje ilościowe w pozostałych grupach wiekowych zmieniają się niekorzystnie. Względna stabilizacja liczebności osób w wieku produkcyjnym wynikał z przejścia do tej grupy kolejnych roczników przedprodukcyjnych, nie zastępowanych zwiększonymi narodzinami, stąd spadek liczebności tej grupy o ponad 7%. Na przestrzeni ostatnich siedmiu lat nastąpił spadek liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym oraz potężny wzrost liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym – o blisko 1/3. Wskaźnik obciążenia osób w wieku produkcyjnym (stanowiący ilość osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym na każde 1000 osób w wieku produkcyjnym) – który już w poprzednim okresie nie był korzystny – pogorszył się i wzrósł o blisko 15% do 669,3 osób w wieku nieprodukcyjnym na 1000 osób w wieku produkcyjnym. Był on bardzo zbliżony do przeciętnego w województwie mazowieckim i podregionie żyrardowskim (odpowiednio 680,0 i 669,1 osób w wieku nieprodukcyjnym na 1000 osób w wieku produkcyjnym).

Umowna granica określająca stopień starzenia się społeczeństwa to 15% osób powyżej 60 roku życia. W Powiecie Grójeckim na koniec roku 2020 wskaźnik ten wyniósł 25,3%. Oznacza to dramatyczny stan starzenia się społeczeństwa powiatu, który postępuje bardzo intensywnie - ponieważ w porównaniu do poprzedniego okresu programowania wzrósł on o 7,6%. Sytuacja ta powinna być impulsem do intensywnych działań związanych z pozyskaniem nowych zasobów ludzkich – zarówno w drodze migracji jak i wpływu na ilość narodzin – ponieważ za kilka lat mogą się pojawić trudności zabezpieczenia emerytalnego i podstawowej opieki zdrowotnej, kiedy w wiek emerytalny wkroczą roczniki wyżu demograficznego lat siedemdziesiątych.

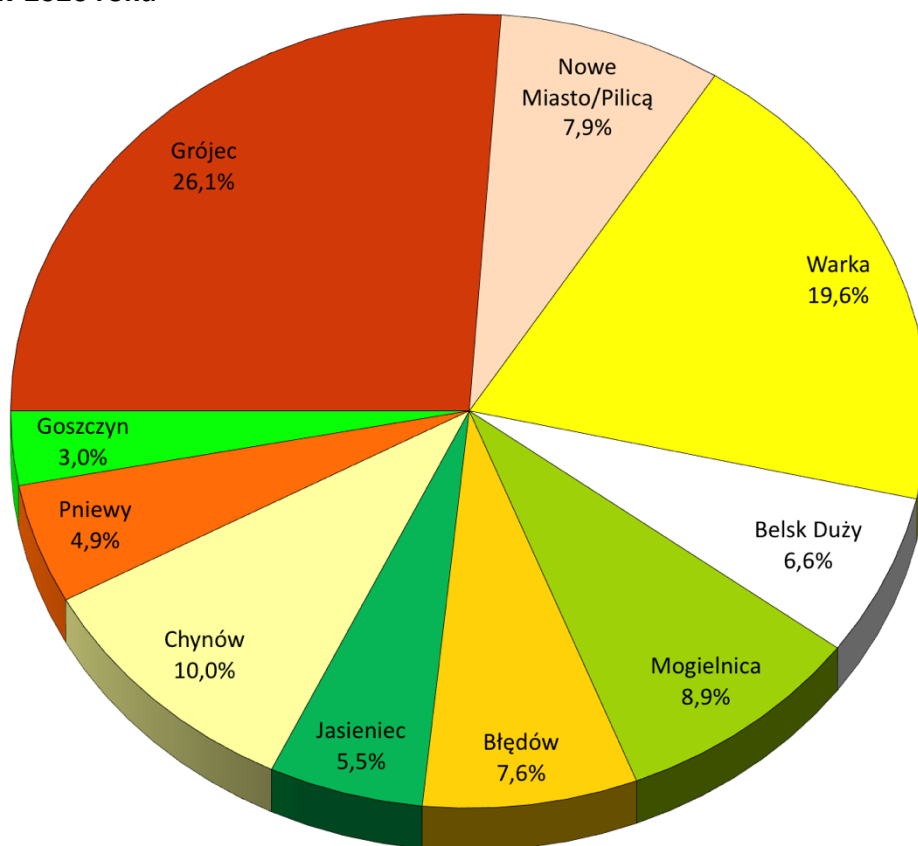
Wykres 2.4 Struktura ludności Powiatu według płci i wieku w 2020 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Województwo Mazowieckie - Podregiony, Powiaty, Gminy 2020*, Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2020

Najliczniej zamieszkałą gminą Powiatu Grójeckiego jest miasto-gmina Grójec, w którym mieszka 26,1% populacji. Drugą co do liczebności jest gmina Warka, którą zamieszkuje niespełna 1/5 społeczności Powiatu, zaś trzecią gmina wiejska Chynów – 10,0% populacji. W powiecie można zidentyfikować jeszcze cztery gminy średnie pod względem liczebności mieszkańców – w przedziale między 7 a 9% populacji Powiatu (Mogielnica, Nowe Miasto n/Pilicą, Belsk Duży, Błędów) oraz trzy gminy małe (Jasieniec, Pniewy, Goszczyn). W tych ostatnich mieszka od 3 do 5,3 tysiąca mieszkańców. Wykres 2.5 prezentuje strukturę ludności Powiatu pod względem miejsca zamieszkania według stanu na dzień 31 grudnia 2020 roku.

Wykres 2.5 Struktura ludności Powiatu Grójeckiego ze względu na miejsce zamieszkania w 2020 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Województwo Mazowieckie - Podregiony, Powiaty, Gminy 2020*, Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2020

Wskaźnik gęstości zaludnienia w Powiecie Grójeckim w badanym okresie wyniósł 78 osób/1km² i był o blisko 1/3 niższy od średniej gęstości zaludnienia w podregionie żyrardowskim oraz połowę niższa od średniej w województwie mazowieckim (51,3%). Natomiast w poszczególnych gminach Powiatu kształtował się następująco:

Grójec	212
Mogielnica	62
Nowe Miasto n/Pilicą	49
Warka	95
Belsk Duży	61
Błędów	56
Chynów	73
Goszczyn	52
Jasieniec	50
Pniewy	47

Dane dotyczące przyrostu naturalnego w Powiecie Grójeckim oraz w poszczególnych gminach Powiatu w roku 2019 prezentuje tabela 2.4.

Tabela 2.4

Przyrost naturalny w Powiecie Grójeckim i gminach Powiatu w roku 2019

Wyszczególnienie	Przyrost naturalny	
	na 1000 ludności	w liczbach bezwzględnych
Powiat Grójecki	- 0,73	- 72
Grójec	1,56	40
Mogielnica	- 1,48	- 13
Nowe Miasto n/Pilicą	- 5,88	- 46
Warka	0,0	0
Belsk Duży	- 2,90	- 19
Błędów	- 4,51	- 34
Chynów	- 0,30	- 3
Goszczyn	1,35	4
Jasieniec	0,19	1
Pniewy	- 0,42	- 2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Województwo Mazowieckie - Podregiony, Powiaty, Gminy 2020*, Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2020

Z zaprezentowanych danych wynika, iż w roku 2019 przyrost naturalny w całym Powiecie Grójeckim oraz w części jego jednostek administracyjnych był ujemny i niższy od przeciętnego dla województwa mazowieckiego, natomiast wyższy od średniej podregionu żyrardowskiego. Dodatni przyrost zanotowano jedynie w gminie-mieście Grójec (1,56), gminie Goszczyn (1,35) oraz w gminie Jasieniec (0,19). Najwyższy przyrost naturalny zanotowano w mieście Grójec (2,33). W liczbach bezwzględnych wartości przyrostu naturalnego oznaczają, iż w ciągu 2020 roku ubyło w Powiecie Grójeckim 72 mieszkańców – najwięcej w gminie-mieście Nowe Miasto n/Pilicą (46 osób), w Bledowie (34 osób) oraz w Belsku Dużym (19 osób).

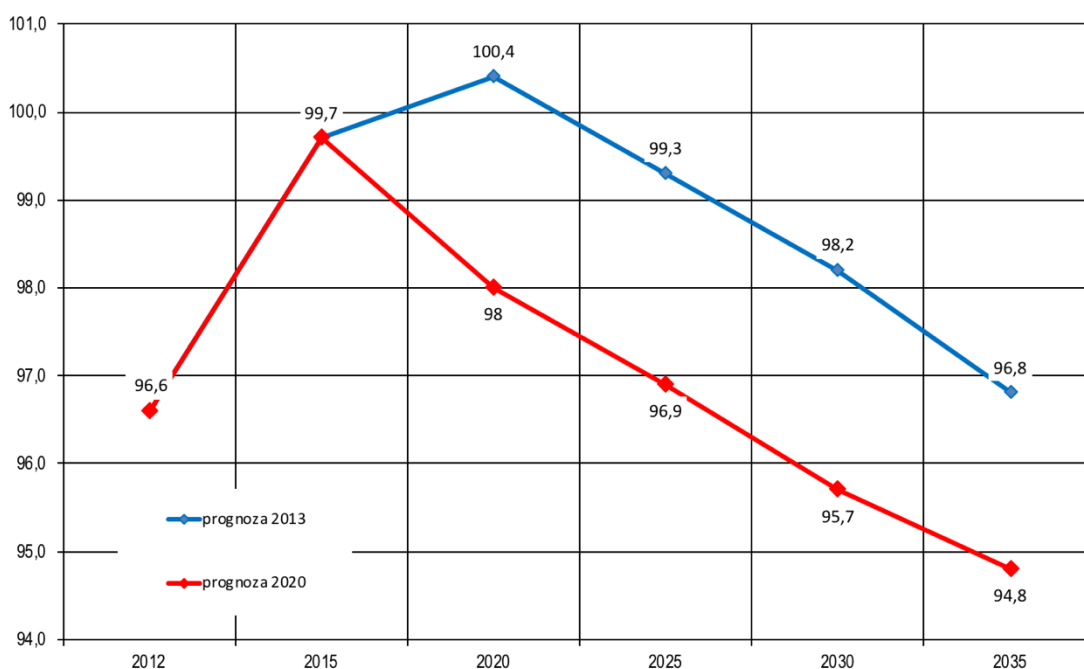
Prognozę kształtowania się liczby ludności w Powiecie Grójeckim w latach 2021 – 2035 prezentuje tabela 2.5 i wykres 2.6.

Tabela 2.5
Prognoza ludności w Powiecie Grójeckim (w tysiącach osób)

Wyszczególnienie	2012	2015	2020	2025	2030	2035
Powiat Grójecki	98,6	99,7	98,0	96,9	95,7	94,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Województwo Mazowieckie - Podregiony, Powiaty, Gminy 2020*, Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2020

Wykres 2.5 Prognoza ludności w Powiecie Grójeckim (w tysiącach osób)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Województwo Mazowieckie - Podregiony, Powiaty, Gminy 2020*, Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2020

Opracowana na podstawie *Prognozy demograficznej na lata 2003-2030* Głównego Urzędu Statystycznego oraz danych *Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Grójeckiego 2014 – 2020*, prognoza stanu ludności w Powiecie Grójeckim jest jeszcze bardziej zła niż wcześniejsze bardzo nieoptymistyczne scenariusze – co widać w porównaniu bieżących danych i prognozy z poprzedniego okresu programowania. Wynika z niej, iż w ciągu najbliższych 15 lat liczba mieszkańców Powiatu spadnie o **ponad 4%**. Warto również zauważyć, iż w ciągu kończącego się okresu programowania spadek liczby ludności był większy i przebiegł o **10 lat szybciej** niż to prognozowano. Aktualna prognoza demograficzna została opracowana przy założeniu stopnia starzenia się społeczeństwa na poziomie 20%, który w Powiecie Grójeckim już dziś jest przekroczony. Dynamika spadku liczby ludności Powiatu Grójeckiego założona w prognozie jest realna, może jednak zrealizować się również wariant bardziej pesymistyczny.

2.3 Bezrobocie i rynek pracy

2.3.1 Bezrobocie

Zjawisko bezrobocia jest poważnym problemem społecznym. Wpływa ujemnie na postawy i zachowania osób bezpośrednio dotkniętych bezrobociem, a także członków ich rodzin. Za bezrobotną uznaje się osobę, która spełnia kryteria określone w art. 2 ust.1 pkt 2 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. Nr 99, poz. 1001).

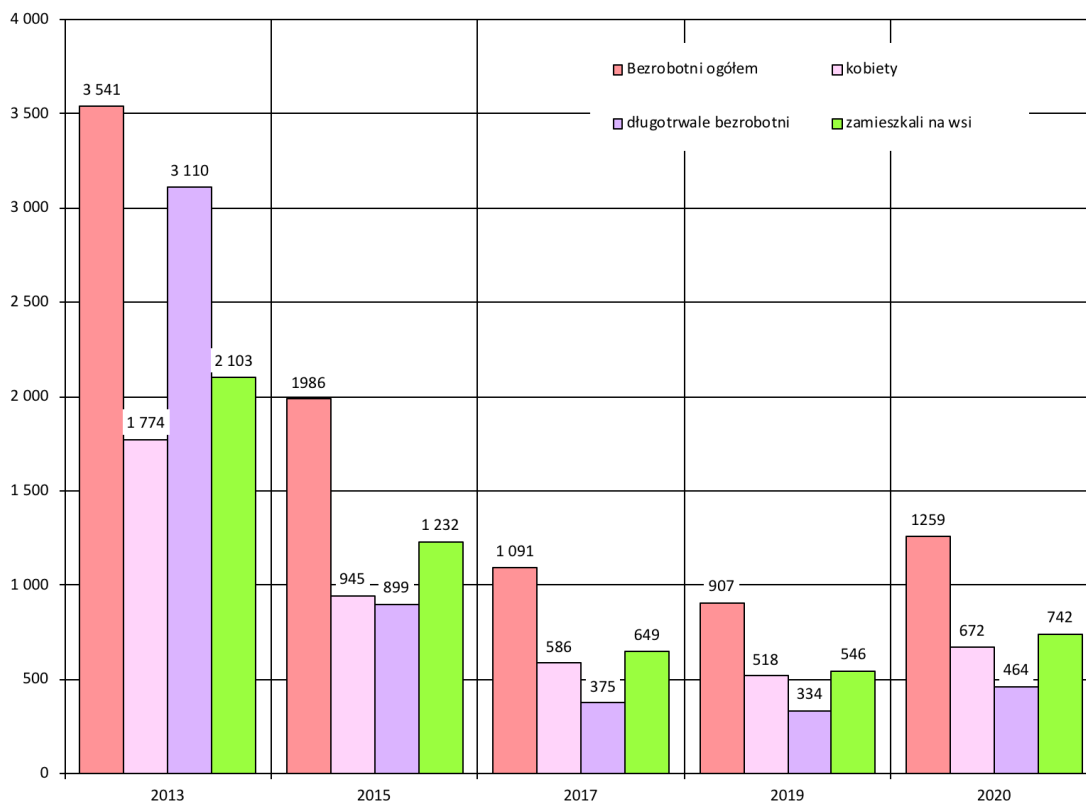
Dynamikę zjawiska bezrobocia na rynku pracy Powiatu Grójeckiego prezentują tabela 2.6 i wykres 2.6 oraz rysunek 1.

Tabela 2.6
Dynamika bezrobocia w Powiecie Grójeckim w latach 2013 – 2020
(stan na 31 grudnia)

Rok	Bezrobotni ogółem	W tym		
		Kobiety	długotrwale bezrobotni	zamieszkali na wsi
2013	3 541	1 774	3 110	2 103
2015	1 986	945	899	1 232
2017	1 091	586	375	649
2019	907	518	334	546
2020	1 259	672	464	742

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Warszawie

**Wykres 2.6 Dynamika bezrobocia w Powiecie Grójeckim w latach 2013-2020
(stan na 31 grudnia)**

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Warszawie

Według danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Warszawie można wnioskować o istotnym spadku liczby bezrobotnych ogółem przy wzroście liczby kobiet w strukturze bezrobocia. Na dzień 31 grudnia 2020 roku na zarejestrowanych 1 259 osób bezrobotnych, w tym 672, tj. 53,4% stanowiły kobiety.

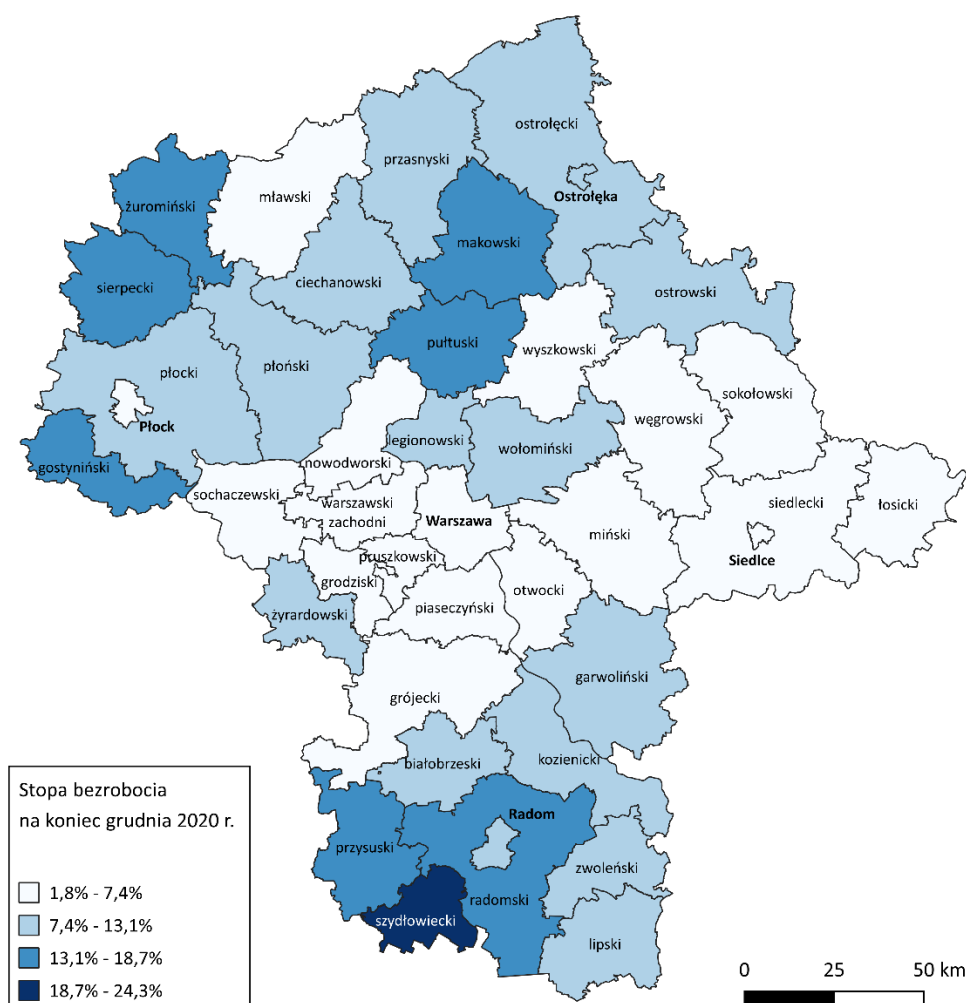
W badanym okresie obserwowano spadek liczby zarejestrowanych bezrobotnych w Powiecie Grójeckim – łącznie na przestrzeni analizowanego okresu do blisko 1/3. Warto zauważyć, iż w porównaniu do poprzedniego okresu programowania bezrobocie spadło – w zależności od przyjętej wartości bazowej – prawie trzykrotnie. Jednocześnie – w wyniku realizacji programu 500+ - zwiększyła się ilość kobiet, które po urodzeniu dziecka nie wróciły do pracy.

Istotną kwestią dotyczącą zjawiska bezrobocia jest określenie jego struktury. Poniższe wykresy prezentują zmianę struktury bezrobocia w Powiecie Grójeckim pomiędzy poprzednim a obecnym okresem programowania - na koniec 2013 i koniec 2020 roku, pod względem:

- czasu pozostawania bez pracy w miesiącach,
- wieku,
- posiadanego wykształcenia,
- posiadanego stażu pracy oraz
- miejsca zamieszkania.

Rysunek 1

Stopa bezrobocia w powiatach województwa mazowieckiego w 2020 roku

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Warszawie

Strukturę bezrobocia w Powiecie Grójeckim wg czasu pozostawania bez pracy w miesiącach w poprzednim okresie programowania prezentuje tabela 2.7 oraz wykres 2.7.

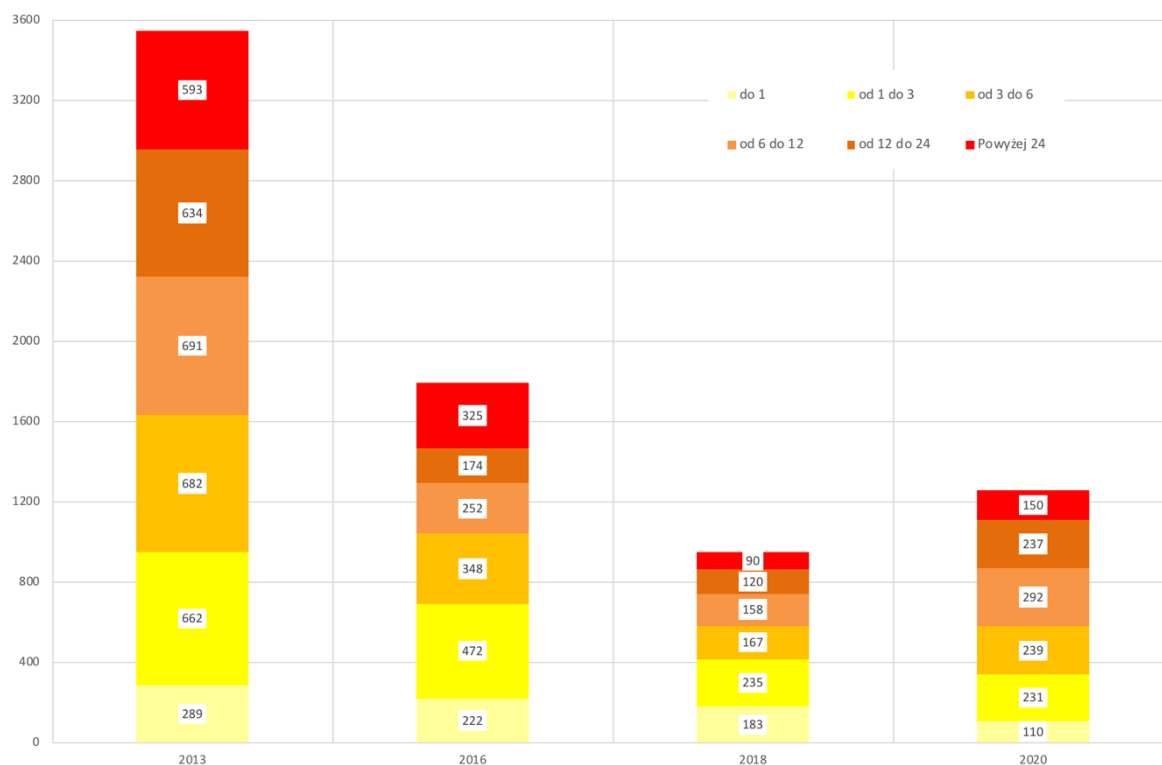
Tabela 2.7

**Struktura bezrobocia w Powiecie Grójeckim
wg czasu pozostawania bez pracy w miesiącach (stan na 31 grudnia)**

Wyszczególnienie	2013	2016	2018	2020
do 1	289	222	183	110
od 1 do 3	662	472	235	231
od 3 do 6	682	348	167	239
od 6 do 12	691	252	158	292
od 12 do 24	634	174	120	237
Powyżej 24	593	325	90	150

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Grójcu

Wykres 2.7 Struktura bezrobocia w Powiecie Grójeckim wg czasu pozostawania bez pracy w miesiącach (stan na 31 grudnia)

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Grójcu

Strukturę bezrobocia w Powiecie Grójeckim wg wieku w poprzednim okresie programowania (stan na 31 grudnia) prezentują tabela 2.8 oraz wykres 2.8.

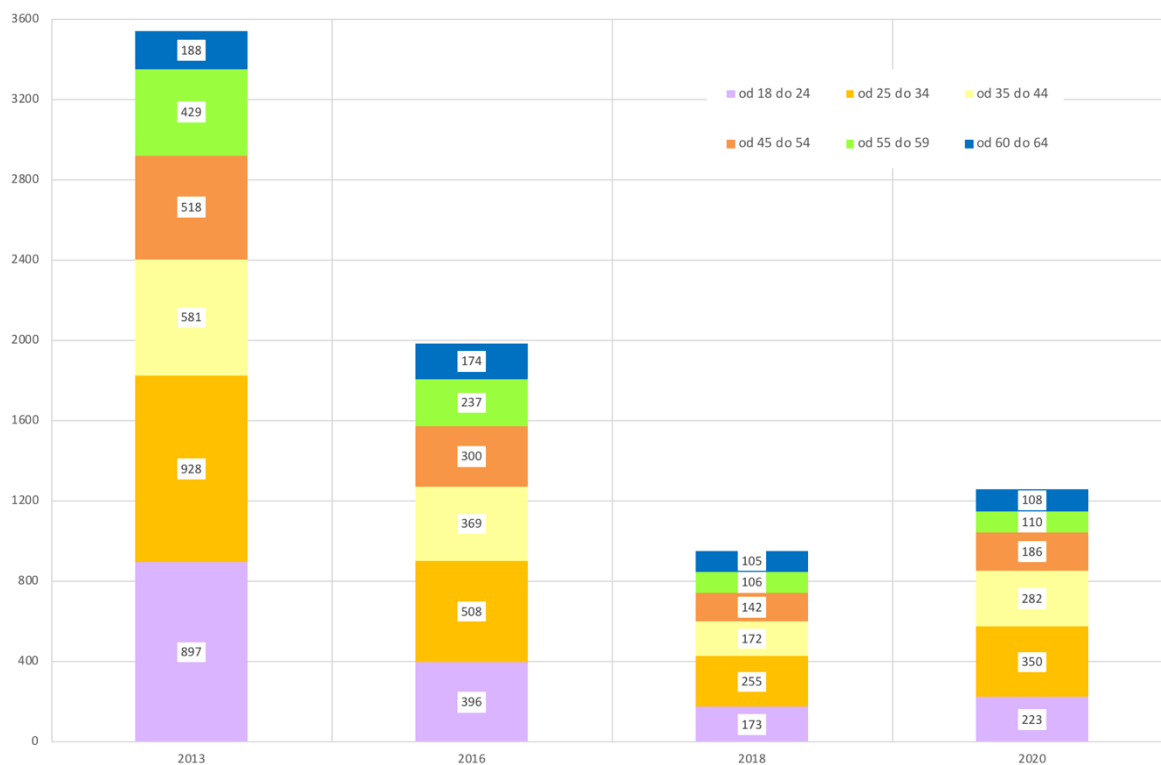
Tabela 2.8

**Struktura bezrobocia w Powiecie Grójeckim
wg wieku bezrobotnych w latach (stan na 31 grudnia)**

Wyszczególnienie	2013	2016	2018	2020
od 18 do 24	897	396	173	223
od 25 do 34	928	508	255	350
od 35 do 44	581	369	172	282
od 45 do 54	518	300	142	186
od 55 do 59	429	237	106	110
od 60 do 64	188	174	105	108

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Grójcu

Wykres 2.8 Struktura bezrobocia w Powiecie Grójeckim wg wieku bezrobotnych w latach (stan na 31 grudnia)

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Grójcu

Strukturę bezrobocia w Powiecie Grójeckim wg posiadanego wykształcenia w poprzednim okresie programowania (stan na 31 grudnia) prezentuje tabela 2.9 i wykres 2.9.

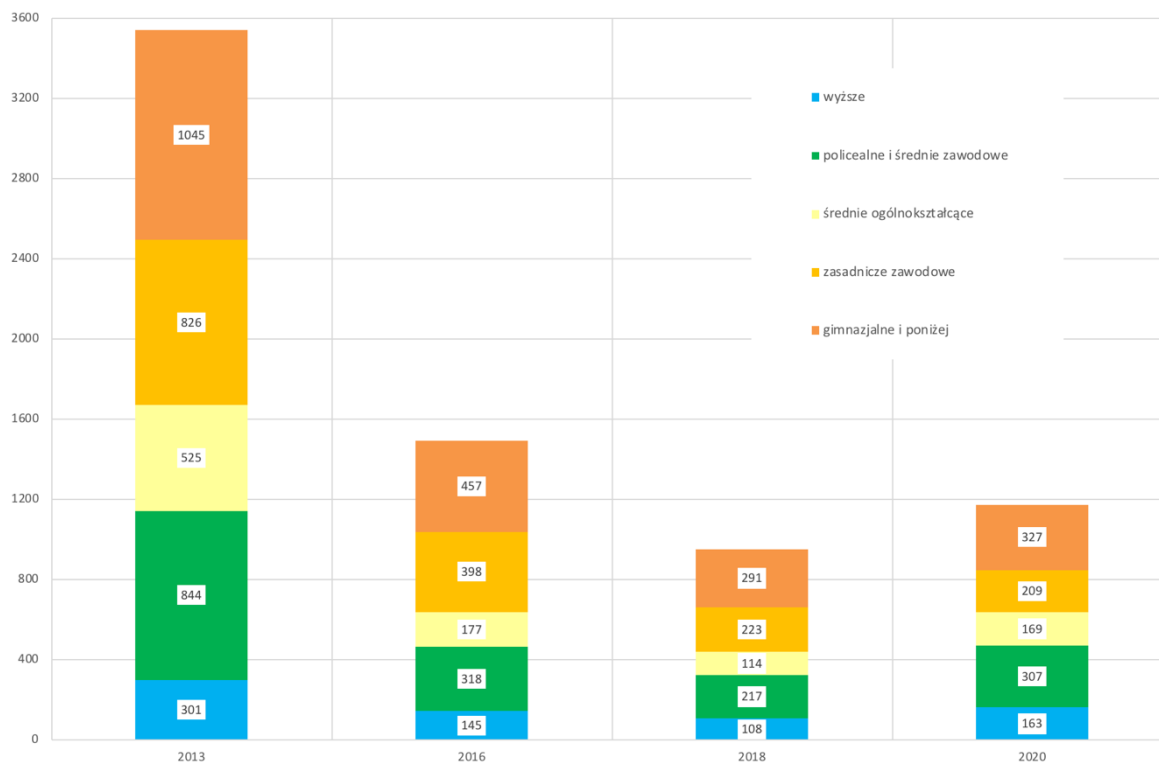
Tabela 2.9

**Struktura bezrobocia w Powiecie Grójeckim wg posiadanego wykształcenia
(stan na koniec okresu sprawozdawczego)**

Wyszczególnienie	2013	2016	2018	2020
Wyższe	301	145	108	163
Policealne i średnie zawodowe	844	318	217	307
Średnie ogólnokształcące	525	177	114	169
Zasadnicze zawodowe	826	398	223	209
Gimnazjalne i poniżej	1 045	457	291	327

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Grójcu

Wykres 2.9 Struktura bezrobocia w Powiecie Grójeckim wg posiadanego wykształcenia (stan na 31 grudnia)

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Grójcu

Strukturę bezrobocia w Powiecie Grójeckim wg stażu pracy bezrobotnego w poprzednim okresie programowania (stan na koniec okresu sprawozdawczego) prezentują tabela 2.10 i wykres 2.10.

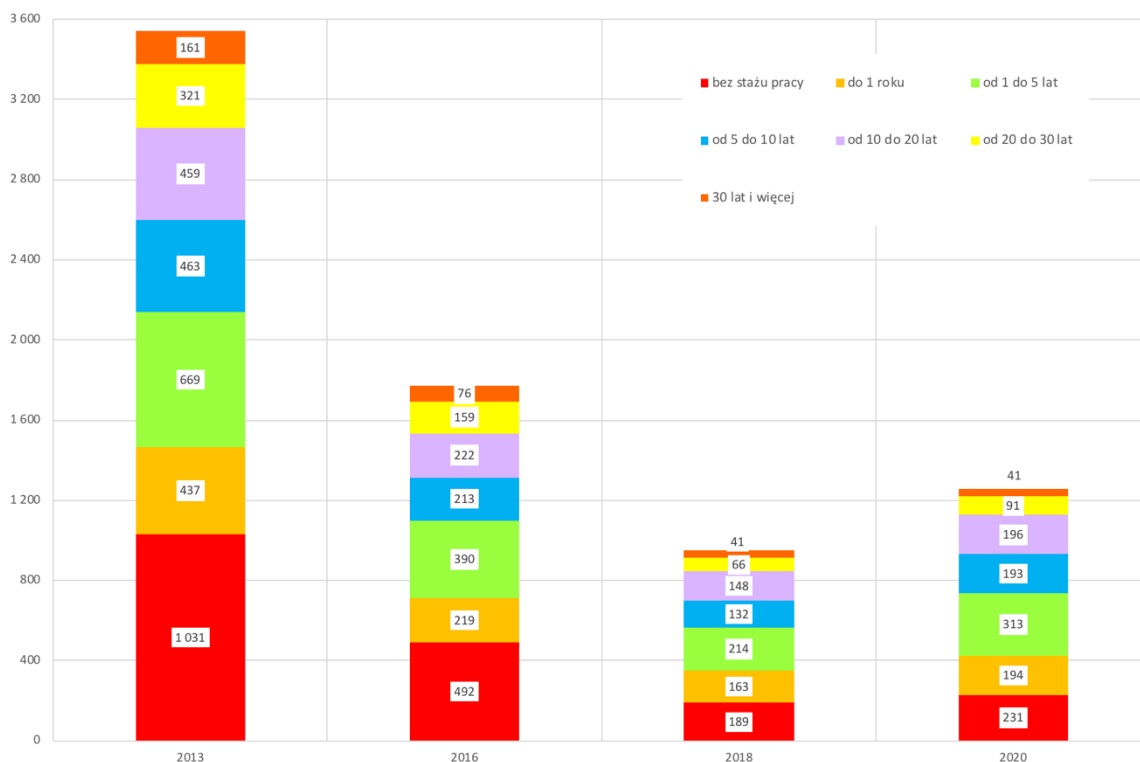
Tabela 2.10

**Struktura bezrobocia w Powiecie Grójeckim
wg stażu pracy bezrobotnych w latach (stan na 31 grudnia)**

Wyszczególnienie	2013	2016	2018	2020
bez stażu pracy	1 031	492	189	231
do 1 roku	437	219	163	194
od 1 do 5 lat	669	390	214	313
od 5 do 10 lat	463	213	132	193
od 10 do 20 lat	459	222	148	196
od 20 do 30 lat	321	159	66	91
30 lat i więcej	161	76	41	41

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Grójcu

Wykres 2.10 Struktura bezrobocia w Powiecie Grójeckim wg stażu pracy bezrobotnych w latach (stan na 31 grudnia)

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Grójcu

Strukturę bezrobocia w Powiecie Grójeckim wg miejsca zamieszkania bezrobotnego w latach (stan na koniec okresu sprawozdawczego) prezentuje tabela 2.10 oraz wykres 2.10.

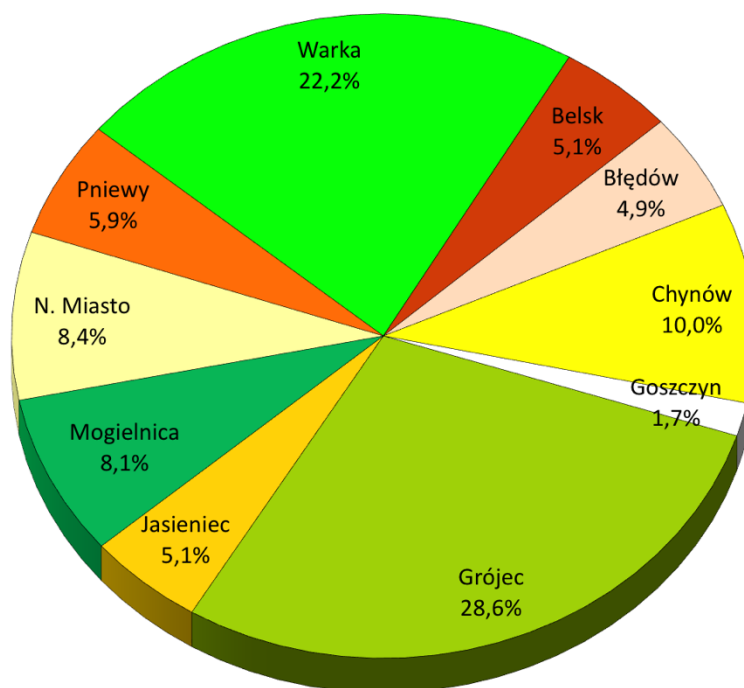
Tabela 2.10

**Struktura bezrobocia w Powiecie Grójeckim
wg miejsca zamieszkania bezrobotnego w latach 2013 i 2020 (stan na 31 grudnia)**

Wyszczególnienie	2013		2020	
	bezrobotni ogółem	w tym kobiety	bezrobotni ogółem	w tym kobiety
Belsk Duży	168	81	64	33
Błędów	210	102	62	29
Chynów	304	139	126	61
Goszczyn	99	53	21	12
Grójec	1012	522	360	186
Jasieniec	210	112	64	35
Mogielnica	348	173	102	60
Nowe Miasto n/Pilicą	334	138	106	57
Pniewy	180	97	74	46
Warka	676	357	280	153

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Grójcu

Wykres 2.10 Struktura bezrobocia w Powiecie Grójeckim wg miejsca zamieszkania bezrobotnego (stan na 31 grudnia 2020)

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Grójcu

W analizie poświęconej relacji pomiędzy zjawiskiem bezrobocia, a długością czasu pozostawania bez pracy wyraźnie uwidacznia się spadek bezrobocia w latach 2013-2019 we wszystkich grupach – ze szczególnym uwzględnieniem grupy osób pozostających bez pracy powyżej 24 miesięcy (spadek o blisko 3/4) w pozostałych grupach spadek wyniósł niespełna 2/3. Najmniejszej zmianie uległa ilość bezrobotnych od 6 do 12 miesięcy (jednak nadal było to niespełna 60% mniej). W konsekwencji spadku bezrobocia nastąpiło skrócenie przeciętnego szacunkowego czasu pozostawania bez pracy, który w roku 2013 wynosił ponad 11 miesięcy (11,29 miesiąca - 11 miesięcy i 9 dni), a na koniec 2020 roku wyniósł **10 miesięcy i 11 dni**.

Skrócenie czasu pozostawania bez pracy oraz znaczny spadek odsetka osób długotrwale bezrobotnych wśród ogółu osób zarejestrowanych świadczy o zmianach na rynku pracy i skutecznej realizacji działań podejmowanych przez Powiatowy Urząd Pracy w ramach *Programu Operacyjnego – Wiedza Edukacja Rozwój* (m.in. w ramach priorytetu I) oraz przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w ramach *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2014-2020* (m.in. w ramach priorytetu IX).

W strukturze wiekowej wśród bezrobotnych dominują osoby pomiędzy 25 a 34 rokiem życia, które stanowią 27,8% wszystkich bezrobotnych. Udział tej grupy wiekowej w strukturze pozostawał na zbliżonym poziomie w analizowanym okresie. Warto zwrócić uwagę, iż największy przyrost, bo aż o sześć punktów procentowych, w strukturze odnotowano w grupie osób pomiędzy 35 a 44 rokiem życia – z poziomu 16,4% do 22,4%. Zjawisko bezrobocia najbardziej spadło w grupie od 18 do 24 oraz od 55 do 59 roku życia – w porównaniu do poprzedniego okresu programowania o blisko 3/4. Średni ważony wiek bezrobotnego zarejestrowanego w Powiatowym Urzędzie Pracy w Grójcu wzrósł z 37 lat w roku 2013 do **38,4 lat** w roku 2020.

W strukturze bezrobocia ze względu na poziom wykształcenia zaobserwowano zmianę w odwrotnej korelację pomiędzy wysokością posiadanego wykształcenia a poziomem bezrobocia. W poprzednim okresie programowania udział osób z wyższym wykształceniem wzrósł procentowo a jednocześnie w liczbach bezwzględnych ilość osób bezrobotnych w tej grupie spadła w najmniejszym stopniu (jedynie o niespełna połowę). Największy udział w strukturze mają osoby o wykształceniu gimnazjalnym i poniżej (podstawowym i niepełnym podstawowym) – które stanowią niespełna 1/3 ogółu bezrobotnych – i ten odsetek jest stosunkowo stabilny. Drugą w kolejności grupą są osoby o wykształceniu policealnym i średnim zawodowym (ponad 1/4 bezrobotnych) – udział tej grupy w strukturze wzrósł co przy jednoczesnym bardzo dynamicznym spadku ilości osób bezrobotnych z wykształceniem zasadniczym zawodowym (o niespełna 3/4) spowodowało silną pozycję w strukturze. Te zjawisko świadczy o poprawie dostosowania kształcenia zawodowego (branżowego) na poziomie zasadniczym do rzeczywistych potrzeb rynku pracy.

W trakcie ostatniego okresu programowania struktura bezrobocia pod względem stażu pracy uległa istotnym zmianom. Częściowo mogły mieć na to wpływ zmiany organizacji urzędów pracy w Polsce i sposobów rejestrowania, weryfikowania i profilowania bezrobotnych – co mogło spowodować obniżenie udziału w strukturze osób o najniższym doświadczeniu – których ubyło o ponad 3/4 – w związku z ich niską świadomością

procedur i nieskrystalizowanymi planami zawodowymi. Rozkład struktury ze względu na doświadczenie zawodowe zbliżył się do rozkładu normalnego z dominującą grupą od 1 do 5 lat doświadczenia. Hipoteza badawcza mówi o obniżeniu oczekiwań wobec wchodzących na rynek pracy ze strony pracodawców co istotnie obniżyło – o prawie połowę odsetek tych grup w strukturze. W kolejnych latach oczekiwania istotnie rosną wyprzedzając posiadane i pozyskane kwalifikacje, co powoduje przyrost udziału w strukturze. Zwiększanie stażu pracy i podnoszenie kwalifikacji daje większe szanse na zatrudnienia a co za tym idzie niższy poziom bezrobocia.

Średni ważony staż pracy osoby zarejestrowanej jako bezrobotna w Powiecie Grójeckim obniżył się o 2,4 miesiąca w porównaniu do poprzedniego okresu programowania i wyniósł 7,22 lata w roku 2020 (poprzednio 7,37 w roku 2013).

W strukturze bezrobocia pod względem gminy zamieszkania osoby zarejestrowanej nie nastąpiły istotne zmiany – nadal dominująca jest grupa mieszkańców Miasta Grójec, która stanowiła niespełna 30% wszystkich bezrobotnych. Niespełna 1/4 bezrobotnych było mieszkańcami gminy miejsko-wiejskiej Warka. Warto jednocześnie zwrócić uwagę, iż wartości nominalne bezrobotnych i udział poszczególnych gmin w strukturze bezrobocia powiatu powinny zostać zweryfikowane w kontekście liczebności ich populacji, w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. W tym ujęciu najgorszą sytuację odnotowano w gminie Pniewy, gdzie na tysiąc mieszkańców bezrobotnych było przeciętnie 15,5 osoby. Kolejne gminy z najmniej pozytywną ilością bezrobotnych na tysiąc mieszkańców to Warka i Grójec – odpowiednio 14,6 i 14,1 osoby zarejestrowanej jako bezrobotna. Najkorzystniejszą ilość bezrobotnych do liczby mieszkańców odnotowano w gminie Goszczyn, w której było 7,1 osoby zarejestrowanej jako bezrobotna na tysiąc mieszkańców.

2.3.2 Rynek pracy

W Powiecie Grójeckim na koniec 2019 roku zatrudnionych było 19478 osoby, w tym 9 573 kobiet. Taka liczba zatrudnionych oznacza bardzo dynamiczny przyrost o 21,3% w stosunku do poprzedniego okresu programowania. Ma to szczególne znaczenie ze względu na spadek liczebności mieszkańców powiatu i osób wieku produkcyjnym. Najwięcej osób zatrudniał sektor przemysłu i budownictwa, który dawał pracę 8 258 osobom. Te liczby nie uwzględniają osób zatrudnionych w podmiotach gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, fundacji, stowarzyszeń, partii politycznych, związków zawodowych, organizacji społecznych, organizacji pracodawców, samorządu gospodarczego i zawodowego oraz duchownych.

Strukturę wszystkich zatrudnionych według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności, bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz gospodarstw indywidualnych. prezentuje tabela 2.11 i wykres 2.11.

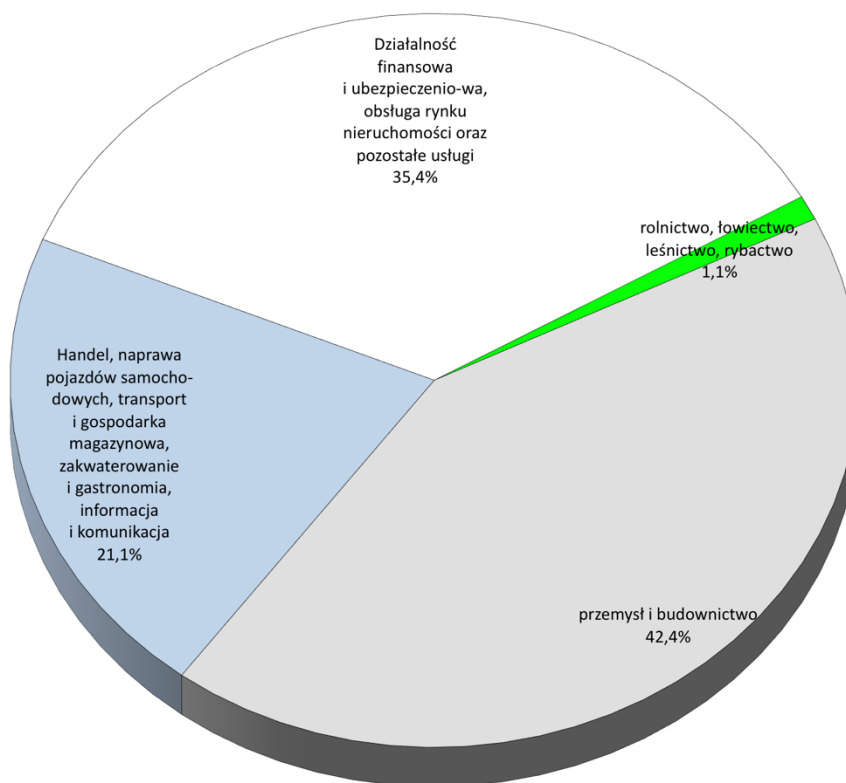
Tabela 2.11

Struktura zatrudnienia w Powiecie Grójeckim (stan na 31 grudnia 2019)

Wyszczególnienie	Przemysł i budownictwo	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	Handel, naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości oraz pozostałe usługi
Powiat Grójecki	8 258	211	4 115	6 894

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Województwo Mazowieckie - Podregiony, Powiaty, Gminy 2020*, Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2020

Wykres 2.11 Struktura zatrudnienia w Powiecie Grójeckim (stan na 31 grudnia 2013)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Województwo Mazowieckie - Podregiony, Powiaty, Gminy 2020*, Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2020

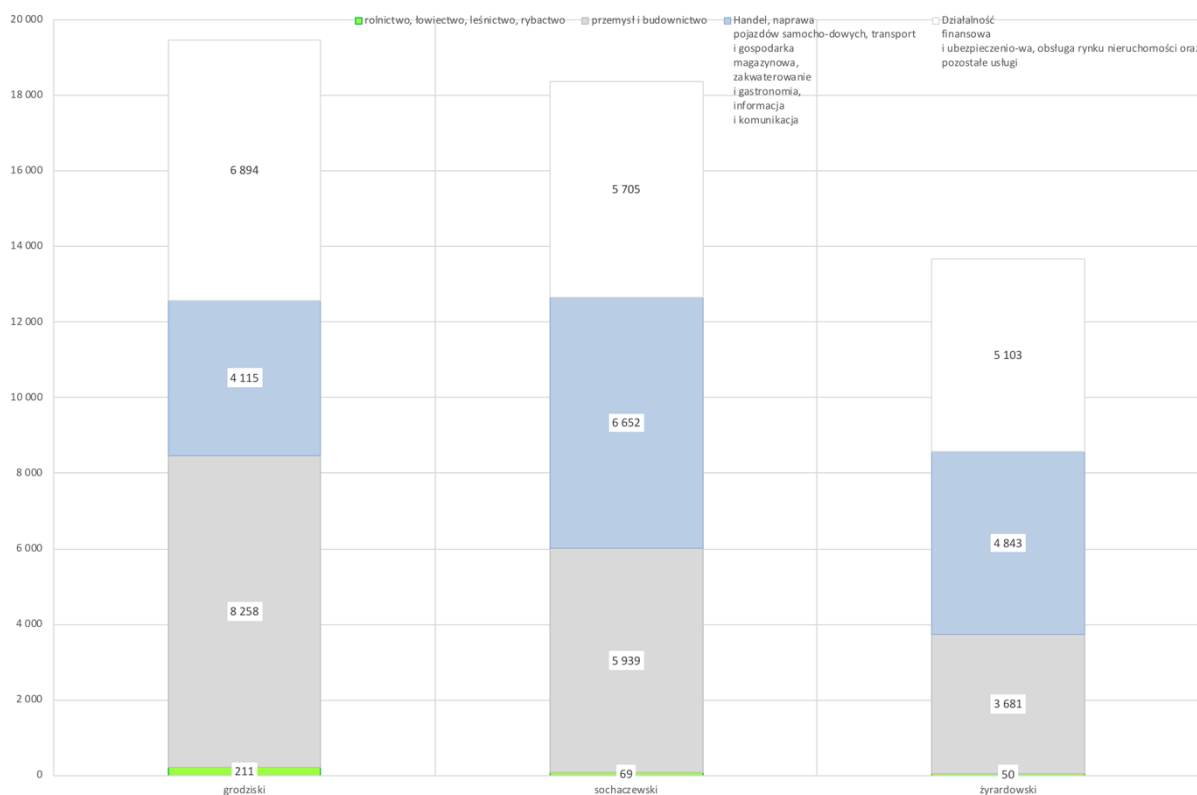
W strukturze dominuje grupa pracujących w sektorze przemysł i budownictwo, która stanowi 42,4% wszystkich zatrudnionych. Niemniej jest to przede wszystkim efektem zmiany prezentowania danych na temat zatrudnienia przez Urząd Statystyczny i Eurostat, w efekcie których nie są w nich uwzględniane dane dotyczące osób zatrudnionych w podmiotach gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz pracujących w

gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie. Ponieważ niewątpliwie w Powiecie Grójeckim dominująca grupa osób pracuje w sektorze rolniczym stanowiącym blisko 60% wszystkich miejsc pracy – co jest wynikiem profilu społeczno-gospodarczego powiatu grójeckiego. Ten poziom jest o 3 razy wyższy od przeciętnej województwa mazowieckiego oraz podregionu żyrardowskiego. Z uwzględnieniem tego faktu należy szacować, iż w przemyśle i budownictwie jest zatrudnionych około 17 procent osób.

Drugą co do wielkości grupę stanowią pracujący w sektorze działalności finansowej i ubezpieczeniowej, obsługi rynku nieruchomości oraz pozostałych usługi, w który zatrudnienie znalazło około 14,2 procent osób pracujących w powiecie grójeckim (uwzględniając pracujących w sektorze rolniczym) – co oznacza wzrost zatrudnienia w porównaniu do poprzedniego okresu programowania. Trzecią grupą są pracujący w handlu, naprawie pojazdów, transporcie, gospodarce magazynowej, zakwaterowaniu, gastronomii, informacji i komunikacji. Ta grupa – uwzględnieniem zatrudnionych w rolnictwie – stanowiła około 8,5 procent wszystkich pracujących (również zaobserwowano tendencję wzrostową)

Informacje porównawcze odnośnie struktury zatrudnienia w Powiecie Grójeckim w odniesieniu do powiatów podregionu żyrardowskiego zawiera wykres 2.12.

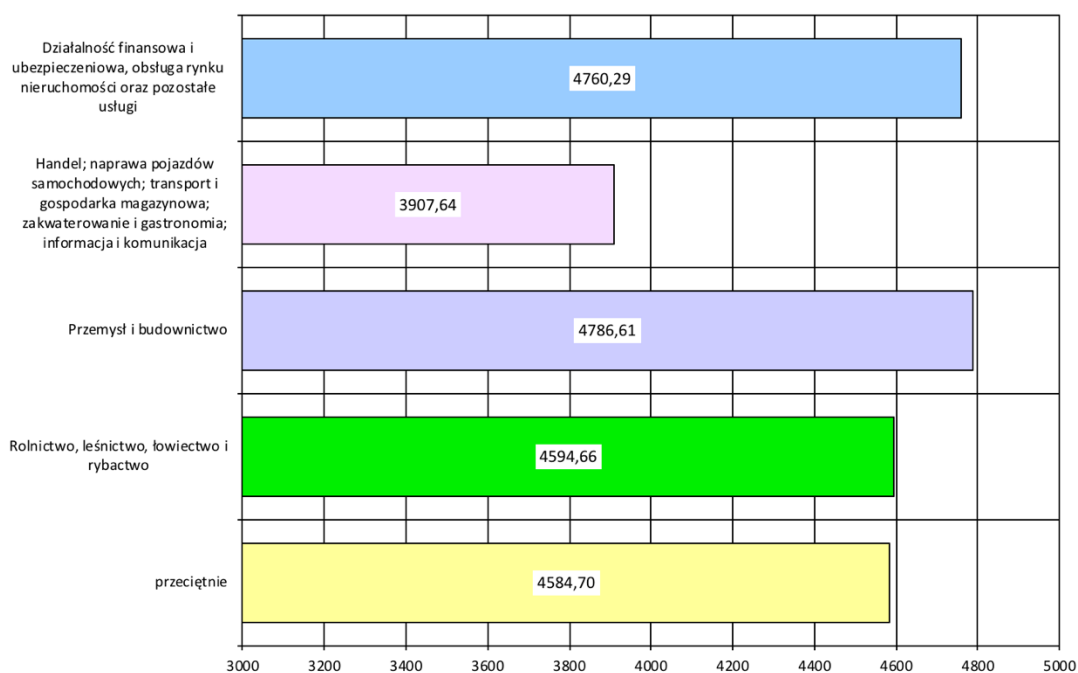
Wykres 2.12 Struktura zatrudnienia w powiatach podregionu żyrardowskiego (stan na 31 grudnia 2019)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Województwo Mazowieckie - Podregiony, Powiaty, Gminy 2020*, Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2020

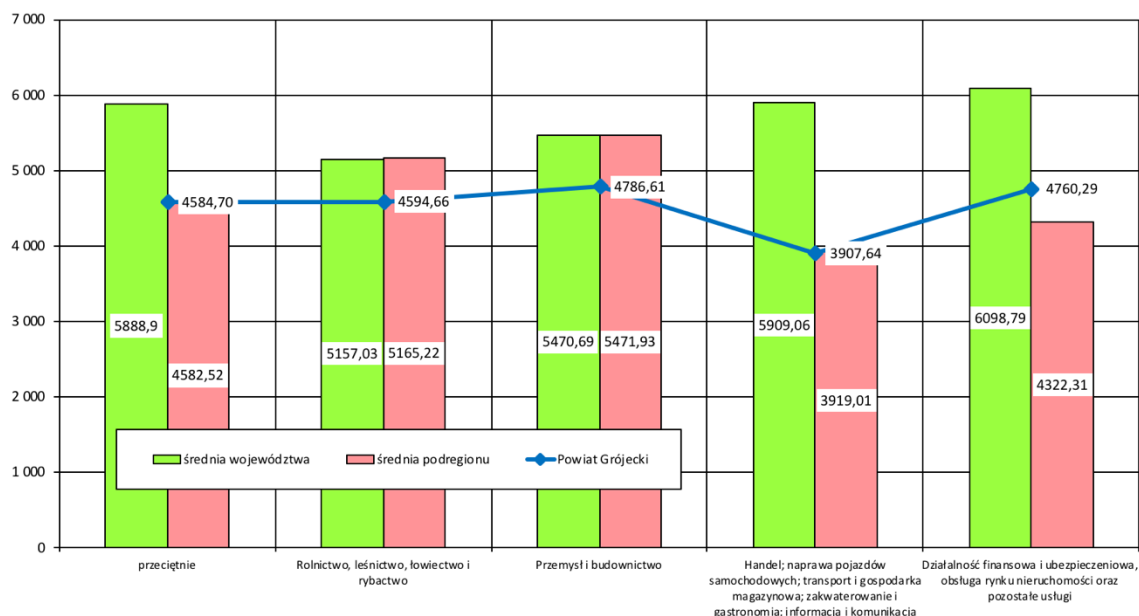
Niski dla Powiatu Grójeckiego – w porównaniu do przeciętnej województwa mazowieckiego i podregionu żyrardowskiego – jest odsetek osób zatrudnionych w sektorze handlu, naprawy pojazdów samochodowych, transportu i gospodarki magazynowej, zakwaterowania i gastronomii, informacji i komunikacji. Osoby zatrudnione w tym sektorze stanowią zaledwie 21,1% zatrudnionych (wzrost o 1,2 punktu procentowego w porównaniu do poprzedniego okresu programowania) co jest poziomem o blisko 1/3 niższym od średniej dla podregionu żyrardowskiego oraz dla województwa mazowieckiego. Zdecydowanie większy odsetek osób pracuje natomiast w przemyśle i budownictwie – blisko 2-krotnie więcej niż w województwie oraz o 1/3 więcej niż w podregionie. Takie proporcje wynikają z nieuwzględnienia w statystyce osób zatrudnionych w rolnictwie, łowiectwie, leśnictwie i rybactwie. W konsekwencji Powiecie Grójecki w podregionie żyrardowskim ma niemal najwyższy poziom zatrudnienia, podczas gdy w poprzednim okresie programowania – w dwukrotnie większym podregionie warszawskim zachodnim – był wśród trzech powiatów o najmniejszej liczbie zatrudnionych. Taki obraz struktury zatrudniania świadczy o konserwowaniu gospodarki opartej w największym stopniu o sadownictwo i tradycyjne walory rolnicze powiatu. Warto się jednak zastanowić, czy utrzymywanie takiego stanu nie spowoduje braku perspektyw na zdyNAMIZOWANIE rozwoju. Szczególnie, że powiat grójecki – z dobrymi połączeniami komunikacyjnymi z metropolią warszawską – może stanowić doskonałe zaplecze dla rozwoju branży budowlanej, mogącej stanowić koło zamachowe wzrostu gospodarczego, bez konieczności dokonywania inwestycji w zaawansowane technologie i wysoko wykwalifikowane kadry. Alternatywnie – podobnie jak powiaty ościenne, w szczególności grodziski, piaseczyński czy pruszkowski – powiat grójecki może się stać doskonałą lokalizacją do inwestycji budownictwa indywidualnego.

Wykres 2.13 Przeciętne wynagrodzenie w Powiecie Grójeckim w poszczególnych sektorach w 2019 roku

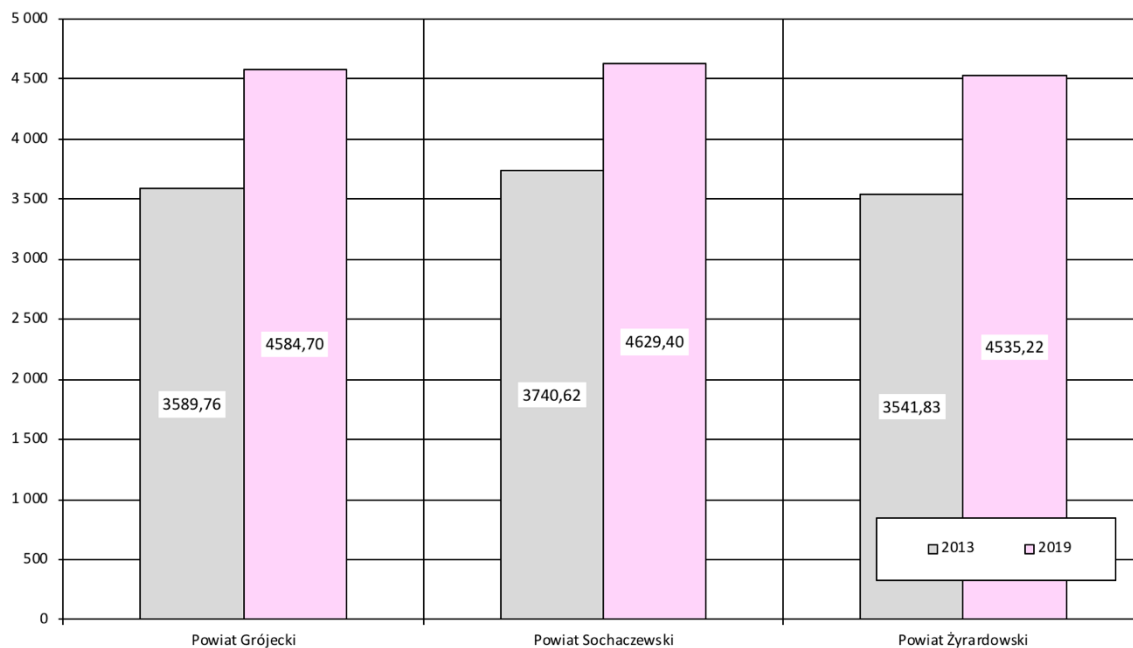
Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Województwo Mazowieckie - Podregiony, Powiaty, Gminy 2020*, Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2020

Wykres 2.14 Przeciętne wynagrodzenie w Powiecie Grójeckim w poszczególnych sektorach w porównaniu do średniej województwa mazowieckiego i podregionu żyrardowskiego w 2019 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Województwo Mazowieckie - Podregiony, Powiaty, Gminy 2020*, Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2020

Wykres 2.15 Dynamika zmian przeciętnego wynagrodzenia w poszczególnych powiatach podregionu żyrardowskiego w latach 2013 - 2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Województwo Mazowieckie - Podregiony, Powiaty, Gminy 2020*, Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2020

Wysokość przeciętnego wynagrodzenia w Powiecie Grójeckim wg poszczególnych sektorów oraz jej porównanie do średniej województwa mazowieckiego i podregionu żyrardowskiego oraz dynamikę zmiany wynagrodzenia w poszczególnych powiatach podregionu żyrardowskiego w latach 2013 - 2019 prezentują wykresy 2.13, 2.14 i 2.15. Podobnie jak w przypadku danych o zatrudnieniu, w związku ze zmianą sposobu zbierania i prezentowania danych, również w przypadku wynagrodzeń, nie są w nich uwzględniane dane dotyczące osób zatrudnionych w podmiotach gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie.

Przeciętne wynagrodzenie brutto w Powiecie Grójeckim w badanym okresie wyniosło 4584,70 zł i było niemal identyczne jak średnie dla podregionu żyrardowskiego, zaś od średniej województwa mazowieckiego niższe o niespełna 1/4. Zdecydowanie najlepiej opłacani byli pracownicy zatrudnieni w przemyśle i budownictwie oraz w sektorze działalności finansowej i ubezpieczeniowej, obsługi rynku nieruchomości oraz pozostałych usług. W tych grupach wynagrodzenie brutto było wyższe od średniej powiatowej – w pierwszej z nich poniżej a w drugiej powyżej średniej podregionalnej (o odpowiednio -11 i +10 %). Najbardziej wyraźne różnice wystąpiły między przeciętnym wygrodeniem w sektorze handlu, naprawy pojazdów samochodowych, transportu i gospodarki magazynowej, zakwaterowanie i gastronomii oraz informacji i komunikacji w Powiecie Grójeckim i przeciętnie dla województwa mazowieckiego. Stało się tak za sprawą bardzo wysokiej średniej wynagrodzeń dla Warszawy w tym sektorze. Wynagrodzenie w handlu i usługach na Mazowszu należały do najwyższych i były wyższe od przeciętnej dla Powiatu Grójeckiego o ponad 1/3.

Warto zauważyć wysoki – wyprzedzający procesy inflacyjne – przyrost poziomu wynagrodzeń w Powiecie Grójeckim. W latach 2013-2019 inflacja osiągnęła narastająco 19,5%, a przeciętne płace w Powiecie Grójeckim wzrosły o 27,7%, co było zbliżone dla przeciętnej dla podregionu żyrardowskiego oraz województwa mazowieckiego. Przeciętny poziom wynagrodzeń w Powiecie Grójeckim jest zbliżony do przeciętnej w podregionie żyrardowskim. Brak materiału porównawczego do poprzedniego okresu programowania, gdyż podregion został powołany do życia w jego trakcie.

W województwie mazowieckim, przeciętne wynagrodzenie w Powiecie Grójeckim stanowiło 71,3% najwyższego wynagrodzenia (Miasto Stołeczne Warszawa) oraz 128,2% najniższego (powiat żuromiński). W poprzednim okresie przeciętne wynagrodzenie w powiecie grójeckim wynosiło 70,7% wynagrodzenia w Warszawie co oznacza, że na przestrzeni ostatnich 7 lat powiat nieznacznie nadrobił dysproporcje w zarobkach. Jednocześnie warto zauważyć wyrównywanie poziomu wynagrodzeń w najgorzej opłacanych powiatach – w poprzednim okresie programowania w Powiecie Grójeckim zarabiano 134,4% przeciętnego wynagrodzenia w powiecie mławskim.

2.4 Obszary problemowe polityki społecznej Powiatu

Pomoc Społeczna jest jednym z elementów polityki społecznej Powiatu. Głównym realizatorem i koordynatorem polityki społecznej z zakresu pomocy społecznej na terenie powiatu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Na potencjał pomocy społecznej składają się:

- ✓ Miejskie i gminne ośrodki pomocy społecznej (Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Grójcu, w Mogielnicy, w Nowym Mieście n/Pilicą i w Warce oraz Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej w Belsku Dużym, Błędownie, Chynowie, Goszynie, Jasieńcu i Pniewach).
- ✓ Domy Pomocy Społecznej w Nowym Mieście n/Pilicą
- ✓ Dom Pomocy Społecznej w Tomczycach
- ✓ Dom Pomocy Społecznej w Lesznoli
- ✓ Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Matki Wincenty Jadwigi Jaroszewskiej w Jurkach
- ✓ Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Nowym Mieście n/Pilicą
- ✓ Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Grójcu
- ✓ Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Warce
- ✓ Ponadto wspierane są programy socjalne organizacji pozarządowych.

Ośrodki pomocy społecznej realizują zadania statutowe wynikające z ustawy z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r., poz.1876 i 2369, Dz. U. z 2021 r., poz.794 i 803) i przepisów wykonawczych wydanych na jej podstawie, ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2020 r., poz.111, Dz. U. z 2021 r., poz.1162) i przepisów wykonawczych wydanych na jej podstawie, ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r., poz.218 i 956) i przepisów wykonawczych wydanych na jej podstawie, ustawy z 22 kwietnia 2005 r. o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej (Dz. U. Nr 86, poz. 732) i przepisów wykonawczych wydanych na jej podstawie oraz uchwał Rady Miasta i Rad Gminnych

W ostatnim okresie zmieniały się zasady finansowania zadań z zakresu pomocy społecznej. Rozszerzał się zakres świadczeń obowiązkowych przy jednoczesnym redukowaniu środków na zadania fakultatywne. Przełomowym rokiem był rok 2004, gdzie m.in. z ustawy o pomocy społecznej wyszły takie świadczenia jak okresowy zasiłek gwarantowany, zasiłek stały z tytułu opieki nad dzieckiem niepełnosprawnym, jednorazowy zasiłek macierzyński. Świadczenia te przeniesiono do katalogu świadczeń rodzinnych.

W ustawie o pomocy społecznej zmieniono zakres zadań. Od 2004 roku do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym dołączono zadania w formie przyznawania i wypłacania zasiłków okresowych, kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu.

Od maja 2004 roku Ośrodki Pomocy Społecznej realizują nową ustawę o świadczeniach rodzinnych, a od 2005 roku realizują zadania ustawy o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej. Na mocy ustawy o pomocy społecznej prowadzona jest również pomoc osobom i rodzinom w postaci pracy socjalnej.

W ramach zadań zleconych realizowane były zasiłki celowe na pokrycie wydatków związanych klęską żywiołową lub ekologiczną, specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz pomoc przyznawana cudzoziemcom.

2.4.1 Ubóstwo

Zjawisko ubóstwa jest poważnym problemem społecznym, a jego ujemny wpływ na funkcjonowanie jednostek jest ogromny. Ubóstwo i wiążąca się z tym zjawiskiem zła sytuacja materialna rodziny powoduje poważne konsekwencje dla prawidłowego rozwoju dzieci, szczególnie w rodzinach wielodzietnych. Na budżetach tych rodzin bardzo niekorzystnie odbijają się wysokie koszty wyżywienia oraz wzrost odpłatności w systemie ochrony zdrowia i edukacji. Oszczędzanie na żywności w okresie rozwojowym dziecka ma później konsekwencje w jego kondycji psychicznej i fizycznej.

Negatywne skutki ubóstwa dają się odczuć w rodzinach niepełnych. Pomimo utrzymywania się w wielu przypadkach z dochodów z pracy, samotne matki lub samotni ojcowie nie są w stanie zapewnić dzieciom odpowiedniej sytuacji materialnej. Oprócz tego narastają w takich rodzinach problemy wychowawcze związane z brakiem czasu i odpowiednich wzorców do naśladowania.

Tabela 2.22

Liczba osób dotkniętych ubóstwem w Powiecie Grójeckim w latach 2013-2020

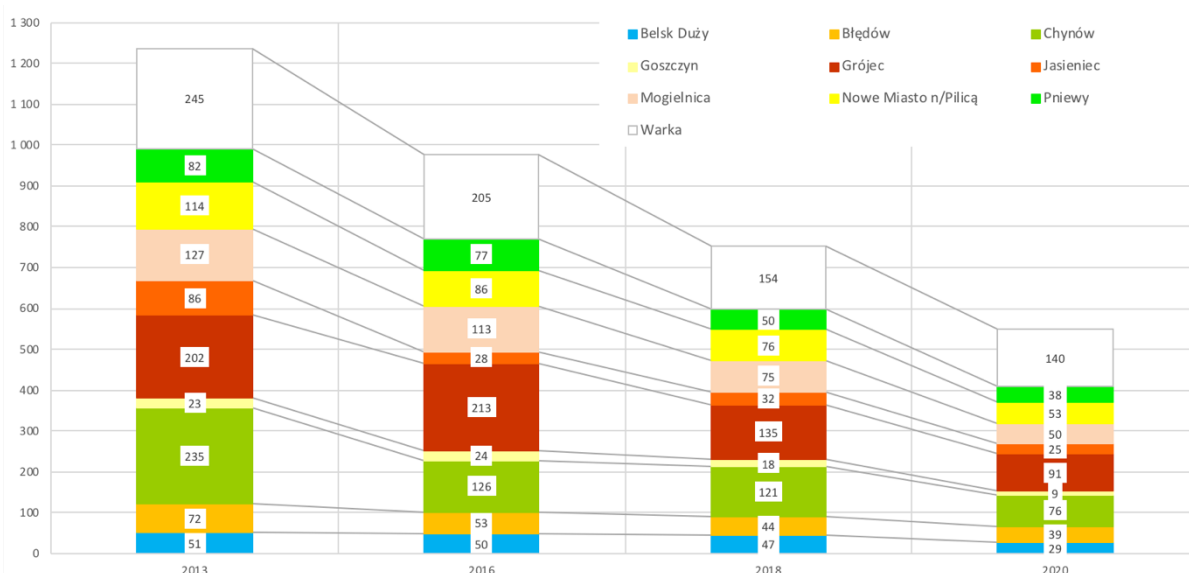
Wyszczególnienie	2013	2016	2018	2020
Belsk Duży	51	50	47	29
Błędów	72	53	44	39
Chynów	235	126	121	76
Goszczyn	23	24	18	9
Grójec	202	213	135	91
Jasieniec	86	28	32	25
Mogielnica	127	113	75	50
Nowe Miasto n/Pilicą	114	86	76	53
Pniewy	82	77	50	38
Warka	245	205	154	140
Powiat Grójecki	1 237	975	752	550

Źródło: Dane MGOPS Grójec, MGOPS Mogielnica, MGOPS Nowe Miasto n/Pilicą, MGOPS Warka, GOPS Belsk Duży, GOPS Błędów, GOPS Chynów, GOPS Goszczyn, GOPS Jasieniec, GOPS Pniewy, za lata 2013, 2016, 2018 i 2020

Ubóstwo i życie na poziomie minimum egzystencji powoduje, że wydatki na żywność i opłaty mieszkaniowe pochłaniają cały budżet. Konsekwencją jest minimalizacja potrzeb żywieniowych oraz zakup produktów spożywczych bardzo niskiej jakości. Prowadzi to do rozwijania się różnego rodzaju schorzeń, a te w dalszym etapie powodują wzrost kosztów utrzymania, związanych z leczeniem bądź rehabilitacją. Mogą one również prowadzić do powstawania niepełnosprawności, która w znacznym stopniu ogranicza podejmowanie aktywności zawodowej, a może podwyższać poziom wydatków na leczenie.

Przedstawione z Urzędów Gmin i Miast dane, wskazują na występowanie w Powiecie Grójeckim problemu ubóstwa. Przyjmujemy, że rodziny żyjące w ubóstwie to rodziny, które korzystają z różnorodnych form pomocy Ośrodków Pomocy Społecznej. Liczbę rodzin korzystających z pomocy Ośrodków Pomocy Społecznej w poszczególnych gminach w latach 2013 - 2020 przedstawia tabela 2.22 i wykresy 2.26.

Wykres 2.26 Liczba osób dotkniętych ubóstwem w Powiecie Grójeckim w latach 2013-2020

Źródło: Dane MGOPS Grójec, MGOPS Mogielnica, MGOPS Nowe Miasto n/Pilicą, MGOPS Warka, GOPS Belsk Duży, GOPS Błędów, GOPS Chynów, GOPS Goszczyn, GOPS Jasieniec, GOPS Pniewy, za lata 2013, 2016, 2018 i 2020

W układzie dynamicznym warto zauważyć spadek ilości osób korzystających ze wsparcia pomocy społecznej ze względu na problem ubóstwa. Na przestrzeni poprzedniego okresu programowania liczba tych osób spadła o ponad 55% procent. W porównaniu do roku 2013, na koniec roku 2020 najwięcej osób ubogich korzystających ze wsparcia ubyło w gminie Warka oraz gminie Belsk – gdzie również odnotowano ponad 40 procentowe spadki. Natomiast gminie Chynów i Jasieniec ilość osób korzystających ze wsparcia pomocy społecznej ze względu na problem ubóstwa spadła najbardziej – o ponad 2/3.

W liczbach bezwzględnych w roku 2020 najwięcej osób dotkniętych ubóstwem korzystało ze wsparcia w gminie Warka (140 osób) oraz w gminie Grójec (91 osoby). Najmniej osób objęto świadczeniami z tytułu ubóstwa w gminach Goszczyn (9 osoby) oraz Jasieniec i Belska (odpowiednio 25 i 29 osób). Warto jednak odnieść liczby osób objętych świadczeniami pomocy społecznej z tytułu ubóstwa do liczby mieszkańców poszczególnych gmin. Najwięcej osób dotkniętych ubóstwem w populacji było w gminie Pniewy niespełna 8 osób na 1 000 mieszkańców, kolejne miejsca zajmowały gminy Chynów oraz Warka (odpowiednio 7,7 i 7,3 osoby dotkniętych ubóstwem na 1 000 mieszkańców). Najmniejszą ilość osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu ubóstwa na 1 000 mieszkańców odnotowano w gminach Goszczyn i Grójec – odpowiednio 3 i 3,6 osoby dotkniętej ubóstwem na 1000 mieszkańców.

2.4.2 Bezdomność

Bezdomność, problem społeczny, charakteryzujący się brakiem miejsca stałego zamieszkania osoby nim dotkniętej. Wiąże się z uwarunkowanym psychologicznie kryzysowym stanem egzystencji osoby nieposiadającej faktycznego miejsca zamieszkania, pozbawionej środków niezbędnych do zaspokojenia elementarnych potrzeb, dotkniętej trwałym wykluczeniem społecznym i zawodowym. Jako stan ewidentnej i trwałej deprivacji potrzeb mieszkaniowych, w sytuacji, gdy dotknięta bezdomnością osoba nie jest w stanie jej zapobiec, wiąże się z poważnym upośledzeniem psychicznego i społecznego funkcjonowania człowieka.

Natura bezdomności wyklucza zamkniętą i jednoznaczną klasyfikację jej przyczyn, ponieważ doprowadza do niej cały zespół nakładających się na siebie sił sprawczych, zespół postaw, zachowań determinowanych predyspozycjami osobowościowymi, którym sprzyjają sytuacje społeczne i sposób funkcjonowania służb socjalnych. Ustawa o pomocy społecznej jako osobę bezdomną definiuje osobę niezamieszkującą w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy i niezameldowaną na pobyt stały, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych, a także osobę niezamieszkującą w lokalu mieszkalnym i zameldowaną na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania.

Brak domu uniemożliwia normalny rozwój człowieka, wpływa negatywnie na stan zdrowia psychicznego i fizycznego, uniemożliwia rozwijanie aspiracji kulturowych, regenerację sił i wypoczynek. Deprivacji zatem podlegają nie tylko szeroko rozumiane potrzeby mieszkaniowe, ale właściwie wszystkie poziomy potrzeb, począwszy od najbardziej podstawowych potrzeb fizjologicznych, skończywszy zaś na potrzebie samorealizacji. Stan ten jest uwarunkowany wieloczynnikowo, między innymi poprzez zmniejszoną zdolność do samodzielnego życia i radzenia sobie, poddania się wymaganiom społeczeństwa, niewielką odpornością na sytuacje trudne, czy marginalizację społeczną.

Liczbę osób bezdomnych korzystających z pomocy Ośrodków Pomocy Społecznej w poszczególnych gminach w latach 2013-2020 przedstawia tabela 2.23 i wykresy 2.27.

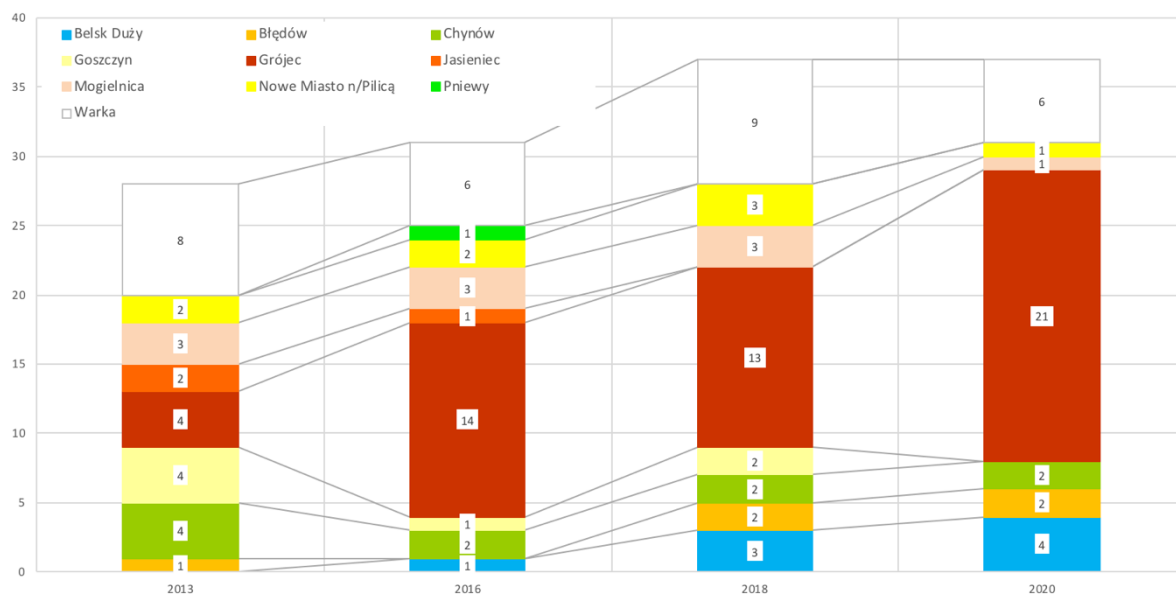
Tabela 2.23

Liczba bezdomnych w gminach Powiatu Grójeckiego w latach 2013-2020

Wyszczególnienie	2013	2016	2018	2020
Belsk Duży	0	1	3	4
Błędów	1	0	2	2
Chynów	4	2	2	2
Goszczyn	4	1	2	0
Grójec	4	14	13	21
Jasieniec	2	1	0	0
Mogielnica	3	3	3	1
Nowe Miasto n/Pilicą	2	2	3	1
Pniewy	0	1	0	0
Warka	8	6	9	6
Powiat Grójecki	28	31	37	37

Źródło: Dane MGOPS Grójec, MGOPS Mogielnica, MGOPS Nowe Miasto n/Pilicą, MGOPS Warka, GOPS Belsk Duży, GOPS Błędów, GOPS Chynów, GOPS Goszczyn, GOPS Jasieniec, GOPS Pniewy, za lata 2013, 2016, 2018 i 2020

Wykres 2.27 Dynamika liczby osób dotkniętych bezdomnością w gminach Powiatu Grójeckiego w latach 2013-2020

Źródło: Dane MGOPS Grójec, MGOPS Mogielnica, MGOPS Nowe Miasto n/Pilicą, MGOPS Warka, GOPS Belsk Duży, GOPS Błędów, GOPS Chynów, GOPS Goszczyn, GOPS Jasieniec, GOPS Pniewy, za lata 2013, 2016, 2018 i 2020

Najczęstsze przyczyny bezdomności wynikają z:

- ✓ z sytuacji społeczno-ekonomicznej, w tym wzrostu bezrobocia, braku miejsc w szpitalach, zakładach opiekuńczych, domach pomocy społecznej, braku opieki nad wychowankami domów dziecka po ukończeniu 18 lat,
- ✓ z sytuacji prawnej, polegającej na możliwości wyeksmitowania lokatora "donikąd" za zaległości w opłatach czynszowych,
- ✓ z przyczyn związanych z patologiami, w tym z powodu alkoholizmu, przestępczości, odrzucenia lub braku opieki ze strony najbliższych, rozwodu lub trwałego rozpadu więzi formalnych lub nieformalnych, prostytucji kobiet, przemocy w rodzinie,
- ✓ z przyczyn natury socjopsychologicznej, w tym świadomego wyboru innego sposobu życia, odrzucenia obowiązującego systemu wartości,
- ✓ z przyczyn osobowościowych, w tym poczucia niższości, osamotnienia, wstydu, przekonania o złej naturze świata i ludzi.

Bezdomność w gminach Powiatu Grójeckiego ma charakter bardzo zmienny i jest zjawiskiem występującym okresowo w większości gmin. W sposób ciągły w analizowanym okresie świadczenia pomocy społecznej z tytułu bezdomności dotyczyły wyłącznie mieszkańców gmin Chynów, Grójec, Mogielnica, Nowe Miasto n/Pilicą i Warka. Warto równocześnie zauważyć, iż w dynamice zjawiska bezdomności występuje niestety tendencja wzrostowa. Choć maksymalna ilość osób korzystających ze wsparcia z tytułu bezdomności została osiągnięta w roku 2018 to i nadal się na nim utrzymuję, zaś w porównaniu do wartości bazowej nastąpił wzrost o niespełna 1/3 (32,1%).

W wartościach bezwzględnych w roku 2020 zdecydowanie najwięcej osób bezdomnych odnotowano się w gminie Grójec (21 osób), gdzie równocześnie zjawisko bezdomności najbardziej się intensyfikowało. W gminach Mogielnica, Nowe Miasto n/Pilicą i Chynów ilość osób objętych świadczeniami pomocy społecznej z tytułu bezdomności pozostawała na zbliżonym poziomie, zaś w gminie Belsk stopniowo wzrastało.

W przeliczeniu na 10 000 mieszkańców gminy najwięcej osób bezdomnych – licząc średnio dla całego analizowanego okresu – było w gminie Grójec (8,21 osoby), średnio w całym Powiecie Grójeckim bezdomnością było dotknięte 3,78 osoby na 10 000 mieszkańców. Warto podkreślić, iż zjawisko bezdomności w Powiecie Grójeckim ma niskie nasilenie – co wynika przede wszystkim z bardzo niskiego poziomu zurbanizowania i wiejskiego charakteru powiatu.

2.4.3 Rodziny dysfunkcyjne

Członkowie rodziny tworzą układ, na który można spojrzeć jak na system. Wzajemne oddziaływanie na siebie poszczególnych elementów, czyli członków rodziny powoduje funkcjonowanie systemu. W rodzinie zdrowej relacje pomiędzy małżonkami są równoległe oraz dwukierunkowe, oparte na wspólnych ustaleniach dotyczących podziału obowiązków i sposobu wychowywania dzieci. Zaburzone funkcjonowanie jednego z jej członków uderza w cały jej system rodzinny, wtedy można mówić o dysfunkcyjności takiej rodziny. Sama dysfunkcja oznacza zaburzenie komunikacyjne bądź strukturalne rodziny, np. centralną postacią jest rodzic będący sprawcą przemocy itd.). Może to

też być zaburzenie własnych granic, granic pomiędzy poszczególnymi osobami w rodzinie, np. nieuszanowanie czyjejs intymności, uczuć i poglądów.

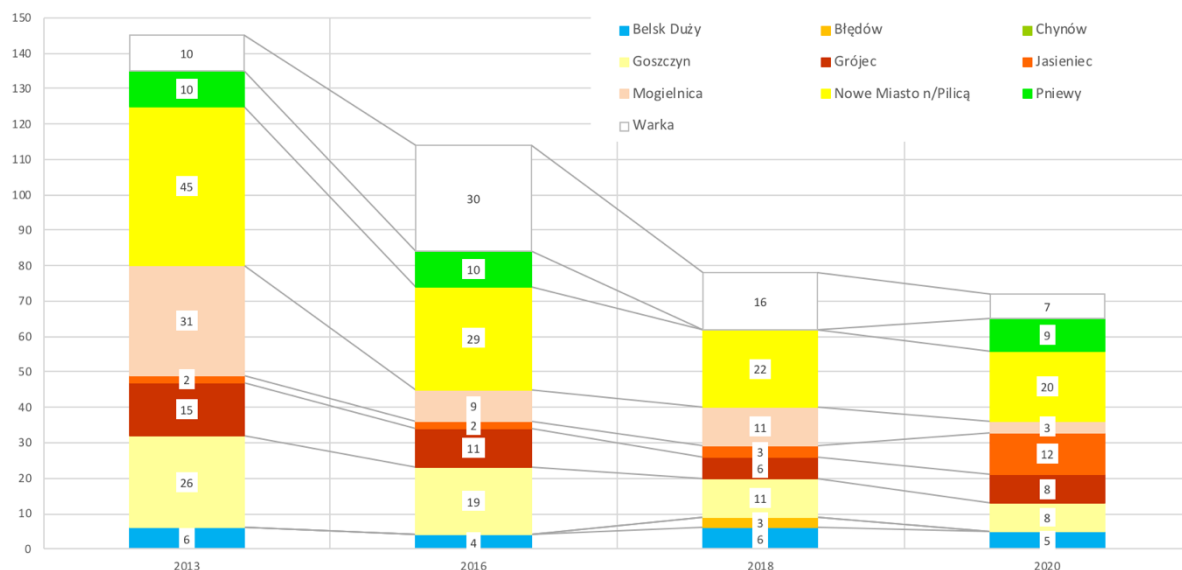
Tabela 2.24

Liczba rodzin dysfunkcyjnych wg poszczególnych przyczyn dysfunkcji, korzystających z usług pomocy społecznej w Powiecie Grójeckim w latach 2013 - 2020

Wyszczególnienie	2013	2016	2018	2020
Konieczność ochrony macierzyństwa				
Belsk Duży	6	4	6	5
Goszczyn	26	19	11	8
Grójec	15	11	6	8
Jasieniec	2	2	3	12
Mogielnica	31	9	11	3
Nowe Miasto n/Pilicą	45	29	22	20
Pniewy	10	10	0	9
Warka	10	30	16	7
Powiat Grójecki	145	114	78	72
Bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego				
Belsk Duży	37	24	24	17
Błędów	22	21	13	10
Chynów	76	95	139	93
Goszczyn	18	10	2	4
Grójec	222	266	239	197
Jasieniec	67	47	20	3
Mogielnica	72	54	56	41
Nowe Miasto n/Pilicą	22	18	19	16
Pniewy	53	48	60	11
Warka	104	111	83	61
Powiat Grójecki	693	694	655	453
Przemoc w rodzinie				
Belsk Duży	0	4	4	0
Błędów	2	3	1	1
Goszczyn	8	1	1	1
Grójec	0	4	2	3
Nowe Miasto n/Pilicą	6	0	1	0
Pniewy	1	2	2	3
Warka	10	8	4	2
Powiat Grójecki	27	23	18	11

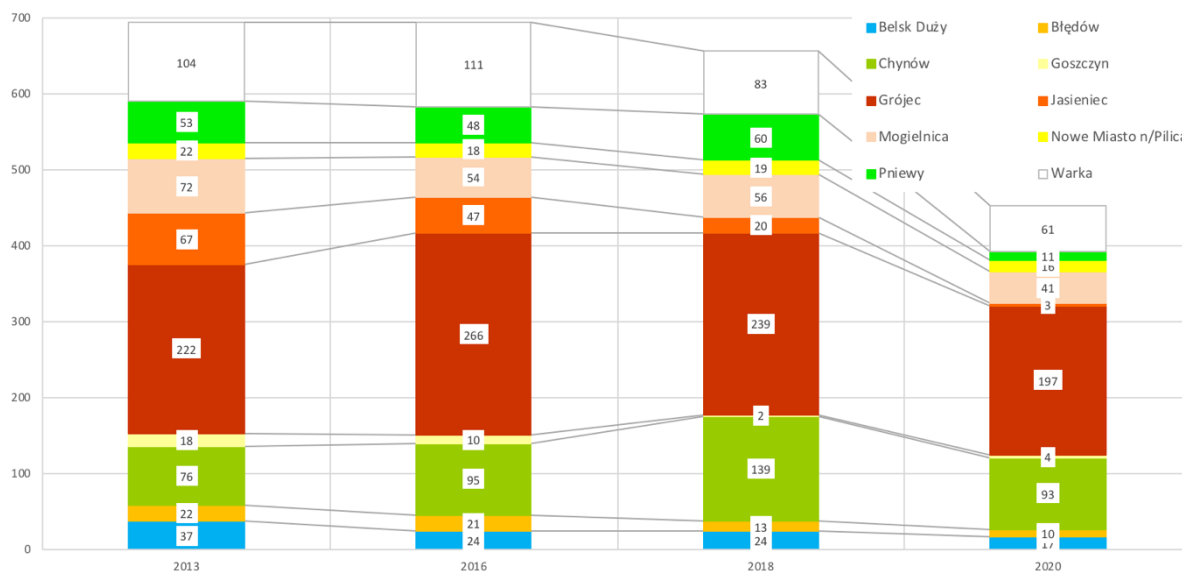
Źródło: Dane MGOPS Grójec, MGOPS Mogielnica, MGOPS Nowe Miasto n/Pilicą, MGOPS Warka, GOPS Belsk Duży, GOPS Błędów, GOPS Chynów, GOPS Goszczyn, GOPS Jasieniec, GOPS Pniewy, za lata 2013, 2016, 2018 i 2020

Wykres 2.28 Dynamika liczby osób dotkniętych koniecznością ochrony macierzyństwa w gminach Powiatu Grójeckiego w latach 2013 - 2020

Źródło: Dane MGOPS Grójec, MGOPS Mogielnica, MGOPS Nowe Miasto n/Pilicą, MGOPS Warka, GOPS Belsk Duży, GOPS Błędów, GOPS Chynów, GOPS Goszczyn, GOPS Jasieniec, GOPS Pniewy, za lata 2013, 2016, 2018 i 2020

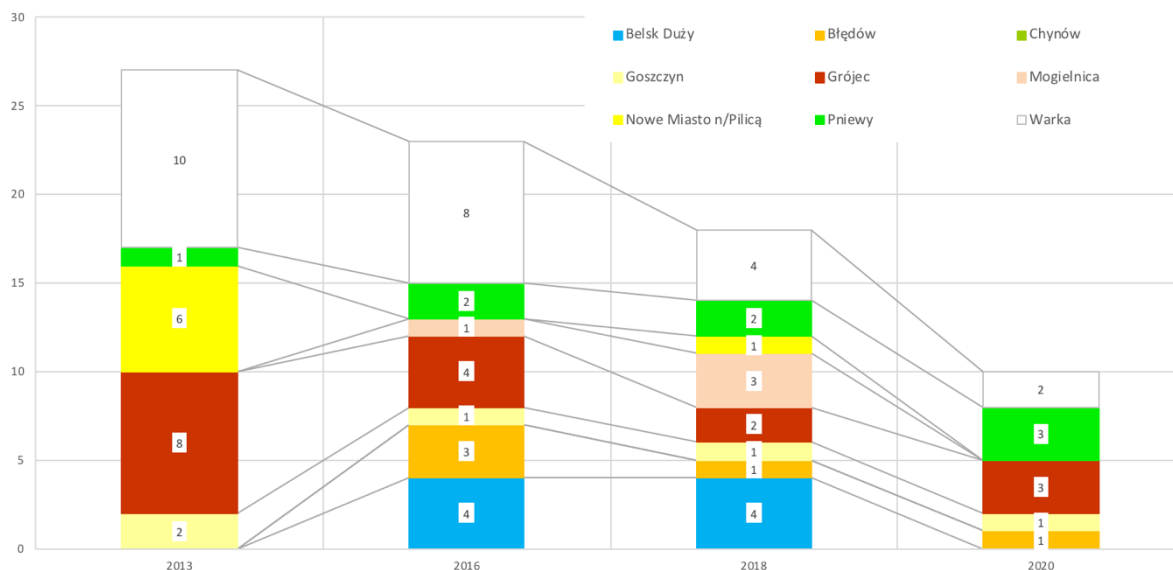
Wykres 2.29 Dynamika liczby osób dotkniętych bezradnością w sprawach opiekuńczo wychowawczych w gminach Powiatu Grójeckiego w latach 2013 - 2020

Źródło: Dane MGOPS Grójec, MGOPS Mogielnica, MGOPS Nowe Miasto n/Pilicą, MGOPS Warka, GOPS Belsk Duży, GOPS Błędów, GOPS Chynów, GOPS Goszczyn, GOPS Jasieniec, GOPS Pniewy, za lata 2013, 2016, 2018 i 2020

Wykres 2.30 Dynamika liczby osób dotkniętych przemocą w rodzinie w gminach Powiatu Grójeckiego w latach 2013 - 2020

Źródło: Dane MGOPS Grójec, MGOPS Mogielnica, MGOPS Nowe Miasto n/Piлицą, MGOPS Warka, GOPS Belsk Duży, GOPS Błędów, GOPS Chynów, GOPS Goszczyn, GOPS Jasieniec, GOPS Pniewy, za lata 2013, 2016, 2018 i 2020

Tabela 2.24 i wykres 2.28 - 2.30 przedstawia sytuację rodzin dysfunkcyjnych w Powiecie Grójeckim z uwzględnieniem podziału na gminy.

Z zaprezentowanych danych wynika, iż problem dysfunkcji rodzin w Powiecie Grójeckim w analizowanym okresie ma bardzo różne natężenie w poszczególnych gminach – co w pewnym stopniu wynika z przyjętych modeli postępowania. Warto jednak podkreślić, iż ilość osób dotkniętych tymi problemami korzystających ze wsparcia pomocy społecznej w poprzednim okresie programowania zdecydowanie spadł.

Biorąc pod uwagę wszystkie omawiane przejawy tego zjawiska w odniesieniu do liczby mieszkańców – najsilniej problem rodzin dysfunkcyjnych występował w gminie Chynów, a także w gminach Grójec i Mogielnica – odpowiednio 9,5, 8,1 i 5,1 osób objętych wsparciem na 1000 mieszkańców. Najmniejsze nasilenie tego zjawiska odnotowano w gminie Błędów i Jasieniec. W liczbach bezwzględnych największą ilość wsparcia udzielono w gminie Grójec, jednak wynika to głównie z największej liczby mieszkańców oraz Chynów i Warka. Należy również brać pod uwagę kwestię pandemii koronawirusa, która mogła zdecydowanie ograniczyć korzystanie z usług pomocy społecznej w 2020 roku.

Co się tyczy zjawiska przemocy w rodzinie, warto zauważyć, iż mapa jego występowania jest dość specyficznie ukształtowana. Największą liczbę przypadków odnotowuje się w trzech gminach miejskich – istotnie więcej niż w słabiej zaludnionych gminach wiejskich. To jednak nie oznacza, że na terenie pozostałych gmin ten problem nie istnieje, jest natomiast prawdopodobne, iż jest traktowany – również przez ofiary przemocy – jako problem o charakterze osobistym, którego „nie należy wywlekać publicznie”, bądź też nie nastąpiło pozytywne oddziaływanie pomiędzy służbami pomocy społecznej czy też policji z ofiarami przemocy.

2.4.4 Alkoholizm

Istotnym problemem mającym wpływ na występowanie licznych zaburzeń funkcjonowania rodzin Powiatu Grójeckiego jest alkoholizm. Powoduje on poważną dezorganizację i demoralizację życia rodzinnego, wynikiem czego jest coraz większa ilość rodzin dysfunkcyjnych, nie spełniających swych podstawowych funkcji wychowawczych i opiekuńczych. W rodzinach dotkniętych alkoholizmem, któregośkolwiek z jej członków, obserwuje się również pogarszającą się sytuację materialną. W konsekwencji osoby z tego gospodarstwa domowego stają się klientami pomocy społecznej, ponieważ konieczne jest udzielanie im wsparcia finansowego.

Bardzo niepokojący jest obserwowany wzrost liczby młodych, samotnych kobiet posiadających małe dzieci uzależnionych od alkoholu. Uzależnienie w takich przypadkach powoduje konieczność nagłego zapewnienia dzieciom opieki w placówkach interwencyjnych czy opiekuńczo-wychowawczych.

Liczbę osób uzależnionych od alkoholu korzystających ze wsparcia Ośrodków Pomocy Społecznej w poszczególnych gminach w latach 2013 - 2020 przedstawia tabela 2.25 oraz wykresy 2.31.

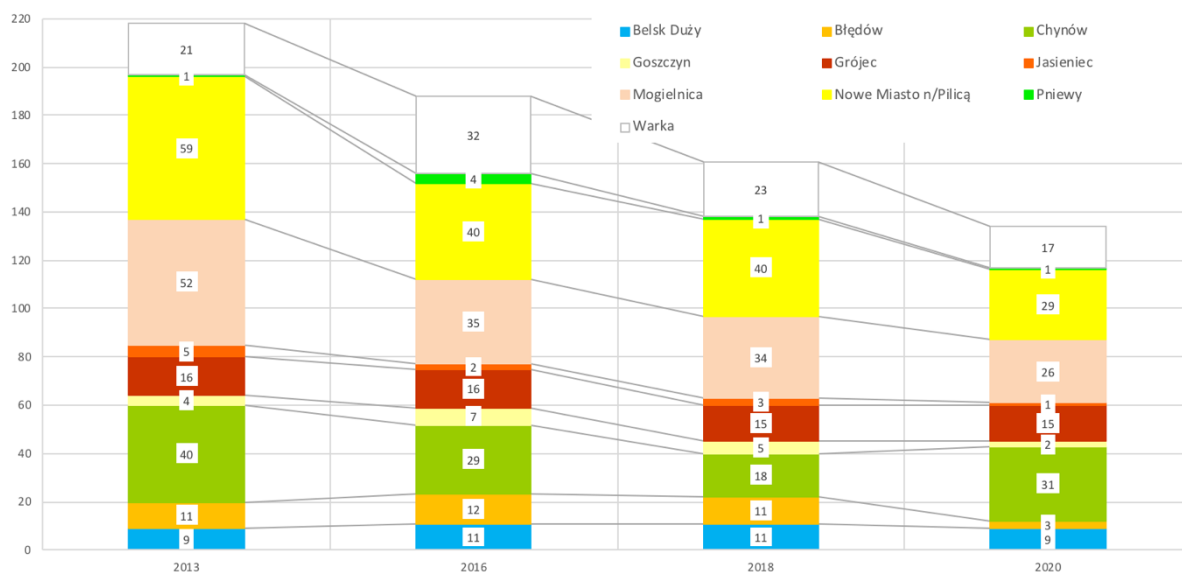
Tabela 2.25

Liczba osób uzależnionych od alkoholu w Powiecie Grójeckim korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w latach 2013 - 2020

Wyszczególnienie	2013	2016	2018	2020
Belsk Duży	9	11	11	9
Błędów	11	12	11	3
Chynów	40	29	18	31
Goszczyn	4	7	5	2
Grójec	16	16	15	15
Jasieniec	5	2	3	1
Mogielnica	52	35	34	26
Nowe Miasto n/Pilicą	59	40	40	29
Pniewy	1	4	1	1
Warka	21	32	23	17
Powiat Grójecki	218	188	161	134

Źródło: Dane MGOPS Grójec, MGOPS Mogielnica, MGOPS Nowe Miasto n/Pilicą, MGOPS Warka, GOPS Belsk Duży, GOPS Błędów, GOPS Chynów, GOPS Goszczyn, GOPS Jasieniec, GOPS Pniewy, za lata 2013, 2016, 2018 i 2020

Wykres 2.31 Dynamika liczby osób uzależnionych od alkoholu w gminach Powiatu Grójeckiego w latach 2013 - 2020

Źródło: Dane MGOPS Grójec, MGOPS Mogielnica, MGOPS Nowe Miasto n/Pilicą, MGOPS Warka, GOPS Belsk Duży, GOPS Błędów, GOPS Chynów, GOPS Goszczyn, GOPS Jasioniec, GOPS Pniewy, za lata 2013, 2016, 2018 i 2020

Liczba osób uzależnionych od alkoholu, korzystających ze wsparcia ośrodków pomocy społecznej systematycznie spadała w analizowanym okresie. Warto zaznaczyć, iż rok 2020 może nie być reprezentatywny – okres pandemii, w szczególności zachowanie dystansu społecznego i praca zdalna, pozwalał na większą anonimowość osób uzależnionych. Ponadto zdalna praca socjalna nie pozwalała na identyfikowanie wielu problemów społecznych w tym alkoholizmu. Stąd spadek ilości alkoholików w statystykach pomocy społecznej w 2020 roku może być jedynie pozorny. W całym poprzednim okresie programowania ilość osób uzależnionych od alkoholu spadła o ponad 1/3.

Najbardziej intensywnie – w odniesieniu do ilości mieszkańców – problem ten występował w gminie Nowe Miasto n/Pilicą gdzie dotyczył niespełna 4 osób na 100 mieszkańców. W niemal równie dużym stopniu dotyczyło to gmin Chynów i Mogielnica – odpowiednio 3,2 i 3 osoby uzależnione od alkoholu na 100 mieszkańców. Najmniej osób korzystało ze wsparcia pomocy społecznej w związku z problemem alkoholowym w gminie Jasioniec i Pniewy.

W obliczu ograniczenia innych problemów społecznych rozwiązanie występowania problemu alkoholizmu w Powiecie Grójeckim wydaje się wyzwaniem wartym do uwzględnienia przy konstruowaniu celów *Strategii*.

2.4.5 Narkomania

Jednym z podstawowych źródeł danych o skali używania substancji psychoaktywnych są reprezentatywne badania w populacji generalnej, które potwierdzają, że używanie narkotyków jest o wiele mniej rozpowszechnione niż picie napojów alkoholowych. Według danych z badań odsetek osób, które miały kontakt z narkotykami w ciągu ostatniego roku jest 16 razy niższy od odsetka osób mających kontakt z alkoholem.

W całej populacji używanie narkotyków w Polsce określa się na poziomie 5,4%, jednak w grupie wiekowej 15-34 lata – czyli grupie młodych dorosłych – rozpowszechnienie używania narkotyków w 2019 roku było blisko dwukrotnie wyższe niż w całej populacji. Według ostatniego badania Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii i Kantar Polska z 2018 roku w populacji generalnej marihuana była najczęściej używanym narkotykiem z odsetkiem 12,1%. W całej populacji ponad dwukrotnie wyższy odsetek odnotowano wśród mężczyzn niż wśród kobiet.

Drugą substancją psychoaktywną używaną w Polsce jest amfetamina. Jest ona o wiele rzadziej używana – do zażywania przyznaje się 1,4% badanych. Kokaina – trzecia substancja psychoaktywna – jej poziom rozpowszechnienia nie jest wysoki, wśród młodych dorosłych odsetek użytkowników wyniósł 0,5%. Wyniki badań wśród osób dorosłych pokazują, że poziom rozpowszechnienia używania narkotyków, w tym najbardziej popularnej marihuany, w Polsce nie jest wysoki. Warto jednocześnie zwrócić uwagę na istotny, choć ostatnio ograniczony problem dopalaczy – czyli substancji psychoaktywnych o trudnym do ustalenia i usystematyzowania składzie – które są używane przez najmłodsze grupy osób korzystających z narkotyków. Ich sprzedaż w obrocie oficjalnym została dość mocno ograniczona na przestrzeni ostatnich 8 lat, niemniej nadal funkcjonują i stanowią poważne zagrożenie, głównie ze względu na bardzo niebezpieczne, ciężko identyfikowalne składniki.

W ostatnich latach obserwuje się znaczny wzrost świadomości i wiedzy na temat narkotyków wśród pedagogów, rodziców, dzieci i młodzieży. Prowadzona jest także edukacja rodziców w zakresie uzależnień oraz współpraca z nauczycielami, kuratorami i asystentami rodzin, którzy zgłaszali się w celu uzyskania wiedzy w zakresie uzależnienia oraz poprawy komunikacji w relacji dziecko – dorosły.

Historycznie po narkotyki sięgała młodzież wywodząca się z rodzin zagrożonych patologią. Obecnie ten problem dotyka środowisk, w których nie obserwuje się uzależnienia od alkoholu, przemocy itp. Poważnym problemem tych rodzin jest jednak chroniczny brak wolnego czasu dla dzieci, zapracowanie rodziców, ich częsta nieobecność w domu, a co za tym idzie brak więzi emocjonalnych z dzieckiem i brak umiejętności wspólnego spędzania czasu oraz pokonywania występujących problemów. Ludzie posiadający pracę w obawie przed jej utratą angażują się w nią często kosztem własnej rodziny, a najczęściej małych dzieci.

Informacje dotyczące ilości osób uzależnionych od narkotyków w Powiecie Grójeckim przedstawia tabela 2.26.

Tabela 2.26

Liczba osób uzależnionych od narkotyków korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w Powiecie Grójeckim w latach 2013 - 2020

Wyszczególnienie	2013	2016	2018	2020
Chynów	1	0	0	0
Grójec	0	1	0	1
Jasieniec	0	0	1	0
Nowe Miasto n/Pilicą	0	1	1	0
Warka	1	0	0	0
Powiat Grójecki	2	2	2	1

Źródło: Dane MGOPS Grójec, MGOPS Mogielnica, MGOPS Nowe Miasto n/Pilicą, MGOPS Warka, GOPS Belsk Duży, GOPS Błędów, GOPS Chynów, GOPS Goszczyn, GOPS Jasieniec, GOPS Pniewy, za lata 2013, 2016, 2018 i 2020

Na terenie pozostałych gmin Powiatu Grójeckiego osoby uzależnione od narkotyków nie było istotne w statystykach wsparcia świadczonego przez ośrodki pomocy społecznej.

Z przedstawionych danych trudno wyciągnąć daleko idące wnioski, występowanie i ilości osób uzależnionych o narkotyków ma charakter okresowy, charakteryzujący się dużą zmiennością. Można zauważyć, iż w statystykach dominują praktycznie same gminy miejskie. Co jednak nie oznacza, że na terenie gmin wiejskich problem nie występuje – jest on natomiast trudny do zidentyfikowania istniejącym instrumentarium instytucji pomocy społecznej (co dotyczy również terenów miejskich). Należy stwierdzić, że w odniesieniu do dysfunkcji społecznej związanej z uzależnieniem od narkotyków musi dojść do poważnej zmiany systemowej, aby można było jej skutecznie zapobiegać.

Mimo niedominującego znaczenia problemu dynamika zjawiska daje do myślenia i warto rozważyć uwzględnienie problemu narkomanii w części realizacyjnej niniejszej *Strategii*.

2.4.6 Niepełnosprawność i choroby przewlekłe

Definicja osób niepełnosprawnych zawarta w Karcie Praw Osób Niepełnosprawnych mówi: „*Niepełnosprawnymi są osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę, oraz pełnienie ról społecznych, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi*”.

Natomiast ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2021r. poz.573) zawężyła powyższą definicję określając: *Niepełnosprawnymi są osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról*

społecznych a w szczególności ogranicza zdolności do wykonywania pracy zawodowej, jeśli uzyskały orzeczenie.

Biorąc pod uwagę powyżej przytoczone definicje niepełnosprawność przedstawia się jako zjawisko niejednorodne, które obejmuje wiele ograniczeń funkcjonalnych, może być fizyczna, intelektualna lub polegać na dysfunkcji zmysłów. Wynikać ona może z choroby somatycznej lub choroby umysłowej. Wymienione zaburzenia, sytuacje mogą mieć charakter stały lub przejściowy. Niepełnosprawność dotyczy osób w każdym wieku. Dla lepszego określenia potrzeb osób niepełnosprawnych przyjmujemy podział na siedem głównych grup:

- ✓ osoby niewidome i słabo widzące,
- ✓ osoby głuche i niedosłyszające,
- ✓ osoby niepełnosprawne intelektualnie,
- ✓ osoby chore psychicznie,
- ✓ osoby niepełnosprawne ruchowo,
- ✓ osoby starsze, niepełnosprawne z ogólnego stanu zdrowia,
- ✓ ze względu na poszczególne rodzaje schorzeń (np. układu krążenia,
- ✓ cukrzyca, hemofilia, choroby nowotworowe).

Indywidualny model niepełnosprawności określa problemy jakie napotykają osoby niepełnosprawne jako konsekwencje swojej choroby. Praca socjalna z osobą niepełnosprawną ma na celu zmotywowanie tej osoby do podejmowania wysiłków w celu jej usprawnienia. Społeczny model niepełnosprawności – są to ograniczenia, które stwarza środowisko poprzez bariery w funkcjonowaniu rodziny z osobą niepełnosprawną. Istniejące bariery są podłożem marginalizacji – wykluczenia społecznego osób niepełnosprawnych.

Czynnikami warunkującymi niepełnosprawność na poziomie społecznym są: sytuacja rodzinna i relacje w rodzinie, materialne warunki życia rodziny, kontakty społeczne i udział w życiu społecznym członków rodziny, postawy społeczne wobec osób niepełnosprawnych, rola i dostępność instytucji i organizacji powołanych do wspomaganie osób niepełnosprawnych, sytuacja prawna i gwarancje prawne osób niepełnosprawnych, relacje osób niepełnosprawnych z instytucjami, makrospołeczne czynniki ekonomiczne odpowiedzialne za rozmiar pomocy społecznej na rzecz osób niepełnosprawnych.

Z dniem 1 września 1997 roku wprowadzona została reforma orzecznictwa inwalidzkiego w wyniku której powstały dwa systemy orzecznictwa ustalające:

- A. Niezdolność do pracy, która stanowi podstawę do wydania decyzji o przyznaniu świadczenia rentowego
- B. Stopień niepełnosprawności, jako podstawę do korzystania z wielu form rehabilitacji zawodowej i społecznej, systemu pomocy społecznej oraz ulg i uprawnień zagwarantowanych osobom niepełnosprawnym w przepisach prawa.

Od 1 stycznia 2002 roku prawo do zasiłku pielęgnacyjnego, ulgi oraz inne uprawnienia zagwarantowane osobom niepełnosprawnym w przepisach prawa dla dzieci mogą być przyznane wyłącznie na podstawie orzeczenia o niepełnosprawności, wydanego według kryteriów stosowanych dla tych orzeczeń w ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Dziecko - osoba przed

ukończeniu 16 roku życia jest niepełnosprawna jeżeli posiada orzeczenie o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych wydane przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności.

System określający orzekanie o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności do celów pozarentowych regulują następujące akty prawne:

- ✓ Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2021r. poz.573)
- ✓ Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 roku w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności (Dz. U. z 2021r. poz.857)
- ✓ Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 1 lutego 2002 roku w sprawie kryteriów oceny niepełnosprawności u osób w wieku do 16 roku życia (Dz. U. z 2002r. nr 17 poz. 162)

Tabela 2.27 oraz wykresy 2.32 prezentuje dane statystyczne Ośrodków Pomocy Społecznej, opisujące liczbę osób niepełnosprawnych objętych wsparciem, w poszczególnych gminach Powiatu Grójeckiego w latach 2013 - 2020.

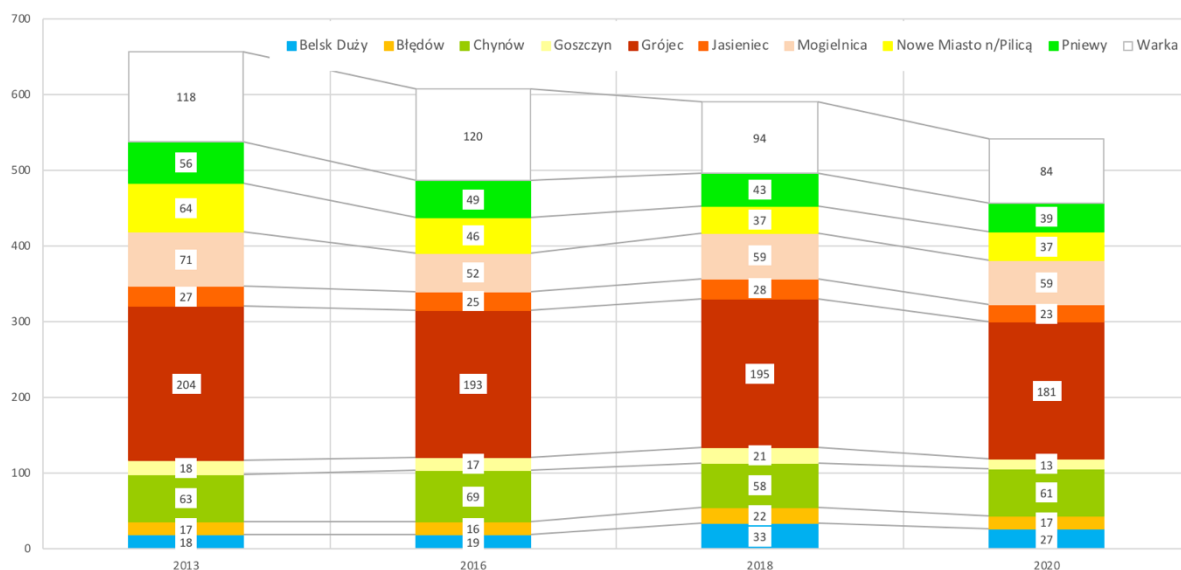
Tabela 2.27

**Liczba osób niepełnosprawnych w Powiecie Grójeckim
korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w latach 2013-2020**

Wyszczególnienie	2013	2016	2018	2020
Belsk Duży	18	19	33	27
Błędów	17	16	22	17
Chynów	63	69	58	61
Goszczyn	18	17	21	13
Grójec	204	193	195	181
Jasieniec	27	25	28	23
Mogielnica	71	52	59	59
Nowe Miasto n/Pilicą	64	46	37	37
Pniewy	56	49	43	39
Warka	118	120	94	84
Powiat Grójecki	656	606	590	541

Źródło: Dane MGOPS Grójec, MGOPS Mogielnica, MGOPS Nowe Miasto n/Pilicą, MGOPS Warka, GOPS Belsk Duży, GOPS Błędów, GOPS Chynów, GOPS Goszczyn, GOPS Jasieniec, GOPS Pniewy, za lata 2013, 2016, 2018 i 2020

Wykres 2.32 Dynamika liczby osób niepełnosprawnych w Powiecie Grójeckim korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w latach 2013-2020

Źródło: Dane MGOPS Grójec, MGOPS Mogielnica, MGOPS Nowe Miasto n/Pilicą, MGOPS Warka, GOPS Belsk Duży, GOPS Błędów, GOPS Chynów, GOPS Goszczyn, GOPS Jasieniec, GOPS Pniewy, za lata 2013, 2016, 2018 i 2020

W analizowanym okresie liczba osób niepełnosprawnych objętych pomocą społeczną w Powiecie Grójeckim spadła z 656 do 541 osób. Najwięcej osób niepełnosprawnych korzystało z pomocy społecznej w gminie Grójec – blisko 1/3 wszystkich udzielonych świadczeń. Ta liczba jest wysoka nie tylko w wartościach bezwzględnych, ale również per capita (7 osób niepełnosprawnych na 100 mieszkańców) przewyższa przeciętną dla całego powiatu. Pozostałe gminy, z dużym odsetkiem osób niepełnosprawnych korzystających z pomocy społecznej w stosunku do liczby mieszkańców to Pniewy (najwyższy poziom – ponad 8 osób na 100 mieszkańców) i Mogielnica (niespełna 7 osób niepełnosprawnych na 100 mieszkańców). Najmniej korzystających, a jednocześnie najniższy poziom w stosunku do liczby mieszkańców gminy zanotowano w Błędowie.

Można również zaobserwować większą ilość niepełnosprawnych korzystających z pomocy społecznej w miastach. Istnieją tu dwie potencjalne przyczyny – abstrahując od omówionej powyżej, wynikającego z wielkości populacji, większej liczebności – po pierwsze lepsza dostępność usług pomocy społecznej dla osób mieszkających w mieście (przede wszystkim przestrzenna i komunikacyjna). Druga istotna przyczyna to specyficzne podejście do osób niepełnosprawnych na terenach wiejskich – które odzwierciedla się w zamykaniu niepełnosprawnych członków rodziny w czterech ścianach, aż do zjawiska swoistego aresztu domowego. Odnotowany spadek ilości osób niepełnosprawnych korzystających ze wsparcia pomocy społecznej w roku 2020 – podobnie jak w przypadku innych obszarów problemowych – może być skutkiem pandemii.

Warto zwrócić uwagę, iż na przestrzeni poprzedniego okresu programowania realizowany był zakrojony na dużą skalę oraz zakładający dużą ilość działań aktywnej integracji projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego

Funduszu Społeczne, skierowanej do tej grupy docelowej. W Powiecie Grójeckim realizacji działań podejmowanych przez Powiatowy Urząd Pracy w ramach *Programu Operacyjnego – Wiedza Edukacja Rozwój* (m.in. w ramach priorytetu I) oraz Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie realizuje od roku 2009 projekt *Praca Owocem Aktywizacji* w ramach priorytetu VII *Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013* a następnie *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2014-2020* w ramach którego działaniami reintegracyjnymi i aktywizującymi zdrowotnie, społecznie, edukacyjnie i zawodowo zostało objętych łącznie ponad 210 osób niepełnosprawnych. Te działania powodują, że osoby niepełnosprawne posiadają wyższe kwalifikacje, dostosowane do potrzeb rynku pracy, częściej znajdują pracę, stają się samodzielne i zintegrowane społecznie, a co za tym idzie rzadziej korzystają z tradycyjnych form wsparcia. Zmienił się też istotnie stosunek do osób niepełnosprawnych, którzy przestali być traktowani jako skazani na przebywanie w czterech ścianach, zniknęło wiele barier uniemożliwiających im normalne funkcjonowanie. Podejmowane działania powodują, że ilość osób niepełnosprawnych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej spada a rośnie ilość niepełnosprawnych samodzielnie funkcjonujących na rynku pracy i w otoczeniu społecznym.

Innym ważnym problemem determinującym konieczność udzielania wsparcia jest długotrwała choroba. Tabela 2.28 oraz wykresy 2.33 prezentuje dane statystyczne Ośrodków Pomocy Społecznej, opisujące liczbę osób długotrwale i przewlekle chorych objętych wsparciem w Powiecie Grójeckim w latach 2013 - 2020.

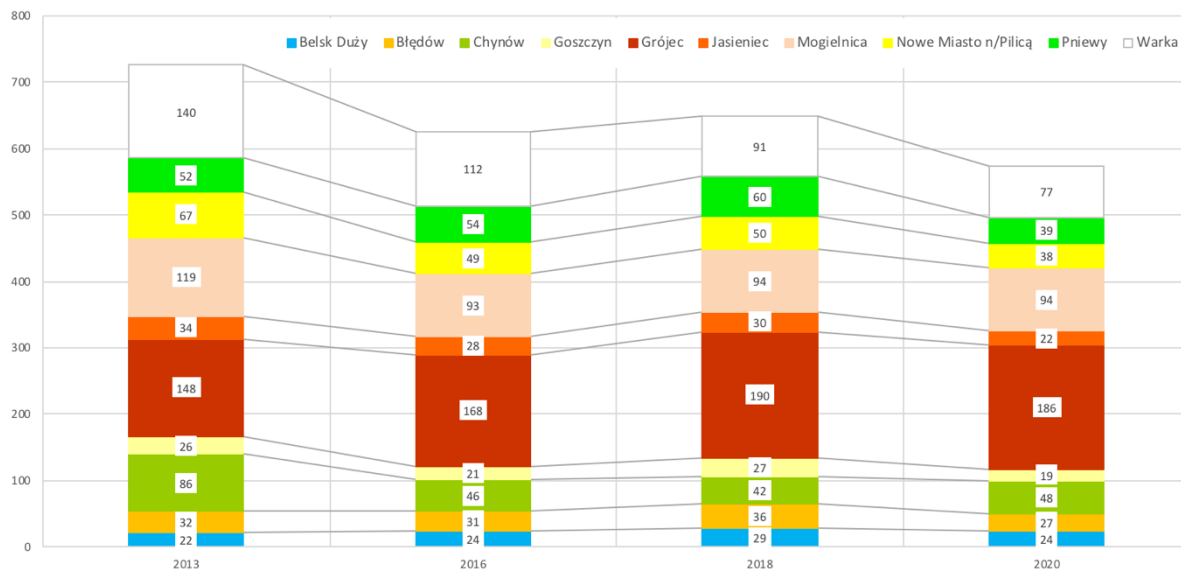
Tabela 2.28

Liczba osób długotrwale i przewlekle chorych w Powiecie Grójeckim korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w latach 2013-2020

Wyszczególnienie	2013	2016	2018	2020
Belsk Duży	22	24	29	24
Błędów	32	31	36	27
Chynów	86	46	42	48
Goszczyn	26	21	27	19
Grójec	148	168	190	186
Jasieniec	34	28	30	22
Mogielnica	119	93	94	94
Nowe Miasto n/Pilicą	67	49	50	38
Pniewy	52	54	60	39
Warka	140	112	91	77
Powiat Grójecki	726	626	649	574

Źródło: Dane MGOPS Grójec, MGOPS Mogielnica, MGOPS Nowe Miasto n/Pilicą, MGOPS Warka, GOPS Belsk Duży, GOPS Błędów, GOPS Chynów, GOPS Goszczyn, GOPS Jasieniec, GOPS Pniewy, za lata 2013, 2016, 2018 i 2020

Wykres 2.33 Dynamika liczby długotrwałe i przewlekle chorych w Powiecie Grójeckim korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w latach 2013-2020

Źródło: Dane MGOPS Grójec, MGOPS Mogielnica, MGOPS Nowe Miasto n/Pilicą, MGOPS Warka, GOPS Belsk Duży, GOPS Błędów, GOPS Chynów, GOPS Goszczyn, GOPS Jasieniec, GOPS Pniewy, za lata 2013, 2016, 2018 i 2020

Poziom ilości osób długotrwałe i przewlekle chorych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w Powiecie Grójeckim jest ustabilizowany – za wyjątkiem roku 2020, przy czym może to być efektem wpływu pandemii, która ograniczyła znacznie korzystanie zarówno z placówek ochrony zdrowia jak i pomocy społecznej. W liczbach per capita najwięcej osób, blisko 11 na 100 mieszkańców, korzysta ze wsparcia z powodu długotrwałe choroby w gminie Mogielnica. W nieco mniejszej skali to zjawisko występuje w gminie Pniewy (ponad 8 na 100 mieszkańców). Najmniej osób długotrwałe i przewlekle chorych korzystało ze wsparcia w gminach Belsk i Błędów.

Warto zauważyć, iż Powiat Grójecki został wytypowany przez Ministerstwo Zdrowia do realizacji programu PL13 *Ograniczenie Społecznych Nierówności w Zdrowiu* ze względu na wysoki poziom umieralności z przyczyn zewnętrznych. Jest to jeden z programów realizowanych w ramach funduszy norweskich. Powiat powinien intensywnie angażować się w tę inicjatywę, ponieważ również w kolejnym okresie programowania programy operacyjne Unii Europejskiej odnoszące się do działań w sferze społecznej będą miały linie priorytetowe odnoszące się do kwestii zdrowia i zdrowego starzenia się.

W kontekście pogarszającej się sytuacji demograficznej, wręcz wyludniania się Powiatu Grójeckiego, intensywnego starzenia się populacji problem długotrwałych i ciężkich chorób a także starości – co pozostaje ze sobą w ścisłej korelacji – powinien stanowić jeden z kluczowych obszarów wsparcia w ramach działań niniejszej strategii.

2.5 Piecza zastępcza

W dniu 1 stycznia 2012 r. weszła w życie ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. System pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców. Piecza zastępcza zapewnia:

1. Realizację planu pracy z rodziną lub gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka;
2. Przygotowanie dziecka do godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia, pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki, nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, w celu łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji oraz zdobywania umiejętności społecznych,
3. Zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno – rekreacyjnych.

Pieczka zastępcza sprawowana jest w formie rodzinnej i instytucjonalnej. Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

- a) rodzina zastępcza (spokrewniona, niezawodowa, zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna)
- b) rodzinny dom dziecka.

Zasadniczy podział dokonany przez ustawodawcę to podział na rodziny zastępcze oraz podział na rodzinne domy dziecka. Zarówno jedną, jak i drugą formę rodzinnej pieczy zastępczej mogą sprawować małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim. Rodzinę zastępczą spokrewnioną tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, będący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka. W przypadku wstępnych w zasadzie wchodzi w grę tylko dziadkowie dziecka. Z uwagi na konieczność zapewnienia dziecku całodobowej opieki i wychowania przez rodziców zastępczych raczej trudno wyobrazić sobie by rodzicami zastępczymi mogli być dalsi wstępni. Rodziną zastępczą spokrewnioną z dzieckiem nie może być np. wujostwo dziecka, pomimo niewątpliwie bliskiej więzi pokrewieństwa. Takie uregulowanie wynikało z potrzeby bliższego powiązania sprawowania funkcji rodziny zastępczej spokrewnionej z regulacjami dotyczącymi obowiązku alimentacyjnego – konsekwencją jest zaś zagwarantowanie rodzinie zastępczej spokrewnionej mniejszych środków na pokrycie kosztów utrzymania dziecka pozostającego w pieczy. Rodzina zastępcza oraz prowadzący rodzinny dom dziecka zapewniają dziecku całodobową opiekę i wychowanie.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grójcu w związku z wejściem w życie Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku, od dnia 1 stycznia 2012 roku pełni rolę organizatora pieczy zastępczej na terenie powiatu grójeckiego na mocy Zarządzenia Nr 76/2011 Starosty Grójeckiego z dnia 16 listopada 2011 roku, od dnia 1 lutego 2012 roku w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w

Grójcu pracuje 5 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, którzy swą opieką objęli wszystkie rodziny zastępcze funkcjonujące na terenie powiatu.

PCPR prowadzi kampanię na rzecz promowania i pozyskiwania nowych kandydatów do pełnienia funkcji zawodowej rodziny zastępczej i chętnych do prowadzenia rodzinnego domu dziecka. Ogłoszenia są rozwieszane w Ośrodkach Pomocy Społecznej, Urzędach Miast, przy parafiach, w szkołach.

2.5.1 Rodzina piecza zastępcza

Dzieci częściowo bądź całkowicie pozbawione opieki rodzicielskiej umieszczane są w rodzinach zastępczych bądź w placówkach opiekuńczo – wychowawczych. W pierwszej kolejności podejmowane są starania, aby dziecko umieścić w rodzinie zastępczej, a dopiero wówczas, gdy nie ma kandydatów na rodziców zastępczych dla danego dziecka, umieszczane jest ono w placówce opiekuńczo – wychowawczej.

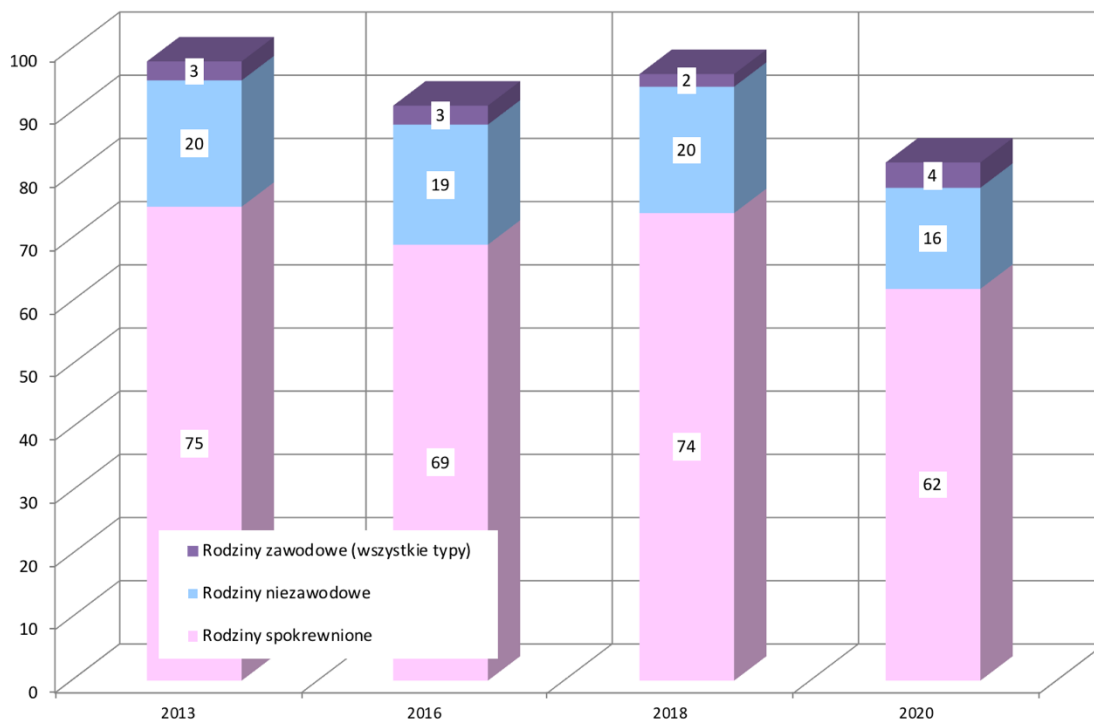
Dynamikę ilości rodzin zastępczych oraz dynamikę liczby dzieci umieszczonych w poszczególnych typach rodzin zastępczych w Powiecie Grójeckim oraz poza terenem Powiatu w latach 2013 – 2020 prezentują tabele 2.29 – 2.30 oraz wykresy 2.34 – 2.35.

Tabela 2.29

Rodziny zastępcze w podziale na spokrewnione, niespokrewnione i zawodowe na terenie Powiatu Grójeckiego w latach 2013 – 2020

Wyszczególnienie	2013	2016	2018	2020
Rodziny spokrewnione	75	69	74	62
Rodziny niezawodowa	20	19	20	16
Rodziny zawodowa	1	1	1	2
w tym rodziny zawodowa o charakterze pogotowia rodzinnego	1	1	1	1
Rodzinne dom dziecka	2	2	1	2
Ogółem	98	91	96	82

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR Grójec za lata 2013 -2020

Wykres 2.34 Rodziny zastępcze w podziale na spokrewnione, niespokrewnione i zawodowe na terenie Powiatu Grójeckiego w latach 2013 – 2020

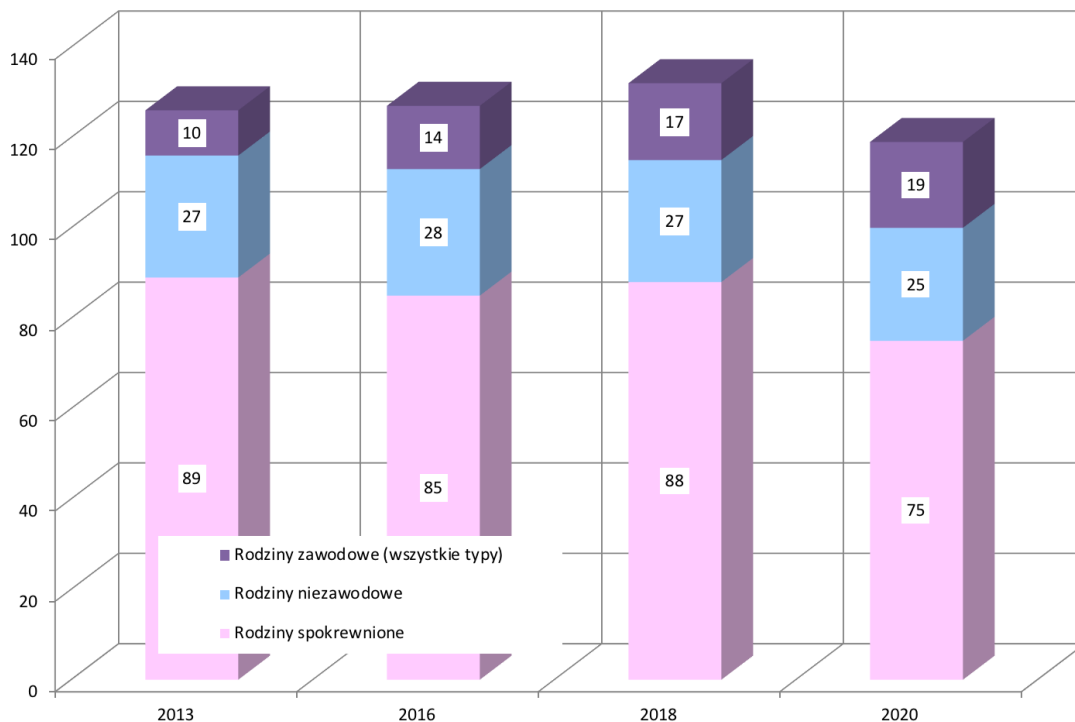
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR Grójec za lata 2013 -2020

**Tabela 2.30
Liczba dzieci umieszczonych w poszczególnych typach rodzin zastępczych na terenie Powiatu Grójeckiego w latach 2013 – 2020**

Wyszczególnienie	2013	2016	2018	2020
Rodziny spokrewnione	89	85	88	75
Rodziny niezawodowa	27	28	27	25
Rodziny zawodowa	3	3	5	7
w tym rodziny zawodowa o charakterze pogotowia rodzinnego	3	3	5	4
Rodzinne dom dziecka	7	11	12	12
Ogółem	126	127	132	119

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR Grójec za lata 2013 -2020

Wykres 2.35 Liczba dzieci umieszczonych w poszczególnych typach rodzin zastępczych na terenie Powiatu Grójeckiego w latach 2013 – 2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR Grójec za lata 2013 -2020

Część dzieci pochodzących z Powiatu Grójeckiego przebywała w rodzinach zastępczych funkcjonujących na terenie innych powiatów. Liczba dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej cały czas wzrasta, stąd też starania na rzecz rozwoju sieci rodzin zastępczych niezawodowych i zawodowych.

Tabela 2.31

Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych poza terenem Powiatu Grójeckiego w latach 2016 – 2020

Wyszczególnienie	2016	2018	2020
Umieszczenia w ciągu roku	14	18	5
Adopcje	2	1	0
Umieszczenia w rodzinie zastępczej	1	1	1
Powrót do rodziny biologicznej	2	1	1
Ogółem dzieci w placówkach	50	58	51

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR Grójec za lata 2013 -2020

W rozbiciu na typy rodzin przeważającą część stanowią rodziny spokrewnione, które sprawują opiekę nad jednym dzieckiem. Rodziny zastępcze funkcjonują na terenie wszystkich gmin Powiatu Grójeckiego. Najwięcej rodzin zastępczych, w tym również zawodowych jest w najbardziej licznych gminach powiatu, tj. w gminach Grójec i Warka.

Rodzinnie zastępczej udziela się pomocy pieniężnej na pokrycie kosztów utrzymania każdego umieszczonego w niej dziecka. Wysokość miesięcznej pomocy pieniężnej uzależniona jest od typu rodziny zastępczej. W przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej spokrewnionej świadczenie określone *na pokrycie kosztów utrzymania* wypłacane jest w wysokości nie mniej niż 694 zł miesięcznie, natomiast w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej zawodowej, niezawodowej lub rodzinnym domu dziecka świadczenie wynosi nie mniej niż 1 052 zł miesięcznie. Zawodowe rodziny zastępcze otrzymują dodatkowo miesięczne wynagrodzenie w wysokości nie niższej niż 2 000 zł. Funkcjonujące na terenie Powiatu Grójeckiego zawodowe rodziny zastępcze otrzymują wynagrodzenie w wysokości od 2 600 do 3 150 brutto (rodzina zawodowa o charakterze pogotowia rodzinnego 2 750 zł brutto.) Gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

- ✓ 10% wydatków na opiekę i wychowania dziecka – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- ✓ 30% wydatków na opiekę i wychowania dziecka – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- ✓ 50% wydatków na opiekę i wychowania dziecka – w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej;

Ponadto rodzina otrzymuje:

- ✓ dodatek na dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności – nie niższy niż kwota 211 zł miesięcznie na pokrycie zwiększonych kosztów utrzymania tego dziecka
- ✓ dodatek wychowawczy, przyznany do świadczenia, o którym mowa w pkt 1 lit. a, przysługuje na każde umieszczone dziecko w wieku do ukończenia 18. roku życia – w wysokości 500 zł miesięcznie

Świadczenia fakultatywne:

- ✓ dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka, maksymalna wysokość może wynosić 500 zł
- ✓ świadczenie na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka od 1 500 zł dla rodzin spokrewnionych oraz 2 250 zł dla rodzin niezawodowych i zawodowych

Dynamikę kosztów utrzymania rodzin zastępczych oraz usamodzielniających się wychowanków rodzin zastępczych ponoszone przez Powiat Grójecki w latach 2013 - 2020 prezentują tabela 2.32 oraz wykres 2.36.

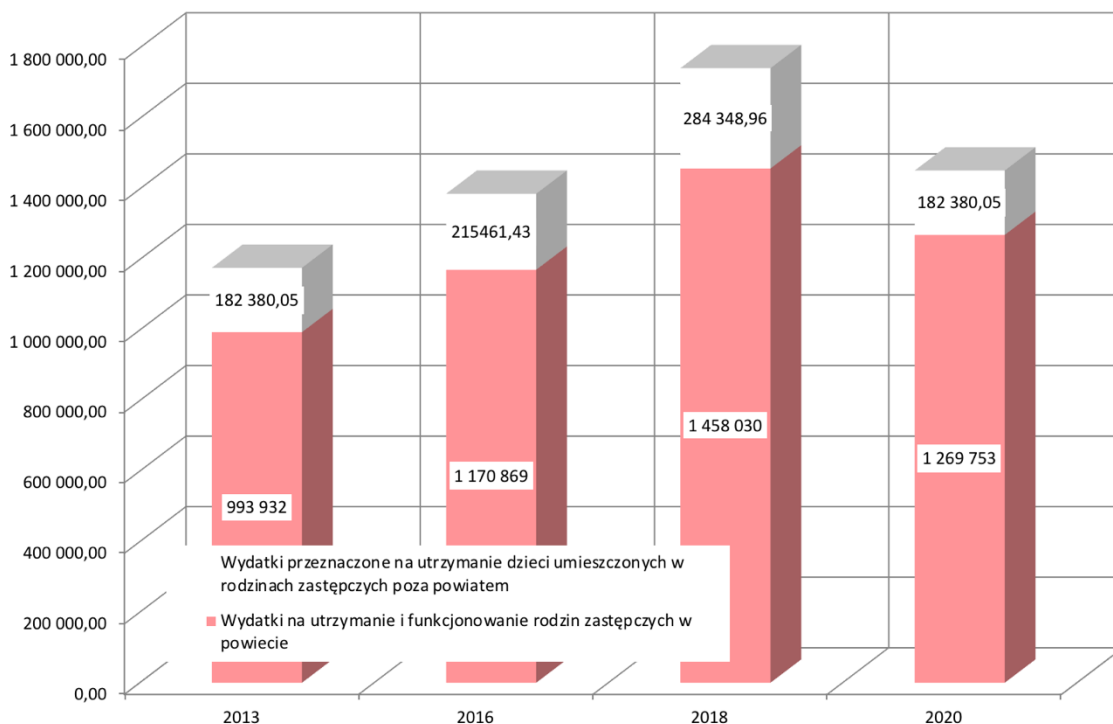
Tabela 2.32

Koszty utrzymania rodzin zastępczych oraz usamodzielniających się wychowanków rodzin zastępczych ponoszone przez Powiat Grójecki w latach 2013 - 2020

Wyszczególnienie	2013	2016	2018	2020
Wydatki na utrzymanie i funkcjonowanie rodzin zastępczych w powiecie	993 931,93	1 170 869,00	1 458 029,65	1 269 753,00
Wydatki przeznaczone na utrzymanie dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych poza powiatem	182 380,05	215 461,43	284 348,96	182 380,05
Łączne wydatki Powiatu Grójeckiego przeznaczone na rodziny zastępcze	1 176 311,98	1 386 330,43	1 742 378,61	1 452 133,05

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR Grójec za lata 2013 - 2020

Wykres 2.36 Koszty utrzymania rodzin zastępczych oraz usamodzielniających się wychowanków rodzin zastępczych ponoszone przez Powiat Grójecki w latach 2013 – 2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR Grójec za lata 2011 – 2013

2.5.2 Instytucjonalna piecza zastępcza

W związku z tym, że na terenie Powiatu Grójeckiego nie ma całodobowych placówek opiekuńczo-wychowawczych, dzieci umieszczane są w placówkach na terenie tylko innych powiatów. Powiat posiadający placówkę w pierwszej kolejności umieszcza w niej dzieci pochodzące ze swojego terenu, a dopiero w przypadku wolnych miejsc – dzieci z innych powiatów. Dzieci umieszczane są w placówkach bardzo odległych od miejsca zamieszkania – np. ze względu na brak miejsc w placówkach bliższych lub specyfikę tych placówek, co znacznie utrudnia pracę z rodziną biologiczną w kierunku powrotu dziecka do domu rodzinnego.

Z tytułu umieszczenia dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej w 2020 r. Powiat Grójecki poniósł wydatki w łącznej wysokości 2 718 202,00 zł. Z powyższych danych wynika, że przeciętne koszty utrzymania dziecka w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w analizowanym okresie rosły. W ciągu czterech ostatnich lat koszty te zwiększyły się o 15,3%.

Z przedstawionych powyżej danych wynika, że w analizowanym okresie zwiększała się liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Aktualnie dzieci, które przebywają w placówkach opiekuńczo – wychowawczych stanowią rodzeństwa, są w wieku dorastania lub są dziećmi niepełnosprawnymi, w związku z czym znalezienie dla nich kandydatów na rodziców zastępczych, a tym bardziej adopcyjnych jest bardzo trudne, a wręcz niemożliwe. Dlatego zasadnym jest utworzenie na terenie powiatu grójeckiego placówki opiekuńczo-wychowawczej, która zapewniłaby opiekę i wychowanie dzieciom pozbawionym częściowo lub całkowicie opieki swoich rodziców. Posiadanie takiej placówki jest wskazane nie tylko ze względów ekonomicznych, ale również ze względu na większe możliwości pracy z rodziną biologiczną w kierunku powrotu dzieci do domu rodzinnego.

Liczbę dzieci umieszczanych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych oraz koszty ich utrzymania ponoszone przez Powiat Grójecki w latach 2016-2020 prezentują tabela 2.33 oraz wykresy 2.37 i 2.38.

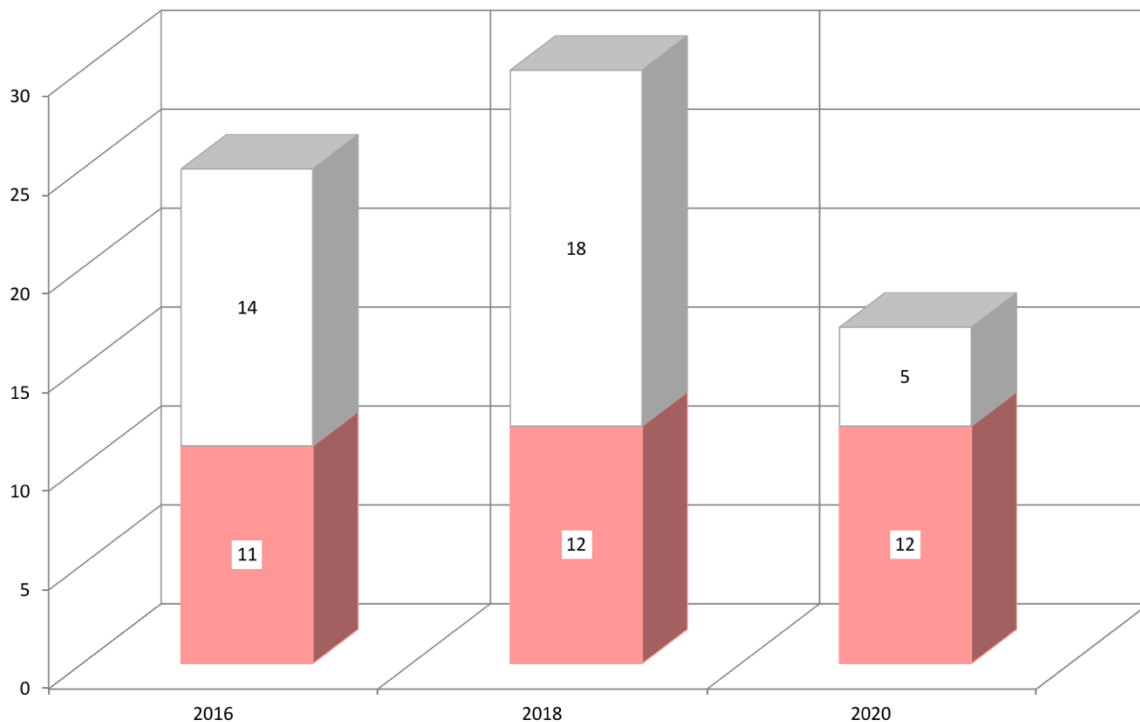
Tabela 2.33

**Liczbę dzieci umieszczanych przez Powiat Grójecki
w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2016-2020**

Wyszczególnienie	Lata		
	2016	2018	2020
Dzieci umieszczone w placówce typu rodzinnego na terenie Powiatu	11	12	12
Dzieci umieszczone w placówkach poza Powiatem Grójeckim	14	18	5
Powiat Grójecki	25	30	17

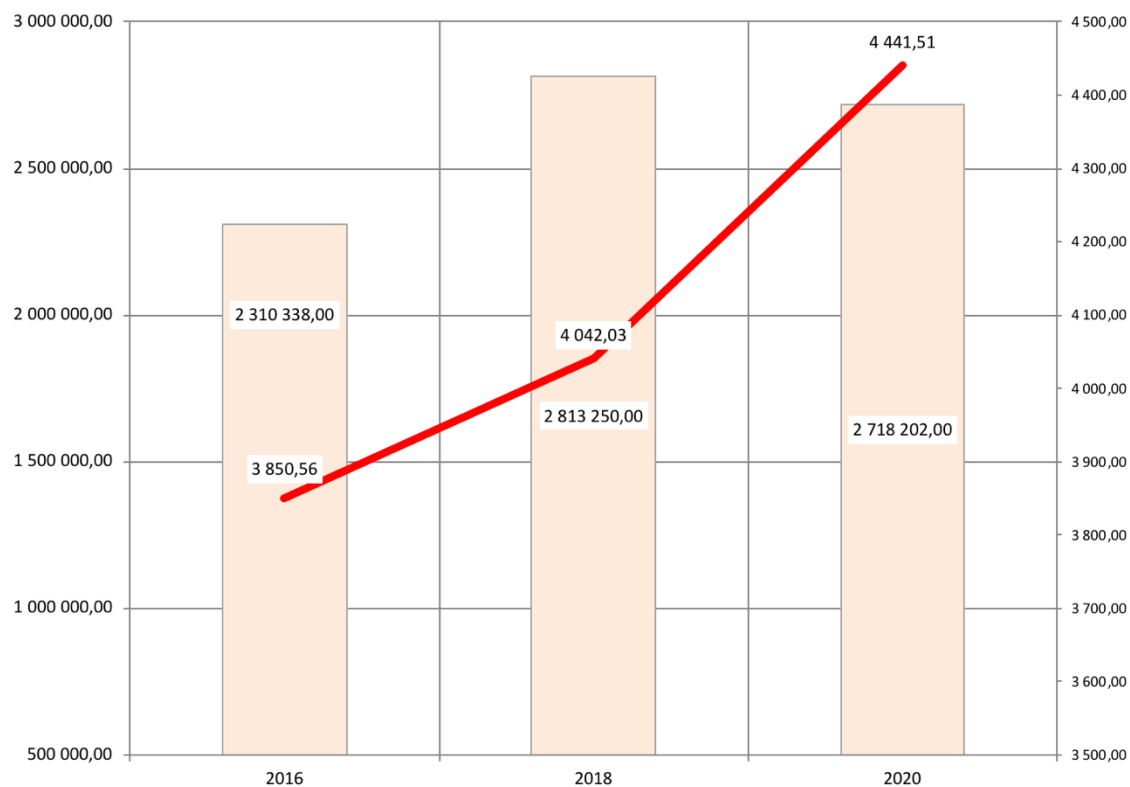
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR Grójec

Wykres 2.37 Liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych przez Powiat Grójecki w latach 2016 - 2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR Grójec

Wykres 2.25 Koszty utrzymania dziecka w placówkach opiekuńczo-wychowawczych ponoszone przez Powiat Grójecki w latach 2016 - 2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR Grójec

2.5.3 Świadczenia dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej

Pełnoletnim wychowankom opuszczającym placówki opiekuńczo-wychowawcze, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapeutyczne, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, zakłady poprawcze oraz rodziny zastępcze, przysługuje:

- ✓ pomoc pieniężna na kontynuację nauki (dla osób znajdujących się w przedziale wiekowym 18 – 25 lat, które kontynuują naukę w różnych typach szkół)
- ✓ pomoc na usamodzielnienie w formie pieniężnej
- ✓ pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej.

W Powiecie Grójeckim w roku 2020 pomoc w procesie usamodzielnienia udzielana była 7 pełnoletnim wychowankom usamodzielniającym się w pieczy zastępczej.

Dynamikę ilości usamodzielniających się pełnoletnich wychowanków opuszczających zarówno rodziny zastępcze, jak i placówki opiekuńczo wychowawcze w Powiecie Grójeckim w latach 2016 – 2020 prezentuje tabela 2.34.

Tabela 2.29

Liczba świadczeń dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej w Powiecie Grójeckim w latach 2016 – 2020

Wyszczególnienie	2016	2018	2020
Pomoc na kontynuowanie nauki	109	254	231
Pomoc na usamodzielnienie	3	3	7
Pomoc na zagospodarowanie	2	7	4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR Grójec

2.5.4 Zadania powiatu w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej

Do zadań własnych powiatu należy m.in.:

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych,
- 2) zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo – wychowawczych,
- 3) organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo – wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo – terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia,
- 4) tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych,
- 5) prowadzenie placówek opiekuńczo – wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym,
- 6) organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka, rodzin pomocowych i dyrektorów placówek opiekuńczo - wychowawczych typu rodzinnego oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo – wychowawczej typu rodzinnego,
- 7) organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania:
  - a. grup wsparcia,
  - b. specjalistycznego poradnictwa,
- 8) wyznaczenie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej,
- 9) zapewnienie przeprowadzenia przyjętemu do pieczy zastępczej dziecku niezbędnych badań lekarskich,
- 10) prowadzenie rejestru danych o osobach:
  - a. zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka,

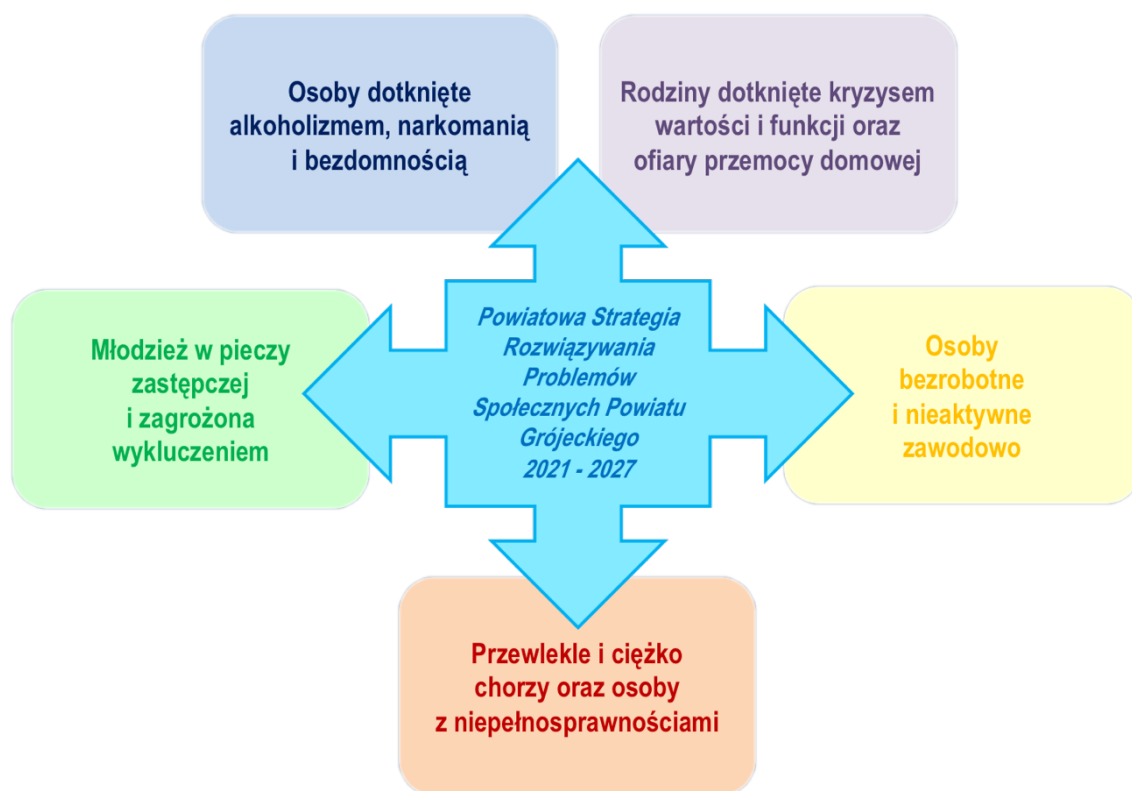
- b. pełniących funkcję rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzących rodzinny dom dziecka,
- 11) kompletowanie we współpracy z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka,
- 12) finansowanie:
- a. świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo – wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo – terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu,
  - b. pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo – wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo – terapeutyczne,
  - c. szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo – wychowawczej typu rodzinnego oraz szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo – wychowawczych typu rodzinnego,
- 13) sporządzanie sprawozdań rzeczowo – finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego (który stosowany jest w urzędach administracji publicznej realizujących zadania w zakresie określonym w ustawie, stanowią integralne części systemów teleinformatycznych stosowanych do realizacji świadczeń rodzinnych określonych w ustawie z dnia 28 listopada 2003r. o świadczeniach rodzinnych),
- 14) przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji w przypadku powstania zaległości z tytułu nieponoszenia opłatności.

2.6 Zidentyfikowane problemy społeczne

Rysunek 2.3 prezentuje grupy osób zagrożonych społecznie i zawodowo, zamieszkujące na terenie Powiatu Grójeckiego, które zostaną objęte działaniami strategii, a których problemy stanowią podstawę do konstruowania celów strategicznych i operacyjnych.

Rysunek 2.3

Grupy osób zagrożonych społecznie i zawodowo objęte działaniami strategii

Źródło: Opracowanie własne

Syntetyczne zestawienie problemów już istniejących oraz zagrożeń, które oddziałując z zewnątrz mogą istniejące problemy pogłębić i być przyczyną nowych, które będą przedmiotem rozwiązań części realizacyjnej strategii, dotyczących poszczególnych grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym zidentyfikowanych w Powiecie Grójeckim prezentują tablice 2.2 – 2.6.

Tablica 2.2

Zidentyfikowane problemy i zagrożenia dotyczące rodzin dotknięte kryzysem wartości i funkcji oraz ofiar przemocy domowej

Problemy i zagrożenia
✓ Przemoc domowa i niechęć do ujawniania tego problemu
✓ Konsumpcyjny styl życia
✓ Niewydolność wychowawcza rodziców
✓ Długotrwała postawa roszczeniowa klientów pomocy społecznej
✓ Rozluźnienie więzi rodzinnych
✓ Brak dialogu i niewłaściwe relacje między członkami rodzin
✓ Ograniczone zaangażowanie dzieci i młodzieży w różnorodne formy spędzania wolnego czasu.
✓ Niewystarczająco sprzyjające warunki do zakładania rodziny i posiadania dzieci determinujące problemy demograficzne
✓ Występowanie zagrożeń mających wpływ na prawidłowe funkcjonowanie rodziny tj. uzależnień, rozpadu więzi rodzinnych, zmniejszającej się ilości czasu wolnego, przemoc w rodzinie.
✓ Mała aktywność środowiska lokalnego na rzecz rodziny.
✓ Brak świadomości problemów uzależnień
✓ Niewystarczająca liczba lokali socjalnych.
✓ Ograniczony stopień zabezpieczenia dzieciom i młodzieży dostępu do różnorodnych form spędzania wolnego czasu.
✓ Przyzwolenie dla zachowań aspołecznych i antyobywatelskich
✓ Brak wsparcia otoczenia społecznego dla osób dotkniętych kryzysem, w szczególności przemocą w rodzinie czy molestowaniem seksualnym

Źródło: Opracowanie analityczne, na podstawie konsultacji społecznych

Tablica 3.3

**Zidentyfikowane problemy i zagrożenia
dotyczące osób dotkniętych bezrobociem i nieaktywnych zawodowo**

Problemy i zagrożenia
✓ Emigracja zarobkowa
✓ Wycofywanie się osób bezrobotnych z życia społecznego, zmiany w osobowościach.
✓ Bierność osób bezrobotnych.
✓ Występowanie zjawiska dziedziczenia bezrobocia i ubóstwa tzw. kumulacja bezrobocia w rodzinie oraz uzależnienie od pomocy społecznej
✓ Niskie wykształcenie i kwalifikacje osób bezrobotnych – silna korelacja między poziomem wykształcenia a poziomem bezrobocia
✓ Wypychanie kobiet z rynku pracy w efekcie korzystania ze wsparcia w ramach programu 500+
✓ Niedostosowane wykształcenia i kwalifikacji osób bezrobotnych do potrzeb rynku pracy.
✓ Duży odsetek osób zatrudnianych na umowach cywilnoprawnych
✓ Brak systemu motywacyjnego pracodawców do tworzenia nowych miejsc pracy.
✓ Wysokie koszty zatrudnienia pracownika.
✓ Występowanie zjawiska nielegalnego zatrudnienia tzw. szarej strefy.
✓ Frustracja, apatia oraz spadek poziomu samoakceptacji
✓ Częste zmiany przepisów prawnych i ich niespójność.

Źródło: Opracowanie analityczne, na podstawie konsultacji społecznych

Tablica 3.4

Zidentyfikowane problemy i zagrożenia dotyczące osób dotkniętych długotrwałą i ciężką chorobą oraz osób z niepełnosprawnością

Problemy i zagrożenia
✓ Zagrożenie epidemiologiczne związane z COVID-19
✓ Drastyczny poziom starzenia się populacji powiatu
✓ Drastyczne ograniczenia dostępu do rehabilitacji zdrowotnej, specjalistycznych usług medycznych, opiekuńczych i opiekuńczo-leczniczych nad osobami niepełnosprawnymi i długotrwanie chorymi.
✓ Brak miejsc długoterminowych w zakładach opieki zdrowotnej
✓ Wykluczenie i izolacja społeczna oraz niski poziom akceptacji społecznej osób niepełnosprawnych.
✓ Niedostatek inicjatyw skierowanych do osób starszych i niepełnosprawnych przede wszystkim związanych z aktywizacją zawodową, włączeniem cyfrowym i podnoszeniem kwalifikacji
✓ Rosnące potrzeby ilości usług opiekuńczych dla osób starszych w związku ze starzeniem się społeczeństwa w tym brak domu pomocy społecznej
✓ Duże zapotrzebowanie na turnusy rehabilitacyjne istotnie przewyższające środki przekazywane z PFRON
✓ Brak przyrostu liczby miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych.
✓ Niewystarczające środki finansowe na realizację zadań z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.
✓ Obawa pracodawców przed zatrudnianiem osób niepełnosprawnych wynikająca z uwarunkowań formalnoprawnych
✓ Istniejących wśród pracodawców stereotyp konsekwencji zatrudniania osób niepełnosprawnych.
✓ Pogłębianie się niepełnosprawności dzieci na skutek braku pomocy na etapie wczesnego wspomagania rozwoju

Źródło: Opracowanie analityczne, na podstawie konsultacji społecznych

Tablica 3.5

**Zidentyfikowane problemy i zagrożenia
dotyczące osób dotkniętych alkoholizmem, narkomanią i bezdomnością**

Problemy i zagrożenia
<ul style="list-style-type: none">
✓ Niechęć do ujawniania swojego problemu.
✓ Niski dostęp do terapii uzależnień
✓ Słaba motywacja do zmiany osób uzależnionych
✓ Negatywne konsekwencje wynikające z uzależnień dla rodziny.
✓ Brak jednolitej bazy danych i statystyk na temat osób uzależnionych w tym według typów uzależnień.
✓ Niska skuteczność i efektywność działań podejmowanych na rzecz osób uzależnionych.
✓ Brak integracji działań na rzecz profilaktyki uzależnień oraz oceny skuteczności działań profilaktycznych.
✓ Dostępność i łatwość zakupu środków uzależniających.
✓ Niedostateczna infrastruktura, w której zapewnione byłoby wsparcie dla ofiar przemocy i ich rodzin.

Źródło: Opracowanie analityczne, na podstawie konsultacji społecznych

Tablica 3.6

**Zidentyfikowane problemy i zagrożenia
dotyczące młodzieży w pieczy zastępczej i zagrożonej wykluczeniem**

Problemy i zagrożenia
<ul style="list-style-type: none">
✓ Brak mieszkań chronionych, socjalnych, komunalnych dla wychowanków opuszczających placówki opiekuńczo - wychowawcze i rodziny zastępcze.
✓ Brak monitoringu umożliwiający przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu się dopalaczy i narkotyków. Niedostateczne wykorzystywanie systemu informacji.
✓ Niedostateczny poziom samodzielności i świadomości młodzieży.
✓ Zagrożenia cywilizacyjne m.in. uzależnienie od urządzeń cyfrowych i cyberprzestrzeni.

Źródło: Opracowanie analityczne, na podstawie konsultacji społecznych

Rozdział 3. CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE

3.1. Hierarchia celów

Cele strategiczne określających stany, których osiągnięcie w poszczególnych sferach funkcjonowania Powiatu Grójeckiego społeczność lokalna uznaje za pożądane. Definiują one wizje rozwoju w horyzoncie czasowym roku 2027. Na podstawie przeprowadzonych konsultacji określono w *Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych* Powiatu Grójeckiego **trzy cele strategiczne**.

Cele operacyjne konkretyzują wizje sformułowane w poszczególnych *celach strategicznych* Powiatu Grójeckiego w kontekście zidentyfikowanych głównych problemów dotyczących rodzin dotkniętych kryzysem wartości i funkcji, osób dotkniętych bezrobociem, osób dotkniętych długotrwałą chorobą i niepełnosprawnością, młodzieży wchodzącej na rynek pracy, w tym ludzi młodych opuszczającej rodziną i instytucjonalną pieczę zastępczą oraz osób dotkniętych alkoholizmem i przemocą domową. Dla realizacji *celów strategicznych* określono 21 wynikających z nich *celów operacyjnych*. Wśród *celów operacyjnych* wyodrębniono 3 priorytety rozwiązywania problemów społecznych Powiatu Grójeckiego.

Z kolei *cele operacyjne* zostały rozpisane w rozdziale czwartym na listę zidentyfikowanych zadań, które mają ukazywać konkretne efekty, które Powiat Grójecki chce osiągnąć w okresie objętym *Strategią*.

Sformułowane w procesie społeczno-ekspertycznym *cele strategiczne* i *operacyjne* zostały zaprezentowane w tablicach 3.1, 3.2 oraz 3.3 (*cele operacyjne*, które w rozdziale 4 są opisane jako priorytety rozwiązywania problemów społecznych Powiatu Grójeckiego, wyróżniono w tablicach żółtym tłem).

3.1.1. Cel strategiczny 1 Silniejszy wymiar społeczny powiatu wspierający wzrost populacji i aktywizację osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym

Dla realizacji tego celu będą wykorzystane innowacje polityki społecznej, nowe skuteczniejsze rozwiązania problemów w obszarze m.in. demografii, integracji społecznej, w przypadku których dotychczasowe działania nie są wystarczające lub wymagają nowego podejścia. Jednocześnie będą się one koncentrowały na najtrudniejszych i kluczowych problemach, wspierając osiągnięcie celów wynikających z dokumentów strategicznych.

Sytuacja demograficzna Powiatu oraz sytuacja osób zaliczanych do grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym – w tym uzależnieni od alkoholu, narkotyków i zagrożeni bezdomności – wymagają kompleksowego wsparcia i stworzenia niezbędnych warunków do integracji ze społeczeństwem. Możliwe jest to m.in. poprzez działania zmierzające do kształcenia umiejętności w zakresie pełnienia ról społecznych, wspierania samodzielności oraz zdobywania i aktualizacji kwalifikacji zawodowych. Jednym z elementów systemu wsparcia osób wykluczonych może być rozwijający się sektor ekonomii społecznej oraz wsparcie lokalnych inicjatyw samoorganizacji i samopomocy wśród osób biernych zawodowo, czy dyskryminowanych na rynku pracy.

Tablica 3.1

KARTA CELU STRATEGICZNEGO 1

**SILNIEJSZY WYMIAR SPOŁECZNY POWIATU
WSPIERAJĄCY WZROST POPULACJI I AKTYWIZACJĘ
OSÓB ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM I ZAWODOWYM**

Cel strategiczny 1	Cele operacyjne
SILNIEJSZY WYMIAR SPOŁECZNY POWIATU WSPIERAJĄCY WZROST POPULACJI I AKTYWIZACJĘ OSÓB ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM I ZAWODOWYM	1.1 Poprawa sytuacji demograficznej Powiatu
	1.2 Poprawa sytuacji rodzin dotkniętych kryzysem i dysfunkcjami, poprzez kompleksowe wsparcie oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie
	1.3 Rozwinięte partnerstwo publiczno-publiczne i publiczno-prywatne oraz funkcjonujący i rozwinięty trzeci sektor
	1.4 Włączenie społeczne osób niepełnosprawnych oraz poprawa jakości ich życia oraz tworzenie pozytywnych postaw społecznych wobec nich
	1.5 Stosowane zasady aktywnego i zdrowego starzenia się oraz ograniczone występowanie chorób przewlekłych i ciężkich
	1.6 Zwiększenie udziału organizacji pozarządowych w świadczeniu usług pomocy społecznej
	1.7 Ograniczenie zjawiska bezdomności, alkoholizmu i narkomanii w Powiecie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych konsultacji społecznych

3.1.2. Cel strategiczny 2 *Pomoc społeczna dostosowana do potrzeb i wyzwań w wymiarze społecznym Powiatu*

Istotnym czynnikiem wpływającym na rozwiązywanie problemów społecznych jest infrastruktura pomocy społecznej. Wzrost powszechności dostępu do świadczeń pomocy społecznej wraz z rosnącą jakością usług są niezbędnymi elementami rozwoju społeczno-gospodarczego Powiatu i decydują w dużej mierze o poczuciu bezpieczeństwa społecznego. Innym istotnym uzupełnieniem działań ukierunkowanych na rozwiązywanie problemów społecznych jest rozwijanie na terenie Powiatu Grójeckiego placówek instytucjonalnej pieczy zastępczej, domów pomocy i środowiskowych domów pomocy oraz zakładu aktywizacji zawodowej.

Tablica 3.2

KARTA CELU STRATEGICZNEGO 2

POMOC SPOŁECZNA DOSTOSOWANA DO POTRZEB I WYZWAŃ W WYMIARZE SPOŁECZNYM POWIATU

Cel strategiczny 2	Cele operacyjne
POMOC SPOŁECZNA DOSTOSOWANA DO POTRZEB I WYZWAŃ W WYMIARZE SPOŁECZNYM POWIATU	2.1 Powstanie nowej placówki opiekuńczo-wychowawczej na terenie Powiatu
	2.2 Rozwój Środowiskowego Domu Samopomocy i Domów Pomocy Społecznej w powiecie
	2.3 Stworzenie Zakładu Aktywności Zawodowej
	2.4 Zaktywizowane powstawanie spółdzielni socjalnych
	2.5 Wysoka dostępność usług – w tym praca socjalna w formie zdalnej – odpowiadająca potrzebom klientów pomocy społecznej
	2.6 Systematyczne podnoszenie kwalifikacji kadr instytucji pomocy społecznej i rynku pracy do aktualnych potrzeb
	2.7 Stworzenie interdyscyplinarnego partnerskiego zespołu kooperacji służącego międzyinstytucjonalnemu rozwiązywaniu problemów społecznych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych konsultacji społecznych

Uruchomienie tych podmiotów infrastruktury społecznej jest warunkiem koniecznym walki z wykluczeniem społecznym i zawodowym wśród młodzieży i osób niepełnosprawnych. Trudno sobie wyobrazić skuteczną politykę społeczną powiatu bez skutecznego zrealizowania tego celu strategicznego i operacyjnego.

Ponadto zaktywizowane powstawanie spółdzielni socjalnych jako ważnego instrumentu ekonomii społecznej wraz ze zwiększeniem dostępności usług pomocy społecznej (w tym w szczególności usług terapeutycznych dla rodzin dysfunkcyjnych) i podniesieniem kwalifikacji kadr pomocy społecznej dopełni satysfakcjonującego poziomu zaspokojenia potrzeb osób zagrożonych wykluczeniem w obszarze infrastruktury pomocy społecznej.

Wsparciem dla przemian na rynku pracy powinny być również skuteczne i nowoczesne usługi, świadczone przez instytucje pomocy i integracji społecznej. Także dostosowane do funkcjonowania w sytuacji pandemii, innych zagrożeń powszechnych czy w zmieniającym się otoczeniu społecznych – np. poprzez możliwość skutecznego świadczenia zdalnej pracy socjalnej. Niezbędny w tym celu jest rozwój form i narzędzi aktywnej integracji zarówno w jej wymiarze społecznym jak i edukacyjnym czy zawodowym. Ponadto wobec zwiększonej liczby zadań z zakresu pomocy społecznej konieczne jest wzmocnienie i doskonalenie kadr instytucji odpowiedzialnych za realizację tych działań. W szczególności dotyczy to pracowników ośrodków pomocy społecznej i Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, zajmujących się pomocą osobom wykluczonym i prowadzących działania w ramach aktywnej integracji społeczno-zawodowej.

Zespoły interdyscyplinarne i międzyinstytucjonalne są postrzegane w praktyce pomocy społecznej jako sposób na rozwiązywanie problemów stojących przed organizacjami pomocy społecznej, stąd duży rozwój metod i technik pracy zespołowej, zwłaszcza w ramach projektów innowacji pomocy społecznej. Jedną z przyczyn jest wzrost efektywności rozwiązywania problemów pomocy społecznej przy kooperacji specjalistów funkcjonujących w różnych miejscach w systemie, w interdyscyplinarny i międzyinstytucjonalny zespół, co wskazuje na konieczność poszukiwania możliwości tworzenia zespołów do rozwiązywania ważnych problemów społecznych. Szczególnie istotne znaczenie będzie miała współpraca różnych szczebli samorządu – powiatowego z gminnym a także wojewódzkim, udział szerokiego spektrum instytucji i służb – m.in. policji, przedstawicieli systemu oświaty i edukacji, ochrony zdrowia czy poradni psychologiczno-pedagogicznych.

3.1.3. Cel strategiczny 3 Rynek pracy otwarty dla wszystkich poprzez wysokiej jakości zatrudnienie, edukację przez całe życie i aktualne umiejętności i kwalifikacje

Zmiany zachodzące obecnie na rynku pracy, wynikające m.in. z czynników demograficznych i strukturalnych, warunkują konieczność podjęcia efektywnych działań na

rzecz aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych i poszukujących pracy. Zadanie to jest szczególnie istotne w odniesieniu do grup społecznych, które doświadczają największych trudności związanych z integracją z rynkiem pracy, tj. osób długotrwale bezrobotnych, młodzieży do 25 roku życia, osób niepełnosprawnych, kobiet powracających oraz wchodzących po raz pierwszy na rynek pracy, jak również osób po 50 roku życia.

Skuteczność podejmowanych działań zależy bezpośrednio od dopasowania realizowanego wsparcia do zróżnicowanych potrzeb osób bezrobotnych, poprzez ich właściwe zdiagnozowanie oraz kompleksowe podejście, uwzględniające specyfikę lokalnego rynku pracy. Konieczne jest również stworzenie odpowiednich warunków instytucjonalnych dla podniesienia poziomu aktywności zawodowej w regionie poprzez udzielenie wsparcia organizacyjnego i kadrowego na rzecz instytucji realizujących zadania z zakresu aktywnej polityki rynku pracy w Powiecie Grójeckim.

Tablica 3.3

KARTA CELU STRATEGICZNEGO 3

**RYNEK PRACY OTWARTY DLA WSZYSTKICH
POPRAZ WYSOKIEJ JAKOŚCI ZATRUDNIENIE, EDUKACJĘ PRZEZ CAŁE ŻYCIE
I AKTUALNE UMIEJĘTNOŚCI I KWALIFIKACJE**

Cel strategiczny 3	Cele operacyjne
RYNEK PRACY OTWARTY DLA WSZYSTKICH POPRAZ WYSOKIEJ JAKOŚCI ZATRUDNIENIE, EDUKACJĘ PRZEZ CAŁE ŻYCIE I AKTUALNE UMIEJĘTNOŚCI I KWALIFIKACJE	3.1 Dostosowanie oferty kształcenia branżowego i średniego technicznego do potrzeb rynku pracy
	3.2 Powszechny dostęp do kwalifikacji adekwatnych do potrzeb rynku pracy i zwiększona aktywność zawodowa wszystkich mieszkańców w Powiatu
	3.3 Działania niestandardowe, stanowiące wsparcie suplementarne dla procesu aktywizacji zawodowej
	3.4 Adaptacja pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian
	3.5 Zwiększona przedsiębiorczość osób młodych opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze i rodziny zastępcze
	3.6 Zwiększony poziom zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami, zagrożonych wykluczeniem społecznym i osób starszych
	3.7 Pozyskiwanie nowych zasobów ludzkich w wyniku migracji na stałe w celach ekonomicznych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych konsultacji społecznych

Osoby młode są jedną z grup docelowych znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy. Kwestią problemową pozostaje poziom bezrobocia wśród osób młodych oraz ich przejście z systemu edukacji na rynek pracy. Jak wykazują badania osoby w wieku 15-24 lata charakteryzują się najwyższym poziomem kapitału ludzkiego – rozumianego zarówno jako zasób wiedzy, umiejętności i kwalifikacji czy stan zdrowia, który określa zdolności do pracy, przystosowania do zmian i kreatywność. Jest to również grupa wiekowa osób, które w największym stopniu deklarują uczestnictwo w jakiegokolwiek aktywności związanej z podnoszeniem swoich kwalifikacji zawodowych lub innych umiejętności. Cechy te powinny czynić grupę osób w wieku 15-24 lata jedną z bardziej pożądanych na rynku pracy. Tymczasem to właśnie osoby należące do tej grupy wiekowej w dużej mierze stają się bezrobotnymi, co jest istotnym problemem zarówno Polski, jak i innych krajów Unii Europejskiej.

Osoby do 24 roku życia niepracujące i nieuczące się stanowią bardzo zdywersyfikowaną grupę pod względem potrzeb w kontekście aktywizacji zawodowej i wymagają z jednej strony przygotowania wielu rozwiązań, które razem stworzą skuteczną ofertę wsparcia, z drugiej strony zastosowanie systemu możliwie zdecentralizowanego i uwzględniającego regionalne instytucje, które mają bezpośredni kontakt z osobami wymagającymi wsparcia. Konieczność podjęcia zintensyfikowanych działań skoncentrowanych na osobach młodych jest już od wielu lat sygnalizowana przez Komisję Europejską, która sama podjęła szereg działań mających na celu wsparcie osób młodych.

Warunkiem niezbędnym do podniesienia ogólnego poziomu wykształcenia społeczeństwa jest stworzenie warunków powszechnego dostępu do edukacji już od najwcześniejszych etapów wychowania i kształcenia tj. etapu edukacji przedszkolnej. Upowszechnienie edukacji przedszkolnej, a co za tym idzie, wyrównanie szans edukacyjnych dzieci, szczególnie z obszarów wiejskich, wymaga systemowego wdrożenia elastycznych form edukacji przedszkolnej przy jednoczesnym wzmocnieniu działającej sieci ośrodków przedszkolnych i uelastycznieniu ich oferty do rzeczywistych potrzeb dzieci i ich opiekunów. Jednocześnie niezbędne jest również przełamanie barier kulturowych poprzez przekonanie rodziców o znaczeniu wczesnej edukacji dla dalszego rozwoju dziecka i decyzji o skierowaniu dziecka do przedszkola. Istotnym elementem polityki wyrównywania szans edukacyjnych powinno być także wzmocnienie działań instytucji oświatowych ukierunkowane na pomoc młodym osobom, którzy ze względu na czynniki ekonomiczne, społeczne czy kulturowe znajdują się poza systemem szkolnictwa. Wsparcie w tym zakresie powinno umożliwić ukończenie danego etapu kształcenia oraz kontynuację nauki. Wsparcie merytoryczne udzielane przez instytucje systemu oświaty powinno być połączone z systemem wsparcia materialnego umożliwiającego uczniom, szczególnie z grup defaworyzowanych dostęp do materiałów dydaktycznych oraz częściowe pokrycie kosztów związanych z uczestnictwem w systemie oświaty.

Szkolnictwo zawodowe w obecnej sytuacji znacznie odbiega jakością od szkolnictwa ogólnego przez co cieszy się znacznie niższym zainteresowaniem uczniów. Potrzebne jest więc zwiększenie potencjału szkół zawodowych i propagowanie korzyści płynących z wyboru tej ścieżki kształcenia. W ramach programów rozwojowych szkół zawodowych przewiduje się aktywny udział pracodawców w zakresie dostosowywania programów nauczania do potrzeb rynku pracy, praktycznej nauki zawodu oraz

poradnictwa i doradztwa zawodowego. Wsparcie udzielone na rzecz szkolnictwa zawodowego przyczyni się do podniesienia jego jakości, a co za tym idzie zwiększenia atrakcyjności w oczach pracodawców oraz uczniów, którzy chętnie będą wybierać tę ścieżkę kształcenia.

Stopień upowszechnienia kształcenia ustawicznego w Powiecie Grójeckim – podobnie jak w całej Polsce – jest znacznie niższy od przeciętnego w pozostałych krajach Unii Europejskiej. Ponadto upowszechnienie kształcenia ustawicznego jest znacznie zróżnicowane w zależności od aktualnie posiadanego poziomu wykształcenia. Osoby posiadające wykształcenie wyższe są znacznie częściej zainteresowane kształceniem ustawicznym niż osoby o niskich kwalifikacji i relatywnie gorszej pozycji na rynku pracy.

Przyczyna takiej sytuacji leży z jednej strony w niskiej świadomości społeczeństwa w zakresie znaczenia kształcenia ustawicznego, z drugiej strony jakość kształcenia ustawicznego pozostaje w wielu przypadkach niewystarczająca w odniesieniu do potrzeb rynku pracy.

Rozdział 4. ZADANIA SŁUŻĄCE ROZWIĄZYWANIU PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH POWIATU GRÓJECKIEGO

4.1. Lista zadań

4.1.1. Silniejszy wymiar społeczny powiatu wspierający wzrost populacji i aktywizację osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym

Do realizacji celu *Silniejszy wymiar społeczny powiatu wspierający wzrost populacji i aktywizację osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym* przyczynią się następujące zadania, które zostały zaprezentowane w tabeli 4.1.

Tablica 4.1

KARTA ZADAŃ

Silniejszy wymiar społeczny powiatu wspierający wzrost populacji i aktywizację osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym

Cel operacyjny 1.1 Poprawa sytuacji demograficznej Powiatu		
Zadania	Wskaźniki realizacji	Zidentyfikowany realizator
Stworzenie ram polityki demograficznej Powiatu zapobiegającej jego wyludnieniu	✓ liczba pozyskanych inwestorów (firmy)	Starostwo Powiatowe
Stworzenie programu pozyskiwania inwestorów, pracowników i mieszkańców do Powiatu	✓ wskaźnik migracji netto (osoby)	Starostwo Powiatowe
Stworzenie i uruchomienie powiatowego programu <i>in-vitro</i> we współpracy z miastem i gminami	✓ liczba stworzonych dokumentów polityk (sztuki)	Starostwo Powiatowe
	✓ liczba osób objętych działaniem (osoby)	Starostwo Powiatowe

Cel operacyjny 1.2 Poprawa sytuacji rodzin dotkniętych kryzysem i dysfunkcjami, poprzez kompleksowe wsparcie oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie		
Zadania	Wskaźniki realizacji	Zidentyfikowany realizator
Prowadzenie specjalistycznego poradnictwa dla osób zagrożonych przemocą w rodzinie	✓ liczba osób, które skorzystały ze specjalistycznego poradnictwa (osoby)	PCPR, PPP Ośrodki Pomocy Społecznej
Prowadzenie działań na rzecz poprawy sytuacji materialnej i życiowej rodzin	✓ liczba osób, które wzięły udział w warsztatach umiejętności wychowawczych (osoby)	PCPR, PPP Ośrodki Pomocy Społecznej
Promowanie tworzenia grup samopomocowych rodzin	✓ ilość dzieci, którym zapewniono zastępczą opiekę rodzinną (osoby) ✓ ilość / wartość wypłaconych zasiłków (sztuki / PLN)	PCPR, PPP Ośrodki Pomocy Społecznej
Zapewnienie opieki i wychowania dzieciom pozbawionym częściowo lub całkowicie opieki rodziców poprzez wsparcie rodziny i system pieczy zastępczej	✓ ilość akcji informacyjnych i promocyjnych grup samopomocowych rodzin i pozytywnych wzorców (sztuki)	PCPR, PPP Ośrodki Pomocy Społecznej
Organizacja warsztatów dla rodziców z zakresu umiejętności wychowawczych	✓ liczba osób pozytywnie oceniających pomoc uzyskaną w ramach projektu	PCPR, PPP Ośrodki Pomocy Społecznej

Cel operacyjny 1.3 Rozwinięte partnerstwo publiczno-publiczne i publiczno-prywatne oraz funkcjonujący i rozwinięty trzeci sektor		
Zadania	Wskaźniki realizacji	Zidentyfikowany realizator
Prowadzenie dialogu, organizacja partnerstw publiczno-publicznych i publiczno-prywatnych na rzecz rozwoju zasobów ludzkich	✓ liczba osób objętych działaniem (osoby) ✓ liczba edycji szkoleń w zakresie współpracy administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi oraz sektorem prywatnym (sztuki)	Zarząd Powiatu samorząd gminny
Szkolenia i inne formy kształcenia w zakresie współpracy administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi oraz sektorem prywatnym		Zarząd Powiatu samorząd gminny

Cel operacyjny 1.4 Włączenie społeczne osób niepełnosprawnych oraz poprawa jakości ich życia oraz tworzenie pozytywnych postaw społecznych wobec nich		
Zadania	Wskaźniki realizacji	Zidentyfikowany realizator
Prowadzenie działań podnoszących samodzielność i samostanowienie osób z niepełnosprawnościami	✓ liczba osób objętych działaniem (osoby)	PCPR, Ośrodki Pomocy Społecznej
Likwidacja barier architektonicznych, urbanistycznych, transportowych, technicznych, w komunikowaniu się	✓ liczba przeprowadzanych adaptacji w celu likwidacji barier architektonicznych, urbanistycznych, transportowych, technicznych (sztuki)	PCPR
Wspieranie przedsięwzięć sprzyjających integracji z osobami z niepełnosprawnościami szczególnie imprez sportowych, rekreacyjnych, kulturalnych	✓ wartość środków PFRON wydatkowanych na likwidację barier architektonicznych, urbanistycznych, transportowych, technicznych (PLN)	PCPR, Ośrodki Pomocy Społecznej
Pozyskiwanie środków z Unii Europejskiej na poprawę jakości życia osób z niepełnosprawnościami oraz ograniczanie wykluczenia społecznego tych osób	✓ wartość środków programu EFS+ pozyskanych na włączenie społeczne osób z niepełnosprawnościami oraz poprawa jakości ich życia	PCPR, Ośrodki Pomocy Społecznej
Wspieranie działań umożliwiających dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnościami edukacji w placówkach oświatowych, dążenie do integracji z rówieśnikami, zwiększenie świadomości, tolerancji i akceptacji	✓ ilość osób z niepełnosprawnościami objętych programami integracyjnymi (osoby)	PCPR, Starostwo Powiatowe
Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci z niepełnosprawnościami	✓ liczba dzieci z niepełnosprawnościami objętych programami integracyjnymi (osoby)	PCPR, Starostwo Powiatowe
Wspieranie i motywowanie osób z niepełnosprawnościami do podnoszenia poziomu kształcenia i posiadanych kwalifikacji poprzez kształcenie ustawiczne	✓ liczba osób pozytywnie oceniających pomoc uzyskaną w ramach projektu	PCPR, PUP Starostwo Powiatowe

Cel operacyjny 1.5 Stosowane zasady aktywnego i zdrowego starzenia się oraz ograniczone występowanie chorób przewlekłych i ciężkich		
Zadania	Wskaźniki realizacji	Zidentyfikowany realizator
Upowszechnianie idei aktywnego i zdrowego starzenia się	✓ liczba osób objętych działaniem (osoby)	PCPR trzeci sektor
Programy w zakresie edukacji zdrowotnej i promocji zdrowego stylu życia	✓ liczba zrealizowanych programów edukacyjnych i promocyjnych w zakresie edukacji zdrowotnej i promocji aktywnego i zdrowego stylu życia (sztuki)	PCPR trzeci sektor
Pozyskiwanie środków z Unii Europejskiej na poprawę jakości życia osób starszych oraz ograniczanie wykluczenia społecznego tych osób	✓ liczba osób pozytywnie oceniających pomoc uzyskaną w ramach projektu	Starostwo Powiatowe, PCPR, PUP

Cel operacyjny 1.6 Zwiększenie udziału organizacji pozarządowych w świadczeniu usług pomocy społecznej		
Zadania	Wskaźniki realizacji	Zidentyfikowany realizator
Opracowanie wieloletniego programu współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze pomocy i integracji społecznej, pieczy zastępczej, osób niepełnosprawnych	✓ liczba opracowanych wieloletnich programów współpracy z organizacjami pozarządowymi (sztuki)	Starostwo Powiatowe PCPR
Wsparcie w tworzeniu i partnerstwo przy realizacji projektów współfinansowanych przez EFS i innych programów społecznych przez podmioty trzeciego sektora	✓ liczba zrealizowanych w partnerstwie oraz samodzielnie projektów w zakresie rozwiązywania problemów społecznych przez NGO	PCPR trzeci sektor
Opracowanie programu przekazywania zadań i środków na realizację przez NGO zadań publicznych w zakresie pieczy zastępczej i rehabilitacji osób z niepełnosprawnościami w trybie zlecenia zadania publicznego	✓ liczba zrealizowanych programów edukacyjnych i promocyjnych w zakresie udziału organizacji pozarządowych w świadczeniu usług pomocy społecznej (sztuki)	Starostwo Powiatowe, PCPR, PUP

Dofinansowywanie organizacji pozarządowych w realizacji zadań publicznych powiatu w zakresie rozwiązywania problemów społecznych	✓ liczba dofinansowanych zadań publicznych w zakresie rozwiązywania problemów społecznych realizowanych przez NGO	Starostwo Powiatowe PCPR
--	---	--------------------------

Cel operacyjny 1.7 Ograniczenie zjawiska bezdomności, alkoholizmu i narkomanii w Powiecie		
Zadania	Wskaźniki realizacji	Zidentyfikowany realizator
Tworzenie warunków do zmiany nawyków, zachowań i postaw mieszkańców Powiatu wobec uzależnień	✓ liczba osób objętych działaniem (osoby) ✓ liczba zrealizowanych edukacyjnych i profilaktycznych w zakresie uzależnień (sztuki) ✓ liczba osób korzystających z nowych form pracy z osobami uzależnionymi (osoby) ✓ liczba osób pozytywnie oceniających pomoc uzyskaną w ramach projektu (osoby)	PCPR trzeci sektor
Rozwój nowych form pracy z osobami uzależnionymi		PCPR trzeci sektor
Działania edukacyjne dla uczniów i placówek powiatowych w zakresie uzależnień		Starostwo Powiatowe, PCPR, szkoły i placówki oświatowe i opiekuńczo-wychowawcze
Realizacja programów edukacyjnych i profilaktycznych w zakresie uzależnień		PCPR trzeci sektor
Stworzenie powiatowego programu wychodzenia z bezdomności		Starostwo Powiatowe, PCPR

4.1.2. Pomoc społeczna dostosowana do potrzeb i wyzwań w wymiarze społecznym Powiatu

Do realizacji celu *Pomoc społeczna dostosowana do potrzeb i wyzwań w wymiarze społecznym Powiatu* przyczynią się następujące zadania, które zostały zaprezentowane w tablicy 4.2.

Tablica 4.2

KARTA ZADAŃ

Pomoc społeczna dostosowana do potrzeb i wyzwań
w wymiarze społecznym Powiatu

Cel operacyjny 2.1 Powstanie nowej placówki opiekuńczo-wychowawczej na terenie Powiatu		
Zadania	Wskaźniki realizacji	Zidentyfikowany realizator
Stworzenie placówki opiekuńczo-wychowawczej na terenie Powiatu	✓ liczba osób młodych korzystających z sieci wielofunkcyjnych placówek opiekuńczo-wychowawczych (osoby)	PCPR
Szkolenia oraz specjalistyczne doradztwo dla kadry placówki opiekuńczo-wychowawczej, powiązane bezpośrednio z potrzebami oraz specyfiką realizowanych zadań	<ul style="list-style-type: none"> ✓ liczba rozwiniętych wielofunkcyjnych placówek opiekuńczo-wychowawczych (sztuki) ✓ liczba edycji szkoleń (sztuki) ✓ liczba godzin doradztwa specjalistycznego (godziny) ✓ liczba osób pozytywnie oceniających pomoc uzyskaną w ramach projektu 	PCPR

Cel operacyjny 2.2 Rozwój Środowiskowego Domu Samopomocy i Domów Pomocy Społecznej w powiecie		
Zadania	Wskaźniki realizacji	Zidentyfikowany realizator
Rozwój Środowiskowego Domu Samopomocy w Łychowskiej Woli	✓ liczba osób niepełnosprawnych korzystających ze Środowiskowego Domu Samopomocy (osoby)	ŚDS
Rozwój Domów Pomocy Społecznej w Nowym Mieście n/Pilicą, Tomczycach i Lesznowoli	✓ liczba edycji szkoleń (sztuki)	PCPR
Szkolenia oraz specjalistyczne doradztwo dla kadr ŚDS i DPS,	✓ liczba godzin doradztwa specjalistycznego (godziny)	PCPR

powiązane bezpośrednio z potrzebami oraz specyfiką realizowanych zadań		
--	--	--

Cel operacyjny 2.3 Stworzenie Zakładu Aktywności Zawodowej		
Zadania	Wskaźniki realizacji	Zidentyfikowany realizator
Stworzenie Zakładu Aktywności Zawodowej	✓ liczba osób niepełnosprawnych korzystających z Zakładu Aktywizacji Zawodowej (osoby)	PCPR
Szkolenia oraz specjalistyczne doradztwo dla kadr Zakładu Aktywizacji Zawodowej, powiązane bezpośrednio z potrzebami oraz specyfiką realizowanych zadań	✓ liczba edycji szkoleń (sztuki) ✓ liczba godzin doradztwa specjalistycznego (godziny)	PCPR

Cel operacyjny 2.4 Zaktywizowane powstawanie spółdzielni socjalnych		
Zadania	Wskaźniki realizacji	Zidentyfikowany realizator
Promowanie i wspieranie podmiotów działających na rzecz zatrudnienia w sektorze ekonomii społecznej poprzez tworzenie spółdzielni socjalnych	✓ liczba edycji szkoleń (sztuki) ✓ liczba spotkań, konferencji i szkoleń poświęconych tematyce zakładania spółdzielni socjalnych (sztuki)	OWES, PUP, PCPR, Ośrodki Pomocy Społecznej, trzeci sektor
Propagowanie idei zakładania spółdzielni socjalnych	✓ liczba godzin doradztwa specjalistycznego (godziny)	OWES, PUP, PCPR, Ośrodki Pomocy Społecznej, trzeci sektor
Szkolenia oraz specjalistyczne doradztwo dla kadr spółdzielni socjalnych, powiązane bezpośrednio z potrzebami oraz specyfiką realizowanych zadań	✓ liczba osób pozytywnie oceniających pomoc uzyskaną w ramach projektu	PUP, PCPR

Cel operacyjny 2.5 Wysoka dostępność usług – w tym praca socjalna w formie zdalnej – odpowiadająca potrzebom klientów pomocy społecznej		
Zadania	Wskaźniki realizacji	Zidentyfikowany realizator
Stworzenie i wdrożenie procedur i standardów zdalnej pracy socjalnej oraz rozpoczęcie jej prowadzenia w sytuacji pandemii	✓ liczba osób korzystających z usług poradnictwa (osoby)	PCPR, OPS
Świadczenie usług poradnictwa dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	✓ liczba przeprowadzonych akcji i kampanii promocyjnych (sztuki)	PCPR
Organizowanie akcji i kampanii promocyjno-informacyjnych m.in. z zakresu równości szans, mobilności i elastyczności zawodowej, promowania postaw aktywnych oraz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu	✓ liczba udzielonych świadczeń pomocy społecznej (sztuki)	PCPR
	✓ liczba osób pozytywnie oceniających pomoc uzyskaną w ramach projektu	

Cel operacyjny 2.6 Systematyczne podnoszenie kwalifikacji kadr instytucji pomocy społecznej i rynku pracy do aktualnych potrzeb		
Zadania	Wskaźniki realizacji	Zidentyfikowany realizator
Szkolenia oraz specjalistyczne doradztwo dla kadr instytucji pomocy i integracji społecznej, powiązane bezpośrednio z potrzebami oraz specyfiką realizowanych zadań	✓ liczba pracowników instytucji pomocy społecznej korzystających ze szkoleń i doradztwa specjalistycznego (osoby)	PUP, PCPR, Ośrodki Pomocy Społecznej
	✓ liczba edycji szkoleń (sztuki)	
	✓ liczba godzin doradztwa specjalistycznego (godziny)	
Upowszechnianie aktywnej integracji i pracy socjalnej (wzmocnienie kadrowe służb pomocy społecznej)	✓ liczba dodatkowych pracowników służb pomocy społecznej (osoby)	PUP, PCPR, Ośrodki Pomocy Społecznej
	✓ liczba osób pozytywnie oceniających pomoc uzyskaną w ramach projektu	

Cel operacyjny 2.7 Stworzenie interdyscyplinarnego Partnerskiego Zespołu Kooperacji służącego międzyinstytucjonalnemu rozwiązywaniu problemów społecznych		
Zadania	Wskaźniki realizacji	Zidentyfikowany realizator
Stworzenie Partnerskiego Zespołu Kooperacji celem interdyscyplinarnego międzyinstytucjonalnego rozwiązywaniu najtrudniejszych problemów społecznych rodzin na terenie Powiatu	<ul style="list-style-type: none"> ✓ liczba instytucji, które podpisały umowę o współpracy w ramach PZK (sztuki) ✓ liczba pracowników pomocy społecznej i innych powiązanych podmiotów, uczestniczących w procesie rozwiązywania problemów społecznych uczestniczących w PZK (osoby) 	Starosta Grójecki, PCPR, MOPS, MGOPS, GOPS, Policja, PPPP itp.
Stworzenie listy usług społecznych dostępnych na terenie Powiatu Grójeckiego które świadczą podmioty uczestniczące w PZK na rzecz mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> ✓ liczba rodzin / osób w rodzinach z których problemami pracuje PZK (sztuki/osoby) 	PCPR, MOPS, MGOPS, GOPS, Policja, PPPP
Wytypowanie pierwszych 10 rodzin z terenu Powiatu których problemy będzie rozwiązywał PZK		PCPR, MOPS, MGOPS, GOPS, Policja, PPPP

4.1.3. Rynek pracy otwarty dla wszystkich poprzez wysokiej jakości zatrudnienie, edukację przez całe życie i aktualne umiejętności i kwalifikacje

Do realizacji celu *Rynek pracy otwarty dla wszystkich poprzez wysokiej jakości zatrudnienie, edukację przez całe życie i aktualne umiejętności i kwalifikacje* przyczynią się następujące zadania, które zostały zaprezentowane w tabeli 4.3.

Tablica 4.3

KARTA ZADAŃ

Rynek pracy otwarty dla wszystkich poprzez wysokiej jakości zatrudnienie, edukację przez całe życie i aktualne umiejętności i kwalifikacje

Cel operacyjny 3.1. Dostosowanie oferty kształcenia branżowego i średniego technicznego do potrzeb rynku pracy		
Zadania	Wskaźniki realizacji	Zidentyfikowany realizator
Wykorzystanie instrumentów rynku pracy, które umożliwiają zdobycie lub uzupełnienie kwalifikacji oraz doświadczenia zawodowego, w tym m.in.: staże i przygotowanie zawodowe w miejscu pracy	<ul style="list-style-type: none"> ✓ liczba osób, które po zakończeniu szkoły podjęły zatrudnienie (osoby) ✓ liczba osób, które zaktualizowały lub podniosły swoje kwalifikacje zawodowe (ukończyły szkolenia i otrzymały dyplom certyfikat) (osoby) 	Starostwo Powiatowe Szkoły
Poprawa efektywności kształcenia zawodowego na poziomie ponadgimnazjalnym	<ul style="list-style-type: none"> ✓ liczba osób pozytywnie oceniających pomoc uzyskaną w ramach projektu (osoby) ✓ liczba osób, które ukończyły staże (osoby) 	Starostwo Powiatowe Szkoły

Cel operacyjny 3.2 Powszechny dostęp do kwalifikacji adekwatnych do potrzeb rynku pracy i zwiększona aktywność zawodowa wszystkich mieszkańców w Powiatu		
Zadania	Wskaźniki realizacji	Zidentyfikowany realizator
Szkolenia przekwalifikowujące i usługi doradcze w zakresie wyboru nowego zawodu i osiągnięcia nowych umiejętności zawodowych	<ul style="list-style-type: none"> ✓ liczba osób korzystających ze szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe (osoby) 	PUP
Podniesienie jakości programów kształcenia i rozwoju zawodowego na terenie Powiatu Grójeckiego	<ul style="list-style-type: none"> ✓ liczba edycji szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe (sztuki) 	PUP

Dofinansowanie studiów podyplomowych, kosztów egzaminów oraz kosztów uzyskania licencji, stypendia na kontynuowanie nauki, bony szkoleniowe, stażowe i zatrudnieniowe	<ul style="list-style-type: none"> ✓ liczba osób które skorzystały ze wsparcia finansowego na podniesienie kompetencji i kwalifikacji (osoby) 	PUP
Rozwijanie kompetencji w zakresie wiedzy technicznej i IT, a także uczenia się aktywnego i praktycznego na wszystkich poziomach kształcenia jako podstawy do uczenia się przez całe życie	<ul style="list-style-type: none"> ✓ liczba osób które podniosły kompetencje w zakresie wiedzy technicznej i IT (osoby) ✓ liczba osób pozytywnie oceniających pomoc uzyskaną w ramach projektu 	PUP
Organizowanie i finansowanie staży i przygotowania zawodowego dorosłych	<ul style="list-style-type: none"> ✓ liczba osób które ukończyły staże i przygotowanie zawodowe dorosłych (osoby) 	PUP

Cel operacyjny 3.3

Działania niestandardowe, stanowiące wsparcie suplementarne dla procesu aktywizacji zawodowej

Zadania	Wskaźniki realizacji	Zidentyfikowany realizator
Rozwój poradnictwa zawodowego dla młodzieży i dorosłych	<ul style="list-style-type: none"> ✓ liczba osób korzystających ze wsparcia (osoby) 	PUP, PPPP, OHP, Szkoły
Modernizacja treści i metod kształcenia i szkolenia zawodowego z udziałem pracodawców	<ul style="list-style-type: none"> ✓ liczba zorganizowanych spotkań z zakresu poradnictwa zawodowego w szkołach (sztuki) 	PUP, PPPP, OHP, Szkoły
Identyfikacja i planowanie zapotrzebowania na kwalifikacje zawodowe na rynku pracy w oparciu o ustalone potrzeby pracodawców	<ul style="list-style-type: none"> ✓ liczba godzin poradnictwa zawodowego (godziny) ✓ liczba zmodyfikowanych programów kształcenia zawodowego (sztuki) ✓ liczba osób pozytywnie oceniających pomoc uzyskaną w ramach projektu ✓ liczba zankietyzowanych pracodawców w zakresie ustalenia ich potrzebowania na kwalifikacje zawodowe przyszłych pracowników (sztuki) 	PUP, PPPP, OHP, Szkoły

Cel operacyjny 3.4 Adaptacja pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian		
Zadania	Wskaźniki realizacji	Zidentyfikowany realizator
Rozwiązania odpowiadające na zidentyfikowane deficyty w zakresie zarządzania rozwojem, planowania i zarządzania uczeniem się w miejscu pracy	<ul style="list-style-type: none"> ✓ liczba osób korzystających ze wsparcia (osoby) ✓ liczba edycji szkoleń (sztuki) ✓ liczba godzin doradztwa specjalistycznego (godziny) 	Organizacje pracodawców, trzeci sektor
Realizacja działań budujących świadomość, w zakresie korzyści i sposobów przewidywania i radzenia sobie z sytuacjami kryzysowymi	<ul style="list-style-type: none"> ✓ liczba osób pozytywnie oceniających pomoc uzyskaną w ramach projektu 	
Upowszechnianie i promocja alternatywnych i elastycznych form zatrudnienia oraz metod organizacji pracy	<ul style="list-style-type: none"> ✓ liczba spotkań, konferencji i szkoleń poświęconych tematyce alternatywnych i elastycznych form zatrudnienia oraz metod organizacji pracy (sztuki) 	Organizacje pracodawców, trzeci sektor

Cel operacyjny 3.5 Zwiększona przedsiębiorczość osób młodych opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze i rodziny zastępcze		
Zadania	Wskaźniki realizacji	Zidentyfikowany realizator
Udzielanie jednorazowych środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej	<ul style="list-style-type: none"> ✓ liczba osób młodych objętych działaniem (osoby) 	PUP
Objęcie osób szkoleniem z zakresu przedsiębiorczości	<ul style="list-style-type: none"> ✓ liczba osób która nabyła wiedzę z zakresu prowadzenia działalności gospodarczej (osoby) 	PUP
Wsparcie doradcy zawodowego w zakresie potwierdzenia u osób zamierzających rozpoczęcie działalności gospodarczej cech osobowościowych i cech przedsiębiorczych	<ul style="list-style-type: none"> ✓ liczba osób które otrzymały środki na podjęcie działalności gospodarczej (osoby) ✓ liczba osób korzystających z usług poradnictwa zawodowego (osoby) ✓ liczba osób pozytywnie oceniających pomoc uzyskaną w ramach projektu (osoby) 	PUP

Cel operacyjny 3.6 Zwiększony poziom zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami, zagrożonych wykluczeniem społecznym i osób starszych		
Zadania	Wskaźniki realizacji	Zidentyfikowany realizator
Wspieranie działań w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym, zagrożonych wykluczeniem społecznym i starszym aktywne uczestnictwo w życiu zawodowym	<ul style="list-style-type: none"> ✓ liczba osób objętych działaniem (osoby) ✓ liczba osób które zaktualizowały lub podniosły swoje kwalifikacje (ukończyły szkolenia i otrzymały dyplom certyfikat) (osoby) 	PCPR, PUP
Udzielanie wsparcia pracodawcom zatrudniającym osoby niepełnosprawne, zagrożone wykluczeniem społecznym i starsze	<ul style="list-style-type: none"> ✓ ilość osób niepełnosprawnych objętych programami integracyjnymi (osoby) 	PCPR, PUP
Wspieranie osób niepełnosprawnych zagrożonych wykluczeniem społecznym i starszych w postaci usług lub instrumentów rynku pracy	<ul style="list-style-type: none"> ✓ liczba osób pozytywnie oceniających pomoc uzyskaną w ramach projektu (osoby) 	PCPR, PUP
Prowadzenie działań podnoszących samodzielność i samostanowienie osób z niepełnosprawnościami, zagrożonych wykluczeniem społecznym i starsze		PCPR, Ośrodki Pomocy Społecznej

Cel operacyjny 3.7 Pozyskiwanie nowych zasobów ludzkich w wyniku migracji na stałe w celach ekonomicznych		
Zadania	Wskaźniki realizacji	Zidentyfikowany realizator
Stworzenie polityki migracyjnej dla Powiatu Grójeckiego obejmującej sposoby pozyskania nowych mieszkańców z ubogich terenów ściany wschodniej Polski	<ul style="list-style-type: none"> ✓ liczba pozyskanych inwestorów (firmy) ✓ wskaźnik migracji netto (osoby) ✓ liczba stworzonych dokumentów polityk (sztuki) 	Starostwo Powiatowe
Stworzenie polityki migracyjnej dla Powiatu Grójeckiego obejmującej sposoby pozyskania nowych mieszkańców z Białorusi i Ukrainy	<ul style="list-style-type: none"> ✓ liczba osób objętych działaniem (osoby) 	Starostwo Powiatowe

Stworzenie i zrealizowanie programu pozyskania i asymilacji nowych mieszkańców zgodnie z wypracowanymi priorytetami – inwestorskimi, wykształcenia, kwalifikacji		PCPR, PUP
--	--	-----------

4.2. Priorytety polityki społecznej Powiatu

Spośród 21 celów operacyjnych przyjętych w *Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Grójeckiego 2021 - 2027*, podporządkowanych celom strategicznym, wyodrębniono 3 priorytety polityki społecznej Powiatu Grójeckiego. Ich celem jest wskazanie szczególnych preferencji w realizacji *Strategii*. Priorytety pełnią podwójną rolę: są informacją dla adresatów i beneficjentów *Strategii* oraz wpływają na kształt budżetu, ułatwiając Zarządowi i Radzie Powiatu dokonywanie trudnych wyborów w przypadku podziału ograniczonych środków budżetowych. Priorytety zostały dostosowane do horyzontu czasowego realizacji *Strategii* to jest na lata 2021 – 2027.

W kontekście pozyskania dodatkowych środków finansowych o powodzeniu realizacji *Strategii* w coraz większym stopniu będzie decydować jej spójność z *Nową Polityką Spójności* na okres obowiązywania następnego długoterminowego budżetu UE na lata 2021-2027. Komisja proponuje unowocześnienie polityki spójności – główną politykę inwestycyjną UE i jeden z jej najbardziej konkretnych przejawów solidarności – co znajduje swoje odzwierciedlenie w innowacjach polityki społecznej zawartych w dokumencie *Strategii*. Priorytety rozwoju Powiatu Grójeckiego zawierają się w priorytetach *Nowej Polityki Spójności* i zdefiniowanej w nich Europie o silniejszym wymiarze społecznym wdrażająca europejski filar praw socjalnych i inwestująca w wysokiej jakości zatrudnienie, edukację, umiejętności, integrację społeczną i równy dostęp do opieki zdrowotnej. Podmioty odpowiedzialne za realizację *Strategii* będą monitorować powstawanie *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2021-2027* i zabiegać, by na liście zadań regionalnych znalazły się te, które służą realizacji *Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Grójeckiego 2021 - 2027*.

Priorytety polityki społecznej Powiatu mające służyć rozwiązywaniu problemów społecznych wybrano z uwzględnieniem trendów występujących w otoczeniu, prognozowanych procesów demograficznych, przeprowadzonej diagnozy aktualnej sytuacji społecznej Powiatu, wyników konsultacji społecznych oraz opinii ekspertów. Listę priorytetów prezentuje tablica 4.4.

Tablica 4.4

Priorytety rozwiązywania problemów społecznych dla Powiatu Grójeckiego

Priorytet	Cel operacyjny
Poprawa sytuacji demograficznej Powiatu	1.1
Powstanie nowej placówki opiekuńczo-wychowawczej na terenie Powiatu	2.1
Dostosowanie oferty kształcenia branżowego i średniego technicznego do potrzeb rynku pracy	3.1

4.2.1. Uzasadnienie wyboru priorytetu *Poprawa sytuacji demograficznej Powiatu*

Sytuacja demograficzna Powiatu Grójeckiego ulegała w ciągu ostatniego okresu programowania dramatycznemu pogorszeniu. Pesymistyczna prognoza demograficzna spełniła się w wersji jeszcze bardziej czarnego scenariusza – w roku 2020 Powiat ma mniejszą liczbę mieszkańców niż przy zakładanym spadku miał osiągnąć w roku 2025. Problemem powiatu jest zarówno ujemny przyrost naturalny (-0,73 promila) jak i ujemne saldo migracji – co w ostatnim okresie programowania dotknęło większość gmin Powiatu Grójeckiego.

Liczba ludności w wieku produkcyjnym w Powiecie Grójeckim spadła w porównaniu do poprzedniego okresu programowania, stan na dzień 31 grudnia 2020 to 58 977 osób – co oznacza spadek o 2,27%. Ponadto relacje ilościowe w pozostałych grupach wiekowych zmieniają się niekorzystnie. Względna stabilizacja liczebności osób w wieku produkcyjnym wynikał z przejścia do tej grupy kolejnych roczników przedprodukcyjnych, nie zastępowanych zwiększonymi narodzinami, stąd spadek liczebności tej grupy o ponad 7%. Na przestrzeni ostatnich siedmiu lat nastąpił spadek liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym oraz potężny wzrost liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym – o blisko 1/3. Wskaźnik obciążenia osób w wieku produkcyjnym (stanowiący ilość osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym na każde 1000 osób w wieku produkcyjnym) – który już w poprzednim okresie nie był korzystny – pogorszył się i wzrósł o blisko 15% do 669,3 osób w wieku nieprodukcyjnym na 1000 osób w wieku produkcyjnym. Był on bardzo zbliżony do przeciętnego w województwie mazowieckim i podregionie żyrardowskim (odpowiednio 680,0 i 669,1 osób w wieku nieprodukcyjnym na 1000 osób w wieku produkcyjnym).

Umowna granica określająca stopień starzenia się społeczeństwa to 15% osób powyżej 60 roku życia. **W Powiecie Grójeckim na koniec roku 2020 wskaźnik ten wyniósł aż 25,3%. Oznacza to dramatyczny stan starzenia się społeczeństwa powiatu, który postępuje bardzo intensywnie - ponieważ w porównaniu do poprzedniego okresu programowania wzrósł on o 7,6%.** Postępujący spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym spowoduje w niedalekiej przyszłości poważne problemy związane m.in z brakiem rąk do pracy, bezrobociem wśród nauczycieli, koniecznością likwidacji niektórych placówek oświatowych oraz zabezpieczeniem emerytalnym. Co oznacza kompletne fiasko, jeśli chodzi o efekt prokreacyjny programu 500+ oraz zagrażającą przyszłości powiatu sytuację demograficzną.

Bez zdecydowanych, efektywnych i zakrojonych na szeroką skalę działań sytuacja demograficzna Powiatu będzie się pogarszała w coraz szybszym tempie.

4.2.2. Uzasadnienie wyboru priorytetu ***Powstanie nowej placówki opiekuńczo-wychowawczej na terenie Powiatu***

Sprawność funkcjonalna i organizacyjna infrastruktury systemu pomocy społecznej jest szczególnie ważna w sytuacji postępującego rozwarstwienia społeczeństwa, zużycia części mieszkańców Powiatu Grójeckiego oraz dezintegracji społecznej i zawodowej, będących społeczną ceną dokonującej się transformacji gospodarczej i społecznej. Dla rozwoju Powiatu istotne znaczenie ma rozwój wielofunkcyjnych placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego. Placówki wielofunkcyjne łączą działania interwencyjne, socjalizacyjne i inne działania na rzecz pomocy dziecku i rodzinie.

W ramach działań interwencyjnych placówki przyjmują dzieci w sytuacjach wymagających natychmiastowego rozpoczęcia sprawowania całodobowej opieki i wychowania. Zapewniają doraźną opiekę na czas trwania sytuacji kryzysowej, dostęp do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych, opiekę i wychowanie do czasu powrotu do rodziny naturalnej lub umieszczenia w rodzinie adopcyjnej albo zastępczej, placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego albo socjalizacyjnego, dostęp do pomocy psychologiczno-pedagogicznej odpowiedniej do zaburzeń i odchyłeń rozwojowych lub specyficznych trudności w uczeniu się. Do placówki interwencyjnej przyjmowane są dzieci powyżej 10 lat, niezależnie od miejsca zamieszkania. W wyjątkowych przypadkach, do placówki mogą być przyjmowane dzieci młodsze. Pobyt w placówce nie może trwać dłużej niż 3 miesiące. Jeżeli postępowanie sądowe w sprawie uregulowania sytuacji dziecka jest w toku, pobyt może być przedłużony - nie dłużej jednak niż o kolejne 3 miesiące.

Realizacja funkcji socjalizacyjnej placówki zapewnia dziecku całkowicie lub częściowo pozbawionemu opieki rodzicielskiej, dla którego nie znaleziono rodzinnej pieczy zastępczej, opiekę całodobową i wychowanie oraz zaspokojenie jego niezbędnych potrzeb. Placówka zapewnia dzieciom zajęcia wychowawcze, korekcyjne, kompensacyjne, logopedyczne, terapeutyczne, rekompensujące brak wychowania w rodzinie i przygotowujące do życia społecznego, a dzieciom niepełnosprawnym - odpowiednią rehabilitację i zajęcia specjalistyczne, zapewnia kształcenie, wyrównywanie opóźnień rozwojowych i szkolnych. Podejmuje działania w celu powrotu dziecka do rodziny naturalnej, znalezienia rodziny przysposabiającej lub umieszczenia w rodzinnych formach pieczy zastępczej.

4.2.3. Uzasadnienie wyboru priorytetu

Dostosowanie oferty kształcenia branżowego i średniego technicznego do potrzeb rynku pracy

Rozwój firm to w istotnym stopniu rozwój ich kapitału ludzkiego. Niski udział osób dorosłych w kształceniu i szkoleniu, jest jedną z najczęściej wskazywanych barier dla rozwoju konkurencyjności polskich przedsiębiorstw. Odsetek osób w wieku 25-64 lata, biorących udział w edukacji (formalnej i nieformalnej) był w Polsce w 2019 roku o połowę niższy niż średnia dla krajów OECD. Wśród pracujących, najczęściej podawanym powodem niepodnoszenia swoich kompetencji jest brak świadomości takiej potrzeby w pracy zawodowej, wskazywany przez 68% badanych. Wynikać to może z braku zarządzania zasobami ludzkimi przez przedsiębiorców oraz niskiego zaangażowania pracodawców w proces określania i kształtowania kompetencji niezbędnych na rynku. Wyzwaniem i barierą dla rozwoju innowacyjności i konkurencyjności polskiej gospodarki powoli staje się też niewystarczający poziom umiejętności dot. nowych technologii oraz deficyty pracowników na poziomie kompetencji cyfrowych. Co prawda w perspektywie finansowej 2014-2020 dostarczono na rynek wiele usług, których celem miał być rozwój kompetencji i kwalifikacji pracowników, jednak ich liczba nie zawsze szła w parze z wysoką jakością.

Samorząd Powiatu Grójeckiego jest organem prowadzącym szkoły i placówki oświatowe o profilu branżowym i średnie techniczne – w tym prowadzących kształcenie zawodowe, a przede wszystkim jako szczebel administracji publicznej odpowiedzialny za stworzenie w powiecie optymalnych warunków prawno-organizacyjnych i materialnych do realizacji zasad powszechności oraz dostępności kształcenia, wychowania i opieki nad dziećmi i młodzieżą, a także do ustawicznej edukacji dorosłych mieszkańców.

Przeprowadzona analiza struktury bezrobocia daje podstawy do określenia wyższej jakości kształcenia zawodowego jako klucza do rozwiązania przyczyn istotnej części tego zjawiska. Zaobserwowano wysoki odsetek bezrobotnych wśród osób posiadających wykształcenie zawodowe – co było powiązane z nieaktualnością i nieadekwatnością ich kwalifikacji oraz brakiem dostosowania profili kształcenia do potrzeb rynku pracy.

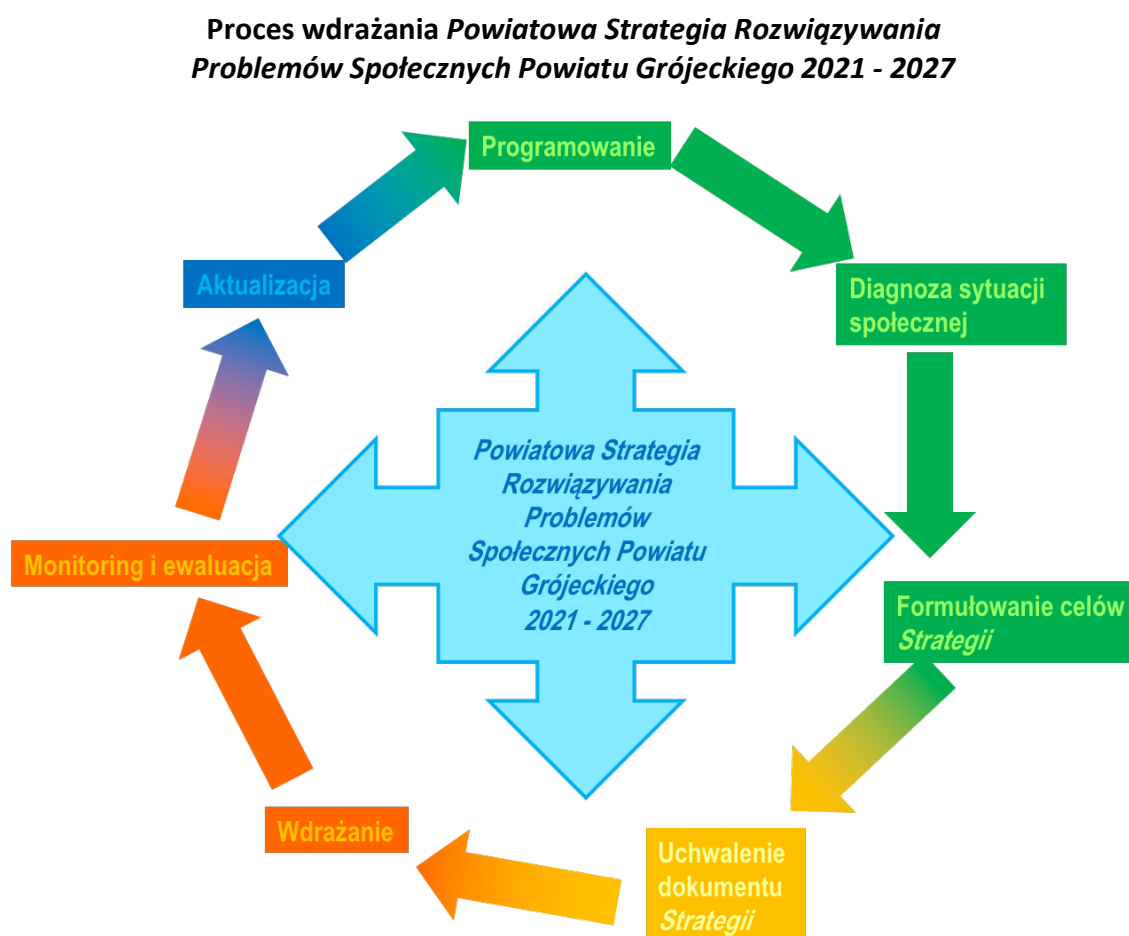
Rozdział 5. WDRAŻANIE STRATEGII

Programowanie *Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Grójeckiego 2021 - 2027* obejmuje przygotowanie i uchwalenie dokumentu *Strategii* wraz z wykazem zidentyfikowanych i zaplanowanych projektów poprawiających sytuację w sferze społecznej na obszarze Powiatu. Realizacja uchwalonej *Strategii* za pomocą zróżnicowanego instrumentarium będzie obejmować rozciągnięte w czasie etapy:

- opracowanie i uchwalenie,
- wdrażanie,
- monitorowanie i ewaluację,
- ocenę i aktualizację.

Schemat procesu wdrażania *Strategii* prezentuje rysunek 5.1

Rysunek 5.1

Źródło: Opracowanie własne

5.1. Dokumentacja procesu wdrażania

Proces wdrażania *Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Grójeckiego 2021 - 2027* będzie oparty na zasadach: jawności życia publicznego, personalnej odpowiedzialności za wykonywanie zadań oraz wieloletniego planowania. *Strategia* będzie wdrażana przez wyznaczone do tego podmioty przy wykorzystywaniu różnych narzędzi.

5.1.1. Zadania realizacyjne

Zadania realizacyjne są narzędziem służącym do osiągnięcia poprawy konkretnej sytuacji w sferze społecznej Powiatu Grójeckiego. Zadania są opracowywane na podstawie przeprowadzonego procesu opracowania *Strategii*, w szczególności przeprowadzonej diagnozy sytuacji społecznej Powiatu i mają się przyczyniać do osiągnięcia stanów określonych w poszczególnych celach strategicznych i operacyjnych.

Zadania są realizowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grójcu, Powiatowy Urząd Pracy w Grójcu oraz wyznaczone przez Starostę Grójeckiego stosowne wydziały merytoryczne Starostwa Powiatowego, a także jednostki podległe.

Istnieje również możliwość realizacji zadań przez podmioty prywatne i podmioty trzeciego sektora, zarówno w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego i publiczno-społecznego, jak i w ramach zadań zleconych przez samorząd powiatowy. Ponadto podmioty administracji publicznej, zarówno jednostki podległe Staroście Grójeckiemu, jak i podmioty administracji wojewódzkiej czy centralnej, mogą realizować projekty w ramach partnerstwa publiczno-publicznego.

5.1.2. Sprawozdania z realizacji *Strategii*

Coroczne sprawozdania z realizacji *Strategii* przygotowuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowy Urząd Pracy oraz wyznaczone przez Starostę Grójeckiego stosowne wydziały merytoryczne Starostwa w zakresie wdrażanych przez nie poszczególnych *Zadań* realizacyjnych. Sprawozdania opisują przebieg realizacji *Strategii* wraz ze wskazaniem zadań zrealizowanych, zrealizowanych częściowo i nie rozpoczętych oraz identyfikacją przyczyn problemów i prezentacją propozycji ich przewyciężenia. Istotnym elementem *Raportu* jest ocena osiągnięcia poszczególnych *celów strategicznych* i

operacyjnych – w kontekście zrealizowanych i zaplanowanych do realizacji *zadań* i *projektów*, w szczególności czy w każdy z celów wpisują się przygotowane *zadania* i *projekty*.

Sprawozdania z realizacji *Strategii* są przedkładane Zarządowi Powiatu w terminie do 31 marca po zakończeniu każdego kolejnego roku oraz prezentowany będzie na stronie WWW Powiatu Grójeckiego.

5.1.3. Raport o Stanie Powiatu Grójeckiego

Jest on zbiorem w możliwie największym stopniu ujednoliconych informacji o stanie Powiatu obejmujących pełne spektrum jego życia. Przedstawia również pozycję Powiatu Grójeckiego na tle województwa i kraju. *Raport* opisuje stan Powiatu na podstawie danych statystycznych w ostatnim roku realizacji *Strategii* tj. w roku 2020, a uchwalany przez Radę Powiatu jest w następnym roku w terminie do 31 maja. Publikacja jest dostępna na stronie WWW Powiatu Grójeckiego.

5.2 Podmioty zarządzające realizacją *Strategii*

W zarządzaniu realizacją *Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Grójeckiego 2021 - 2027* uczestniczą głównie niżej wymienione podmioty.

5.2.1. Rada Powiatu

Rada Powiatu podejmuje uchwały w sprawach przyjęcia i zmian *Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Grójeckiego 2021 - 2027*.

Komisje stałe Rady mają wpisane w zakresy swoich działań monitorowanie i kontrolowanie realizacji *Strategii*, zwłaszcza poszczególnych *zadań* i *projektów* realizacyjnych oraz inicjowanie i opiniowanie zmian w jej zapisach.

5.2.2. Zarząd Powiatu

Zarząd Powiatu jest odpowiedzialny za wykonywanie uchwał Rady Powiatu w sprawie przyjęcia i zmian *Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Grójeckiego 2021 - 2027* oraz nadzór nad jej wdrażaniem. W tym celu Zarząd Powiatu powołuje podmioty wdrażające *Strategię* do których poza Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie i Powiatowym Urzędem Pracy, należeć będą wyznaczone przez Starostę Grójeckiego stosowne wydziały merytoryczne Starostwa Powiatowego, jednostki podległe oraz inne organizacje i instytucje, które będą bezpośrednio nadzorować wdrażanie *Zadań* realizacyjnych.

Na podstawie danych zawartych w sprawozdaniach z realizacji *Strategii*, *Raporcie o Stanie Powiatu*, wyników audytów zewnętrznych realizacji poszczególnych projektów, wskaźników realizacji i ewaluacji projektów oraz innych dokumentów i danych statystycznych Zarząd Powiatu wnioskuje do Rady Powiatu o aktualizację *Strategii*. Aktualizacja może być dokonywana nie częściej niż raz w roku.

5.2.3. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie jest podmiotem kluczowym w procesie realizacji *Strategii*, równocześnie zbiera informacje o stopniu wykonania poszczególnych *zadań realizacyjnych* oraz osiągnięcia celów operacyjnych oraz nadzoruje i przeprowadza konsultacje społeczne, a także zbiera informacje odnośnie wskaźników realizacji i ewaluacji projektów oraz wyniki audytów zewnętrznych projektów. W sprawozdaniach z realizacji *Strategii* PCPR informuje i przedstawia oceny oraz wnioski z postępów we wdrażaniu *Strategii*. PCPR wnioskuje do Zarządu Powiatu w sprawie utworzenia nowych bądź likwidacji istniejących *zadań*.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie nadzoruje i animuje pozyskiwanie środków pomocy publicznej z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej oraz innych dostępnych źródeł, które będą umożliwiać sfinansowanie realizacji *Strategii*.

5.2.3. Powiatowy Urząd Pracy

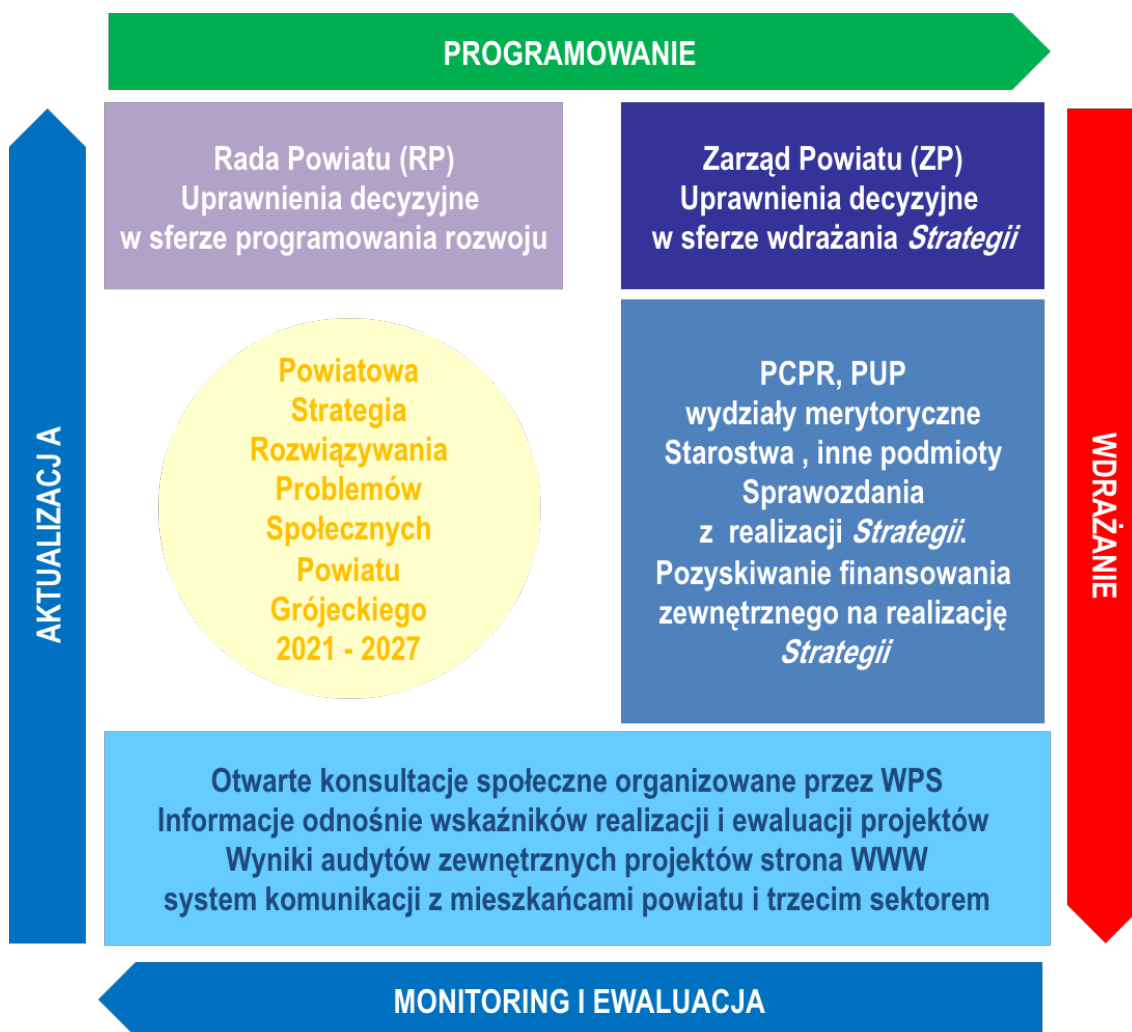
Powiatowy Urząd Pracy jest jednym z najistotniejszych podmiotów w procesie realizacji *Strategii*, realizuje zadania w zakresie aktywnej integracji w obszarze aktywizacji zawodowej. Równocześnie wspiera Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w zbieraniu

informacji o stopniu osiągania celów operacyjnych oraz uczestniczy w konsultacjach społecznych, a także zbiera informacje odnośnie wskaźników realizacji i ewaluacji projektów oraz wyniki audytów zewnętrznych projektów. Aktywnie uczestniczy we współpracy z PCPR w tworzeniu sprawozdań z realizacji *Strategii* PCPR, informuje i przedstawia oceny oraz wnioski z postępów we wdrażaniu *Strategii*. PCPR wnioskuje do Zarządu Powiatu w sprawie utworzenia nowych bądź likwidacji istniejących *zadań*.

Powiatowy Urząd Pracy animuje pozyskiwanie środków na realizację wsparcia w zakresie aktywizacji zawodowej z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej oraz innych dostępnych źródeł, które będą umożliwiały sfinansowanie realizacji *Strategii*.

Rysunek 5.2

**Podmioty zarządzające wdrażaniem Powiatowa Strategia
Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Grójeckiego 2021 - 2027**

Źródło: Opracowanie własne

5.2.4. Konsultacje społeczne

Dla opiniowania realizacji *Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Grójeckiego 2021 - 2027* prowadzone będą otwarte konsultacje społeczne, organizowane i monitorowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Konsultacje mają stwarzać możliwość wypowiedzi mieszkańców, ekspertów oraz różnych organizacji i podmiotów w sprawach związanych z realizacją *Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Grójeckiego 2021 - 2027*.

Materiały uzyskane w ramach procesu uspołeczniania wdrażania *Strategii* są na bieżąco analizowane przez PCPR. Centrum przygotowuje syntetyczny raport, przedstawiając w nim najważniejsze zagadnienia i wnioski zgłaszane w ramach konsultacji społecznych związane z wdrażaniem *Strategii*. Raport przekazywany jest Zarządowi Powiatu, a także prezentowany będzie na stronie WWW Powiatu Grójeckiego.

Rozdział 6. SPOSOBY MONITOROWANIA, AKTUALIZACJI, FINANSOWANIA I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ STRATEGII

6.1. System monitorowania

Prowadzony będzie monitoring wskaźnikowy i społeczny. Monitoring wskaźnikowy będzie prowadzony w oparciu o oczekiwane wskaźniki osiągnięć przez poszczególne podmioty wdrażające *zadania* realizacyjne, zaś monitoring społeczny będzie na podstawie wyników badania opinii, w szczególności poprzez konsultacje społeczne. Poziom osiągnięcia każdego z *celów operacyjnych* i *strategicznych* będzie zmierzony w ostatnim roku realizacji *Strategii* tj. 2027 roku, a poszczególnych *zadań* realizacyjnych – na koniec każdego roku kalendarzowego.

Istotny element systemu monitorowania stanowi sporządzanie sprawozdań z realizacji *Strategii* wraz ze wskazaniem *zadań* zrealizowanych, zrealizowanych częściowo i nie rozpoczętych oraz identyfikacją przyczyn problemów i prezentacją propozycji ich przezwyciężenia. Istotnym elementem *Raportu* jest ocena osiągnięcia poszczególnych *celów strategicznych* i *operacyjnych* – w kontekście zrealizowanych i zaplanowanych do realizacji *zadań*, w szczególności czy w każdy z celów wpisują się przygotowane *zadania*.

6.2 Sposoby ewaluacji i aktualizacji

6.2.1 Ewaluacja

Ewaluacją objęte będą postępy w realizacji *Strategii* na dwóch poziomach: poszczególnych *zadań* i *celów operacyjnych*.

Ewaluacja *zadań* – w terminie do 31 marca każdego roku *Zespół Wdrażający Strategii* zbiera i zestawia materiał sprawozdawczy na podstawie raportów składanych do 31 stycznia przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grójcu, Powiatowy Urząd Pracy w Grójcu oraz wyznaczone przez Starostę Grójeckiego stosowne wydziały

merytoryczne Starostwa Powiatowego, którzy będą bezpośrednio nadzorować opracowanie i wdrażanie poszczególnych *zadań*. Materiał sprawozdawczy określa osiągnięty na koniec poprzedniego roku kalendarzowego poziom wskaźników przypisanych do każdego *zadania*. Następnie dokonywana jest ocena końcowa oraz formułowane są wnioski dla Zarządu Powiatu.

Ewaluacja celów operacyjnych – co trzy lata, rozpoczynając od 2023 roku, każdorazowo w terminie do 31 marca Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie zbiera i zestawia materiał sprawozdawczy na podstawie pomiarów wskaźników osiągniętych na koniec roku kalendarzowego, korzystając przy tym także z informacji z powszechnie dostępnych źródeł, ocen eksperckich, wyników monitoringu społecznego i konsultacji społecznych. Ocenę okresową wraz ze sformułowaniem wniosków wykonuje zewnętrzna organizacja trzeciego sektora i przekazuje ją Zarządowi Powiatu i Radzie Powiatu.

6.2.2. Aktualizacja

Wynikające z monitorowania i oceny wdrażania *Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Grójeckiego 2021 - 2027*, zmiany w zapisach dokumentu mogą być dokonywane na bieżąco przez Zarząd Powiatu w *zadaniach* realizacyjnych na wniosek Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie. Ewentualne zmiany dotyczące *celów operacyjnych* i wybranych spośród nich priorytetów mogą być wprowadzone przez Radę Powiatu po każdorazowej ich okresowej ocenie, a *celów strategicznych* – nie częściej niż raz w ciągu kadencji samorządu, rozpoczynając od 2024 roku. Systematyczna aktualizacja *Strategii*, jest ukierunkowana na uwzględnienie w niej pojawiających się nowych zadania i wykorzystanie nowych możliwości.

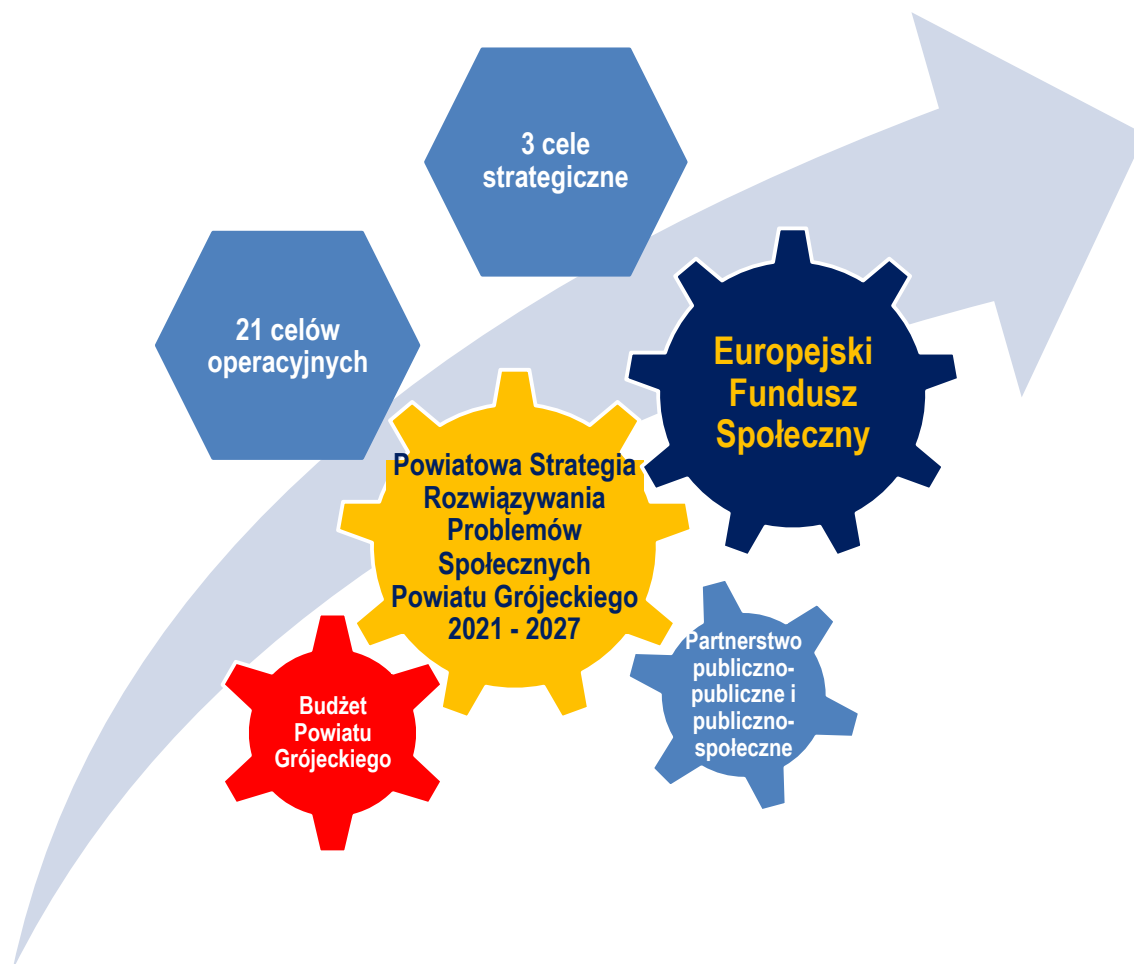
Projekty uchwał w sprawie zmian w *Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Grójeckiego 2021 - 2027*, wymagają przed skierowaniem ich do komisji i na sesję Rady Powiatu opinii Zarządu Powiatu.

6.3 Finansowanie realizacji *Strategii*

Finansowanie realizacji *Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Grójeckiego 2021 - 2027* tylko w części zależy od budżetu powiatu. Schemat realizacji i finansowania *zadań* przedstawiono na rysunku 6.1.

Rysunek 6.1

**Schemat finansowania realizacji Powiatowa Strategia
Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Grójeckiego 2021 - 2027**

Źródło: Opracowanie własne

Samorząd Powiatu ma ograniczone środki do bezpośredniego finansowania realizacji zadań niezbędnych do osiągnięcia celów strategicznych i operacyjnych. Jednak poprzez kształtowanie przestrzeni, stymulowanie rozwoju zasobów ludzkich i zapewnienie bezpieczeństwa w sferze społecznej tworzy warunki do rozwoju gospodarczego, przyciągania inwestorów i pobudzania przedsiębiorczości mieszkańców. Utrzymanie wysokiego tempa rozwoju przy ograniczonych wolnych środkach budżetowych wymaga stosowania montażu finansowego opartego na partnerstwie publiczno-społecznym i publiczno-publicznym, wspieranego pozyskaniem środków bezzwrotnych z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Partnerstwo publiczno-społeczne jest formą finansowania realizacji projektów w sferze społecznej przez długoterminowe zaangażowanie organizacji trzeciego sektora – stowarzyszeń, fundacji, a także spółdzielni socjalnych. Wobec ustawowego ograniczenia zadłużenia jednostki samorządowej do poziomu 15 i 60% jej dochodów budżetowych oraz obecnego poziomu zobowiązań montaż finansowy z wykorzystaniem organizacji trzeciego sektora w połączeniu ze środkami bezzwrotnymi pozyskanymi z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej stanie się ważnym narzędziem rozwiązywania problemów społecznych.

Partnerstwo publiczno-publiczne jest formą finansowania *zadań* przez koncentrację środków publicznych – powiatowych, gminnych, województwa samorządowego i administracji centralnej. W latach 2021-2027 oraz w kolejnych okresach programowania może stać się jednym z istotnych źródeł środków na finansowanie *zadań* służących rozwiązywaniu problemów społecznych w Powiecie Grójeckim.

6.4. Sposoby inicjowania współpracy pomiędzy samorządem Powiatu a organizacjami pozarządowymi

Skutecznemu realizowaniu *Strategii* służyć będzie współpraca z organizacjami sektora publicznego oraz organizacjami pozarządowymi. Podstawowymi sposobami inicjowania uczestnictwa kluczowych reprezentantów poszczególnych sektorów i realizowania współpracy będą partnerstwo publiczno-publiczne, partnerstwo publiczno-prywatne oraz aktywizowanie i wspieranie organizacji pozarządowych.

Partnerstwo publiczno-prywatne jest formą finansowania wydatków na sferę problemów społecznych przez długoterminowe zaangażowanie organizacji trzeciego sektora, szczególnie dla skutecznego pozyskiwania środków z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej na realizację *Strategii*. Wobec ustawowego ograniczenia zadłużenia jednostki samorządowej, ograniczonej dochodów budżetowych Powiatu montaż finansowy z wykorzystaniem organizacji pozarządowych i środków bezzwrotnych z funduszy strukturalnych może stać się najważniejszym narzędziem rozwiązywania problemów społecznych Powiatu Grójeckiego.

Do sprawnego funkcjonowania i rozwoju Powiatu Grójeckiego niezbędne jest poczucie wpływu mieszkańców na funkcjonowanie swojego otoczenia i sprawne działanie instytucji. Jedną z najważniejszych form aktywności obywatelskiej jest działalność

organizacji pozarządowych, które powszechnie uznaje się za cenne dopełnienie – a czasem wręcz alternatywę – w realizacji zadań przez samorząd Powiatowy. Ich walorem jest nie tylko znajomość lokalnej specyfiki, adekwatność i szybkość działania, ale także często niższy koszt osiągnięcia efektów. Inicjowanie współpracy będzie oparte na następujących zasadach:

- aktywizacji społeczności lokalnych,
- wielopłaszczyznowego wspierania organizacji pozarządowych,
- włączania społeczności lokalnych w rozwiązywanie lokalnych problemów i procesy zarządzania Powiatem,
- wspierania aktywnych obywateli Powiatu.

Najważniejsze kierunki działań wobec organizacji pozarządowych to włączanie społeczności lokalnych w proces realizacji *Strategii*, zarządzanie Powiatem (zgodnie z regułą *open government*), a także w identyfikowanie najważniejszych problemów i oczekiwań w ramach konsultacji społecznych oraz wspieranie w pozyskiwaniu zewnętrznych źródeł finansowania projektów z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

6.5. Program promocji i *Public Relations*

6.5.1. Założenia

Promocja będzie celową, systematyczną działalnością, która poprzez informowanie i *Public Relations* będzie wzmacniać znajomość *Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Grójeckiego 2021 - 2027* wśród społeczności lokalnej. Ma również na celu uświadomienie mieszkańcom w jaki sposób realizacja *Strategii* będzie wpływać na rozwiązywanie problemów społecznych w ich otoczeniu oraz na zaspokajanie ich potrzeb.

Skuteczna realizacja *Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Grójeckiego 2021 - 2027* wymaga popularyzowania tworzenia i wspierania porozumień (sieci) publiczno-prywatnych, upowszechniania współpracy administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi, w zakresie realizacji zadań publicznych związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych oraz społeczne i obywatelskie konsultowanie realizacji *Strategii*. Realizacja celów i priorytetów przyjętych w *Strategii* wymaga

posiadania i prowadzenia przez samorząd Powiatu promocji i *Public Relations* w sposób zaplanowany i skoordynowany.

Zarząd Powiatu koordynuje działania informacyjne i promocyjne, między innymi – poprzez inicjowanie wspólnych przedsięwzięć ze wszystkimi instytucjami zaangażowanymi we wdrażanie *Strategii*. Za prowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych dotyczących realizacji *Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Grójeckiego* odpowiedzialne jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.

6.5.2. Cele i zasady

Cele programu promocji i *Public Relations*:

- społeczność lokalna poinformowana na temat *Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Grójeckiego 2021 - 2027* – jej celach i sposobach realizacji,
- spopularyzowane działania samorządu Powiatowego ukierunkowane na realizację *zadań* i *projektów* służących rozwiązywaniu problemów osób zagrożonych wykluczeniem społecznym na obszarze Powiatu Grójeckiego,
- spopularyzowane przedsięwzięcia sfinansowane ze środków funduszy strukturalnych oraz podjęte działania ukierunkowane na pozyskanie środków finansowych na realizację dodatkowych *zadań*,
- zapewniony powszechny dostęp do informacji o możliwościach ubiegania się o wsparcie ze środków funduszy strukturalnych na realizację projektów służących rozwiązywaniu problemów społecznych na obszarze Powiatu Grójeckiego i osiągnięcia *celów strategicznych Strategii*, w szczególności dla organizacji pozarządowych,
- Powiat Grójecki rozpoznawalny wśród innych ośrodków województwa zachodniopomorskiego jako ośrodek przyjazny inwestorom, społeczność ludzi otwartych oraz atrakcyjne miejsce zamieszkania i pracy.

Realizacja programu promocji i *Public Relations* będzie oparta na następujących zasadach:

- dostosowania działań promocyjnych do potrzeb i oczekiwań odbiorców,
- kształtowania pozytywnego wizerunku Powiatu Grójeckiego,
- równowagi pomiędzy promocją wewnętrzną i zewnętrzną.

Najważniejsze kierunki działań: poznawanie potrzeb i pragnień mieszkańców, uczestniczenie w istotnych konferencjach i wystawach, intensyfikacja współpracy z regionami partnerskimi, intensyfikacja współpracy z gminami Powiatu Grójeckiego i powiatami ościennymi, intensyfikacja współpracy z lokalnymi organizacjami pozarządowymi i instytucjami działającymi na rzecz osób wykluczonych społecznie i zawodowo.

6.5.3. Grupy docelowe

Grupy docelowe programu promocji i *Public Relations*:

- społeczność Powiatu Grójeckiego,
- potencjalni inwestorzy z poza terenu Powiatu,
- potencjalni beneficjenci wsparcia ze środków funduszy strukturalnych na realizację projektów służących osiągnięcia *celów strategicznych Strategii*,
- organizacje pozarządowe,
- administracja publiczna zlokalizowana na terenie Powiatu Grójeckiego,
- władze regionalne województwa mazowieckiego,
- organizacje zawodowe, środowisko biznesu i kultury,
- media.

6.5.4. Środki i instrumenty

Dla osiągnięcia zamierzonych celów programu promocji i *Public Relations* będą stosowane między innymi następujące środki i instrumenty:

- PUBLIKACJA *Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Grójeckiego 2021 - 2027*, zarówno w postaci całego dokumentu jak też wersji popularyzatorskiej, zawierającej kluczowe informacje. Za publikację odpowiedzialne będzie Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.

- BROSZURY INFORMACYJNE i PUBLIKACJE związane z wdrażaniem poszczególnych *zadań* realizacyjnych *Strategii*, wydawane będą w każdym roku. Środki na ich realizację będą pochodziły z budżetu poszczególnych projektów. Za publikację odpowiedzialne będą Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowy Urząd Pracy oraz wyznaczone przez Starostę Grójeckiego stosowne wydziały merytoryczne Starostwa Powiatowego
- SEMINARIA dla jednostek zaangażowanych we wdrażanie *zadań* realizacyjnych *Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Grójeckiego 2021 - 2027* oraz potencjalnych uczestników partnerstwa publiczno-publicznego i publiczno-prywatnego oraz organizacji pozarządowych organizowane w celu usystematyzowania wiedzy związanej ze *Strategią*. Za organizację odpowiedzialny będzie Zarząd Powiatu.
- STWONA WWW zawierająca informacje o *zadaniach* i *projektach* realizacyjnych, publikacje sprawozdań z realizacji *Strategii*, *Raportu o Stanie Powiatu*. Strona WWW będzie bardzo istotnym elementem konsultacji społecznych dającym możliwość pobierania lub wypełniania ankiet na tematy związane z realizacją *Strategii*. Ponadto znajdują się na niej informacje o funduszach strukturalnych szczególnie na realizację projektów służących osiągnięcia *celów strategicznych Strategii* i zaangażowaniu finansowym UE. Za organizację odpowiedzialne będzie Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.
- WSPÓŁPRACA Z MEDIAMI - prasą telewizyjną, rozgłośniami radiowymi o zasięgu lokalnym i regionalnym w celu upowszechnienia informacji związanych z wdrażaniem *Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Grójeckiego 2021 - 2027*. Za inicjowanie współpracy z mediami odpowiedzialny będzie Zarząd Powiatu.